

EcoArt

módszertani kézikönyv

EcoArt módszertani kézikönyv

Pályázati azonosító: 2023-1-SK01-KA210-SCH-000157800

Comenius Pedagógiai Intézet

Komárom, 2025

Szerzők:

**MA. Illés Kátek Kata, Mgr. Mészáros Tímea, MA. Nyireti Erika,
Mgr. Ing. Ölveczky Mónika, Mgr. Wágner Ivett**

Lektorálás:

Mgr. Mészáros Tímea, Mgr. Ing. Ölveczky Mónika

Ezt a projektet az Európai Unió finanszírozta.

Pályázati azonosító: 2023-1-SK01-KA210-SCH-000157800

Sem az Európai Unió, sem az Európai Oktatási és Kulturális Végrehajtó Ügynökség (EACEA) nem vállal felelősséget jelen kiadvány tartalmáért; az kizárólag a szerző(k) véleményét tükrözi.

A dokumentum szabadon felhasználható a pedagógiai tevékenységek során.

Cím: EcoArt módszertani kézikönyv

Kiadó: Comenius Pedagógiai Intézet, khsz., Komárom

Kiadásért felelős: Fodor Attila, igazgató

Szerkesztő: Ölveczky Mónika

Borítóterv: Ölveczky Mónika, Komárom

Kiadás éve: 2025

ISBN (pdf): 978-80-969694-4-9

Előszó

Az EcoArt projekt elején még nem tudhattuk, milyen formát ölt majd a közös munka – de azt igen, hogy szeretnénk valami olyat létrehozni, ami túlmutat egy módszertani anyag összeállításán. Az első találkozón, az első közös foglalkozásokon láttuk meg igazán, milyen ereje van annak, ha tanulók, pedagógusok és szakemberek együtt gondolkodnak és alkotnak. Voltak helyzetek, amikor egy egyszerű ötletből közös munka lett, és voltak viták is, amelyek végül új megoldásokat hoztak. Talán ez a legnagyobb tanulság: hogy az EcoArt projekt nemcsak feladatokat adott, hanem lehetőséget is arra, hogy mindannyian tanuljunk egymástól, és hogy jobban megértsük, mit jelent együttműködve tudást megosztani és közben fejlődni.

A Comenius Pedagógiai Intézet nevében köszönjük a projektpartnereknek az együttműködést, valamint az Eötvös Utcai Alapiskola (Komárom), az Édes Gergely Alapiskola (Madar), a Magyar Tanítási Nyelvű Alapiskola (Perbete), a Magyar Tanítási Nyelvű Speciális Alapiskola (Komárom), a Majthényi Adolf Alapiskola (Udvard), az Ógyallai Speciális Alapiskola Kihelyezett Tagozata (Naszvad), a Pólya György Általános Iskola Esztergomi Úti Telephelye (Tatabánya), a Selye János Egyetem Tanárképző Kara (Komárom), a SEV Dropie – Tűzokos Szlovák Környezetvédelmi Ügynökség Öko-központja (Nemesócsa), a Speciális Iskolaközpont - Készségfejlesztő iskola, Speciális Óvoda, Speciális Alapiskola (Dunaszerdahely), a Tarczy Lajos Alapiskola (Hetény) és a Vámbéry Ármán Alapiskola (Dunaszerdahely) közösségeinek az együttműködést és az elkötelezett részvételt.

Hálásak vagyunk minden pedagógusnak és tanulónak, akik részt vettek a közös munkában, mert ez a kézikönyv nemcsak a mi elképzeléseinket, hanem az ő ötleteiket, visszajelzéseiket és alkotásaikat is magában hordozza.

Ölveczky Mónika
Eco Art For A Better Future
projektkoordinátor

Fodor Attila
COMENIUS Pedagógiai Intézet
igazgató

Bevezető

“Our task is to educate our children’s whole being so they can face the future and make something of it.”

„Feladatunk, hogy gyermekeink egész személyiségét neveljük, hogy képesek legyenek szembenézni a jövővel, és kezdeni vele valamit.”

Sir Ken Robinson

Az EcoArt módszertani kézikönyv célja, hogy a pedagógusok és minden érdeklődő számára áttekinthető, gyakorlatban alkalmazható anyagot nyújtson a művészet, a környezeti nevelés és a fenntarthatósági szemlélet összekapcsolásához. A feladatok és projektek a kreatív, cselekvő részvételre, az élményalapú tanulásra és a kritikai gondolkodás fejlesztésére épülnek, miközben figyelembe veszik az inklúzió és a közösségi tanulás alapelveit.

A leírásokban szereplő ötletek, foglalkozások és projektek olyan struktúrát követnek, amely egyszerre biztosít stabil keretet a pedagógusoknak, és ugyanakkor teret hagy a rugalmas alkalmazásnak is. A tevékenységek célja, hogy a diákok aktív szereplővé váljanak – ne csak befogadói legyenek az ismereteknek, hanem formálói is a saját tanulási folyamatuknak.

A kézikönyv digitális formában készült, fotókkal, linkekkel és kiegészítő videós tartalmakkal, hogy a bemutatott ötletek a lehető legszélesebb körben hozzáférhetők legyenek. Forgassák sikerrel!

A szerzők

A projekt háttere

Az EcoArt For a Better Future című projekt az Európai Unió Erasmus+ programjának támogatásával valósult meg, a KA210-SCH – Kisléptékű partnerségek a köznevelés területén kategóriában KA210-SCH-77BAAA82 azonosítószám alatt. A projekt 2023. szeptember 1-jén indult, és összesen 24 hónapon át, 2025. augusztus 31-ig tartott.

Az Erasmus+ keretprogram egyik fő célkitűzése a befogadás és sokszínűség erősítése az oktatásban, a képzésben, az ifjúsági munkában és a sportban, valamint a környezettudatos gondolkodás és a zöld átállás támogatása. Az EcoArt mindkét területhez szorosan kapcsolódik: a művészeti nevelés eszközeit hívja segítségül annak érdekében, hogy a tanulók megismerjék a fenntarthatóság alapelveit, és ezeket a mindennapjaikban is tudatosan alkalmazzák. Emellett a projekt hozzájárul az Európai Unió által is kiemelten kezelt célhoz, a tanulási hátrányok csökkentéséhez és az alapkészségek fejlesztéséhez, hiszen a feladatok úgy készültek, hogy a tanulók saját tempójukban, szakmailag megfelelően differenciált keretek között dolgozhassanak.

A pályázat középpontjában a szociálisan hátrányos helyzetű, valamint a sajátos nevelési igényű felső tagozatos tanulók állnak. Az EcoArt célja az, hogy nemzetközi szakmai együttműködés keretében lehetőséget adjon számukra a környezettudatos életmód megismerésére, a hozzá kapcsolódó ismeretek és attitűdök elsajátítására, valamint a kritikai gondolkodásuk és digitális kompetenciáik fejlesztésére. Ugyanakkor a kézikönyvben feldogozott tevékenységek bátran ajánlhatók az általános iskolák vagy akár az óvodák kevésbé hátrányos helyzetű tanulóinak is.

A projekt az élménypedagógia, a művészetpedagógia és az inkluzív nevelés módszereire és alapelveire épít, digitális eszközöket és platformokat is bevonva a tanulási folyamatba.

Az EcoArt nemcsak a helyi szinten valósít meg innovációt, hanem egy szélesebb európai referenciakeret részeként is működik. Összhangban áll az Európai Oktatási Térség (European Education Area, EEA) 2025-ig szóló célkitűzéseivel (OECD, 2020), amelyek hangsúlyozzák a kreativitás, a kritikai gondolkodás és az aktív állampolgárság fejlesztésének fontosságát. A projekt tevékenységei és eredményei illeszkednek az ENSZ Fenntartható Fejlődési Céljaihoz (SDG) is, különösen a 4. célhoz (minőségi oktatás) és a 12. célhoz (fenntartható fogyasztás és termelés) (Goal 12, é. n.).

Nemzetközi együttműködés a partnerekkel

Az EcoArt For a Better Future projekt a magyar–szlovák partnerségre épült, amely a kezdetektől fogva meghatározta a tartalmi tervezést, a megvalósítás folyamatát és végül a kézikönyv létrejöttét. A három partnerintézmény – a szlovákiai Comenius Pedagógiai Intézet, a KompAkt Slovakia civil szervezet és a magyarországi Pólya György Általános Iskola – szoros együttműködésben dolgozott, megosztva tapasztalataikat, szakmai háttérüket és jó

gyakorlataikat. Ez az együttműködés tette lehetővé, hogy az európai irányelveket és jó gyakorlatokat a helyi sajátosságokra építve a kézikönyv mindkét ország pedagógusai számára releváns és könnyen használható módszertani anyag legyen.

A projekt során külön figyelmet kapott a két ország oktatási rendszerének sajátossága. Szlovákiában a tanulók kilenc évfolyamos alapiskolába járnak, míg Magyarországon az általános iskolában nyolc évfolyamon keresztül tanulnak. Ez a különbség a kézikönyv felépítésében is megjelenik: a magyar nyelvű kiadás tevékenységei az általános iskola 5–8. évfolyama számára ajánlottak, míg a szlovák nyelvű változat a 9. évfolyamig kínálja ugyanazokat a feladatokat.

A kézikönyv létrehozásának folyamatát számos, egymásra épülő tevékenység támogatta. A projekt teljes időtartama alatt rendszeres projekttalálkozók zajlottak Magyarországon és Szlovákiában, személyes és online formában egyaránt. Ezek a találkozók teremtettek keretet a közös tervezéshez: a partnerek itt határozták meg a kézikönyv szerkezetét, egyeztették a feladatok tartalmi irányait, és közösen értékelték az addigi eredményeket, így biztosítva, hogy a végeredmény mindenki számára jól használható legyen.

A kézikönyv feladatai nem a tervezőasztalon születtek meg: a projekt során rendszeres foglalkozásokat tartottak a tanulók bevonásával. A projektbe bekapcsolódott szlovákiai és magyarországi iskolákban szervezett alkalmakon a tanulók újrahasznosított anyagokból készítettek tárgyakat és a fenntarthatóságról szóló beszélgetésekben vettek részt az alkotás és a feldolgozás során. Ezek a foglalkozások nemcsak a tanulói élményt gazdagították, hanem tesztelték is a kézikönyvben szereplő ötleteket, amelyek így a gyakorlatban kipróbált, bevált formában kerültek a végleges anyagba.

A tanulók bevonását és a módszerek kipróbálását szakmai műhelyek segítették, ahol pedagógusok és szakértők együtt dolgoztak a feladatok finomításán. Ezek a műhelyek alkalmat adtak arra, hogy a résztvevők megvitassák, hogyan illeszthetők az EcoArt-feladatok az iskolai gyakorlatba, és hogyan alkalmazhatók különböző korosztályokkal és tanulói csoportokkal, beleértve a sajátos nevelési igényű tanulókat is.

A projekt részeként tematikus projektnapok is megvalósultak, több szlovákiai és magyarországi iskolában. Ezek a napok lehetőséget adtak arra, hogy a tanulók egy-egy témát egész napos, komplex módon dolgozzanak fel, mélyítve a fenntarthatósághoz kapcsolódó ismereteiket, és erősítve a közösségi szemléletet.

A fenntarthatóság üzenete nemcsak a feladatokban, hanem a projekt kézzelfogható elemeiben is megjelent. Újrahasznosítási központok jöttek létre az iskolákban, ahol a tanulók megtanulhatták a szelektív gyűjtés alapjait, és megtapasztalhatták, hogyan lehet a hulladékból új értéket teremteni. A tanulók alkotásai kiállításokon is bemutatkoztak, amelyek betekintést nyújtottak a szülőknek, a helyi közösségnek és a partnereknek abba, milyen folyamat vezetett egy-egy munkához, és milyen gondolatokat ébresztett a résztvevőkben a közös munka.

A projekt zárásaként egy EcoArt szakmai konferencia is megrendezésre került, amely lehetőséget adott a pedagógusok, a partnerek és a szélesebb szakmai közönség számára, hogy közösen értékeljék a tapasztalatokat. Itt mutatták be a módszertani kézikönyv végleges formáját is, megosztva azokat az eredményeket és tanulságokat, amelyek más intézmények számára is inspirációt nyújthatnak.

Az együttműködésnek és a sokszínű tevékenységeknek köszönhetően a módszertani kézikönyv nemcsak elméleti útmutató lett, hanem egy a gyakorlatban kipróbált és bevált foglalkozásokra épülő, kézzelfogható segédanyag, amely hosszú távon is támogatja a tanulók bevonásán alapuló, fenntarthatósági szemléletet erősítő pedagógiai munkát.

Az „EcoArt szemlélet” pedagógiai alapjai

Az EcoArt elnevezés a projekt címeként született, és a közös munka során fokozatosan kirajzolódott egy olyan egységes megközelítés, amelynek alapelvei végigkísérik a kézikönyv minden részét. Ezek az alapelvek nem egy különálló, kiforrott pedagógiai irányzatot képviselnek, hanem egy olyan értékrendet és szemléletmódot, amely a művészetet, a fenntarthatóságra nevelést, a kritikai gondolkodást és a tanulók aktív bevonását kapcsolja össze. Középpontjukban az a meggyőződés áll, hogy a fenntarthatóságra nevelés akkor lehet igazán hatékony, ha nem csupán elméleti ismeretek átadására korlátozódik, hanem a tanulók aktív bevonására, cselekvő részvételére és a mindennapi tapasztalatok feldolgozására épül. Ez a megközelítés egyszerre használja a művészet erejét, a közösségi tanulás élményét és a kritikai gondolkodás fejlesztését, hogy a tanulók valódi kapcsolatot találjanak a fenntarthatóság kérdéseivel.

Az EcoArt kézikönyv pedagógiai alapjai a projekt során folyamatosan formálódtak: nem előre gyártott „modell” készült, hanem a tapasztalatok, a műhelymunkák és a kipróbált feladatok alakították ki azt a módszertani keretet, amely a kézikönyv minden részét meghatározza. Nem akar új pedagógiai irányzatot létrehozni, de tudatosan épít olyan bevált módszerekre, mint az élménypedagógia, a projektpedagógia, a művészetpedagógia és az inkluzív oktatás. Ezek a megközelítések nemcsak a szemlélet szintjén jelennek meg, hanem minden egyes feladatban érezhetően jelen vannak.

A kézikönyv egyik alappillére az **inklúzió**. Az EcoArt minden tanulót megszólít, függetlenül attól, milyen képességekkel vagy háttérrel érkezik, és teret ad annak, hogy mindenki a saját tempójában és módján kapcsolódhasson be az alkotási folyamatokba. Az inklúzió végigkíséri a kézikönyv minden feladatát, de nem elvont gondolatként, hanem konkrét tervezési alapelvként jelenik meg. A tevékenységek úgy készültek, hogy minden tanuló számára belépési pontot kínáljanak: a feladatok egyszerűsíthetők vagy gazdagíthatók, attól függően, kik vesznek részt bennük. A feladatok tervezésekor fontos szempont volt, hogy különböző képességű és érdeklődésű tanulók is bekapcsolódhassanak a folyamatba. A tevékenységek differenciálhatók: van, aki a tervezésben tud érvényesülni, más a kivitelezésben vagy az anyagok előkészítésében vesz részt, míg mások a dokumentálás, fotózás vagy értékelés során járulnak hozzá a közös munkához. Ez a felépítés biztosítja, hogy minden tanuló a saját képességeinek és érdeklődésének megfelelően kapcsolódjon be. Az EcoArt így egyszerre nyit a hátrányos helyzetű, a sajátos nevelési igényű és a tehetséges tanulók felé, és olyan terepet teremt, ahol mindenki megtalálhatja a saját szerepét, és sikerélményhez juthat.

A fenntarthatóság és az újrahasznosítás az EcoArt szemléletének szerves része. A feladatok gyakran indulnak el onnan, hogy a tanulók olyan anyagokat vesznek kézbe, amelyek más környezetben hulladéknak számítanak, és megtapasztalják, hogyan válhat ezekből érték. Ez nem csupán kézzelfogható élmény, hanem szemléletformáló hatású is: a tanulók megtanulják,

hogy minden tárgynak van története, és a felelős anyaghasználat nem elvont fogalom, hanem mindennapi gyakorlat. A kézikönyv feladatai ugyanakkor a fenntarthatóságot nemcsak az anyaghasználatban, hanem a gondolkodásban is megerősítik: a „természettel – természetről – természetért alkotás” hármasa áthatja az EcoArt megközelítését. A tanulók alkotnak a természettel, amikor leveleket, ágakat, köveket használnak műveikben, alkotnak a természetről, amikor képekben, kollázsokban vagy installációkban megjelenítik a tájat, az állatokat, a környezet szépségeit és problémáit, és alkotnak a természetért, amikor munkáik üzenetet hordoznak a védelem, a tudatosság, a változtatás szükségessége mellett. Ez a hármas gondolat segíti, hogy a fenntarthatóság ne csak téma legyen, hanem a tanulók számára belső motivációvá és személyes élménnyé váljon.

A projektpedagógia az EcoArt kézikönyv egyik további lényeges eleme, amely leginkább a nagyobb lélegzetű, összetett feladatokban érhető tetten. A „*Titanic*” vagy az „*Elvarázsolt tájon*” épülő terepasztal például nem fér be egyetlen órába: ezek olyan nyitott végű, folyamatosan bővíthető projektek, amelyekben a tanulók hetekig vagy akár hónapokig dolgozhatnak. A hosszabb projektek nem pusztán az alkotásról szólnak – a megvalósítás minden lépését kutatómunka előzi meg. A „*Titanic*” feldolgozásakor a tanulók történeti forrásokat keresnek, térképeket és korabeli képeket tanulmányoznak, míg a terepasztal építésekor helyi történeteket, néprajzi és természeti információkat gyűjtenek, amelyek alapján új épületek, tájelemek, sőt apró „helyi legendák” is helyet kaphatnak a közös alkotásban. A terepasztal egy élő, alakuló közös alkotás, folyamatos tanulási tér: a tanulók új épületeket, tájelemeket, történeteket adhatnak hozzá, miközben minden új elem mögött információgyűjtés és közös döntés áll.

A „*Kanapé új ruhája*” című feladat hasonlóan hosszú munkafolyamat: egy régi bútordarab újrahaznosítása, új „öltöztetése” több héten átívelő közös munka, amely nemcsak a kezűgyességet és az esztétikai érzéket, hanem a csapatmunkát, a tervezést és a kitartást is fejleszti. A tanulók anyagmintákat, szín- és dizájnötleteket keresnek, fotókat gyűjtenek és értékelnek, mielőtt a tényleges kivitelezés megkezdődne.

Az ilyen projektek jól mutatják, hogy az EcoArt nem csupán rövid foglalkozásokra kínál ötleteket, hanem valódi projektalapú munkát is támogat, amelyben a tanulók a saját tempójukban, kutatómunkával, önálló döntésekkel és együttműködéssel építenek fel egy közös eredményt.

Ehhez szorosan kapcsolódik a közösségi szemlélet: a feladatok úgy épülnek fel, hogy az egyéni munka mellett a közös gondolkodás, az együttműködés és a csoportban való alkotás is szerepet kapjon. A közösség élménye önmagában is erős motiváció, de ezen túl segít megtapasztalni, hogy a fenntarthatóság kérdéseiben az egyéni döntések mellett a közös cselekvésnek van igazi súlya.

A **művészetpedagógia** sem kísérőelem, hanem a kézikönyv alapvető része: a feladatok a művészeti alkotást a szemléletformálás és a gondolkodás fejlesztésének eszközeként használják. Az EcoArt fontosnak tartja a **kreativitás** fejlesztését: a feladatok arra ösztönzik a

tanulókat, hogy új megoldásokat keressenek, új nézőpontokból gondoljanak végig egy-egy problémát, és saját ötleteiket vigyék bele az alkotásba. A tanulók rajzolnak, festenek, építenek, installációkat készítenek, de ezek az alkotások nem pusztán kézműves termékek vagy díszítő elemek – minden egyes feladat mögött ott a cél, hogy a művészet segítsen gondolkodni, kérdezni és véleményt formálni. Különösen jól látszik ez a kollázs-alapú feladatoknál, amelyekből a kézikönyv többféle technikát is kínál: a klasszikus kollázs és dekollázs során a tanulók meglévő képekből, újságkivágásokból, plakátokból hoznak létre új jelentéseket, míg a rollázs és a prollázs technikával a képek csíkokra vágásával és újrarendezésével, a jelentés „felborításával” teremtenek teljesen új gondolatokat. A betűkollázs a szövegeket emeli ki a megszokott funkciójukból, és vizuális elemmé teszi őket, így a tanulók új nyelvet hoznak létre, amelyben a betűk és szavak képpé válnak. Az asszamlázs pedig a síkból a térbe lép: hétköznapi tárgyak beépítésével hoz létre új kompozíciókat, és rávilágít, hogy a mindennapi anyagok is hordozhatnak művészi üzenetet. Ezek a technikák azért különösen értékesek, mert a tanulók nemcsak készítenek valamit, hanem új jelentéseket keresnek, kritikus viszonyba kerülnek a látott képekkel, és saját véleményüket fogalmazzák meg a vizuális kompozíciókon keresztül. Így a kollázs és a hozzá kapcsolódó eljárások nem csupán technikák bemutatását jelentik, hanem beszélgetések és reflexiók kiindulópontjai is: *„Mit éreztek, amikor egy színes magazinból kivágtok reklámkép mellé egy eldobott csomagolás került? Vajon miért keltenek erős hatást ezek az ellentétek – és mit mondanak nekünk arról, hogyan élünk és hogyan bánunk a környezetünkkel? „Ha a képed üzenetet küldhetne arról, hogyan változik a világ körülötted, mit mondana?” „Mit szeretnél, hogy mások észrevegyenek abból, amit te látsz a városodban, a faludban vagy a környezetekben?” „Milyen képekkel fejeznéd ki, hogyan képzeled el a jövőt – milyennek szeretnéd látni?”* Ez a fajta nyitott gondolkodás teremti meg az alapot a **kritikai gondolkodás** fejlődéséhez is, amely az EcoArt másik kulcseleme. A tanulók nem pusztán megoldanak egy feladatot, hanem közben kérdeznek, érvelnek, megvitatják az ötleteket – ezáltal megtanulják megkülönböztetni a tényeket a véleményektől, és árnyaltabban látnak rá a fenntarthatóság komplex kérdéseire.

Az élménypedagógia talán a legerősebben érzékelhető eleme a kézikönyvnek. Minden EcoArt-feladat úgy indul, hogy a tanulók aktívan tesznek valamit: alkotnak, kísérleteznek, megfigyelnek, vitáznak vagy együttműködnek. A kézikönyv feladatai ezért a **cselekvésen és az aktivitáson** keresztül vezetik be a tanulókat a fenntarthatóság világába. A tapasztalati tanulás, vagyis az **élményalapúság** elve végigkíséri az EcoArt minden tevékenységét: a tanulók nem passzív befogadói az ismereteknek, hanem saját kezűleg építik meg, készítik el, hozzák létre azokat a tárgyakat és alkotásokat, amelyek segítenek megérteni a fenntarthatóság fogalmát. Ezek az élmények mélyebb és maradandóbb tudást eredményeznek, mint amit bármilyen elméleti magyarázat önmagában nyújtani tudna. Az EcoArt élménypedagógiai megközelítése hangsúlyt helyez a **kommunikációra és az együttműködésre** is. A „cselekvés–élmény–reflexió” hármas

logikája mindenhol jelen van: a tanulók először valamilyen élményszerű tevékenységbe vonódnak be, majd időt és teret kapnak arra, hogy a tapasztalatot feldolgozzák. Egy rövid, egyórás feladat esetében ez lehet egy egyszerű beszélgetőkör vagy egy gyors közös értékelés, hosszabb projektekben viszont a reflexió mélyebb formát ölt: a tanulók dokumentálják, megosztják és értelmezik az élményeiket. Ilyen például az „Az élet élni akar” című fotóprojekt, amely hónapokon keresztül fenntartható: a tanulók hétről hétre fényképezik, dokumentálják a változásokat, majd a képekből kiállítást válogatnak össze. Ez a folyamat nemcsak a vizuális kifejezést fejleszti, hanem arra is lehetőséget ad, hogy a tanulók saját élményeiken keresztül gondolkodjanak el a változásról, **megfogalmazzák, mit látnak és éreznek**, és megtanulják a tapasztalataikat tudatosan értelmezni. A feladatok során a tanulók megosztják egymással az ötleteiket, egyeztetnek, közösen döntenek. A pedagógus ebben a folyamatban facilitátorként működik: segíti a párbeszédet, de teret enged annak, hogy a tanulók maguk alakítsák ki a közös munka szabályait és kereteit. A **felelősségvállalás** is ebből a tapasztalatból születik: a tanulók megtanulják, hogy az ő döntéseiknek következményei vannak – legyen szó arról, milyen anyagokat használnak, hogyan bánnak az elkészült munkákkal, vagy hogyan támogatják társaikat a közös folyamatban.

A digitális kompetenciák fejlesztése az EcoArt egyik rejtett, de nagyon is lényeges hozadéka. Több feladatban is megjelennek digitális eszközök: internetes hivatkozások vezetnek oktatóvideókhoz, online felületek kínálnak további inspirációt, egyes projektek – mint a „*Digitális motívumalkotás*” – pedig kifejezetten digitális munkára épülnek. A tanulók nemcsak fogyasztják a digitális tartalmat, hanem létre is hoznak: dokumentálnak, fényképeznek, szerkesztenek, online keresnek és összehasonlítanak. Ez a fajta digitális alkotómunka nem öncélú, hanem szervesen kapcsolódik a fenntarthatósági témákhoz, és észrevétlenül fejleszti a tanulók médiatudatosságát, információkezelési és technikai készségeit.

Az EcoArt szemlélet egésze arra épül, hogy a fenntarthatóságra nevelés **nem egy külön tantárgy, nem egy egyszeri téma, hanem a tanulás és a közös munka része**. A kézikönyv alapelvei – az inklúzió, a kreativitás, a fenntarthatóság, az élményalapúság, a közösségi szemlélet, az újrashasznosítás, az együttműködés, a kommunikáció, a felelősségvállalás, a kritikai gondolkodás és a cselekvő részvétel – egymást erősítve épülnek be minden feladatba. Ennek köszönhetően nemcsak konkrét foglalkozásokat kínál, hanem egy átfogó pedagógiai megközelítést is, amely szervesen beépítve a mindennapi tevékenységekbe a tanulók számára hosszú távú élményt és tartós szemléletformáló hatást biztosít.

A kézikönyv felépítése és használata

Az EcoArt módszertani kézikönyv nem egyszerű feladatgyűjtemény, hanem egy olyan átfogó és gyakorlatias segédanyag, amely segít, hogy a fenntarthatósági szemlélet, a kritikai gondolkodás és a művészeti nevelés eszközei a tanulók mindennapi tapasztalatainak részévé váljanak.

Elsődleges célcsoportja a felső tagozatos tanulókkal foglalkozó pedagógusok, beleértve a hagyományos és a speciális alapiskolák tanárait. A feladatok ugyanakkor olyan rugalmas felépítésűek, hogy mások számára is hasznosíthatók: művészetpedagógiai műhelyek vezetőinek, civil szervezetek munkatársainak, könyvtárosoknak, szülőknek vagy akár önkénteseknek is kínálnak ötleteket. Ez a nyitottság teszi lehetővé, hogy a kézikönyv üzenete és gyakorlati tartalma a szűkebb iskolai közegen túl is elérje azokat, akik gyerekekkel vagy fiatalokkal foglalkoznak. A többféle kontextus azért lehetséges, mert a feladatok alapja mindig ugyanaz a pedagógiai megközelítés – az élményre, az alkotásra és a bevonásra épülő tanulás –, amely rugalmasan igazítható a körülményekhez.

A kézikönyv nemcsak a tanórák világába kínál belépési pontokat, hanem szélesebb körben is alkalmazható és számos helyzetben jól beilleszthető a délutáni foglalkozások, szakkörök, projektnapok, tematikus hetek, táborok, erdei iskolák tevékenységeibe, valamint különböző közösségi terekben – például könyvtárakban, művelődési házakban, szabadidőközpontokban megvalósuló programok elemeiként. Ez a sokoldalúság biztosítja, hogy a pedagógusok és más felhasználók a saját tanulási környezetükhöz, a résztvevők igényeihez és az adott helyzethez igazíthassák a tevékenységeket.

Az EcoArt feladatok felépítése tudatosan egységes: minden feladat a *ráhangolódás - alkotási folyamat – reflexió* hármas egységére épül. Ez a foglalkozásszerkezet stabil keretet ad, de nem zárja kalodába a pedagógust – egy rugalmas vázat, amely biztosítja a következetességet, de teret hagy a kreativitásnak is. Egy rövid, egyórás foglalkozás ugyanúgy beilleszthető ebbe a szerkezetbe, mint egy több héten át tartó projekt: a struktúra elegendő lehetőséget ad a tanárnak, hogy a saját csoportja igényeihez szabja az időt, a módszereket, a téma kibontásának mélységét.

Az itt bemutatott megközelítés lehetővé teszi, hogy a tanulók a fenntarthatóság elveit ne elvont ismeretként, hanem saját tapasztalatként, közös élményként és alkotó folyamattá váló tanulásként ismerjék meg. Az EcoArt kézikönyv így egyszerre kínál módszertani iránymutatást és inspirációt: a pedagógiai alapok biztosítják a következetességet, a konkrét feladatok és a felhasználási lehetőségek pedig azt, hogy mindez a gyakorlatban is életre keljen.

A kézikönyvben található **ötven feladat** mindegyike **egységes szerkezetet** követ, így a pedagógus az első néhány feladat megismerése után már gyakorlottan tájékozódik a felépítésben. Az egyes tevékenységeknél külön megtalálhatóak azok – a projekt szempontjából

lényeges – **kompetenciák**, amelyek a legszorosabban kapcsolódnak az adott feladathoz. Ha további készségek is szerepet kapnak, a leírás ezeket külön kiemeli és bemutatja. A kompetenciafókusz világosan megmutatja, mely képességek és attitűdök erősödnek az adott tevékenység során, és ezzel a tudatos pedagógiai tervezést, valamint a tanulói fejlődés célirányos támogatását is szolgálja.

A feladatléírás következő része az **anyagok és eszközök listája**: az EcoArt egyik alapelve, hogy lehetőség szerint egyszerűen beszerezhető vagy újrahasznosított forrásból származó eszközöket ajánl, ezzel is hangsúlyozva a környezettudatos gondolkodást és a fenntartható megoldások keresését. A **feladatmenet** rövid, áttekinthető, lépésről lépésre vezet végig a pedagógust az előkészítéstől a megvalósításig. Bár a leírás pontos, nem szorítja keretek közé a tanárt: megengedi, hogy az adott csoport, a helyszín vagy a rendelkezésre álló idő függvényében saját ötleteket, improvizációkat vigyen bele a folyamatba. A feladat minden esetben **reflexióval** zárul, amelynek célja, hogy a tanulók tudatosítsák az élményeiket, megfogalmazzák a tapasztalataikat és kapcsolatot találjanak a tevékenység és saját életük, gondolkodásuk között. Ez a rész különösen fontos az EcoArt szemléletében, hiszen a **fenntarthatóság nemcsak gyakorlati cselekvések sorát jelenti, hanem értékek, gondolkodásmódok és viselkedési minták formálását is**.

A kézikönyv úgy épül fel, hogy a pedagógus többféleképpen is használhassa. Akár lineárisan, az első feladattól az utolsóig is feldolgozható, de ugyanilyen jól működik, ha a tanár egy-egy tevékenységet önállóan választ ki. Egy rövidebb, negyvenöt perces tanórán elég lehet egy kisebb feladat, míg egy egész napos projektnapon több tevékenység összekapcsolásával komplex feldolgozás is megvalósítható. A kézikönyvben található nagyobb lélegzetű, összetett projektek önmagukban is hosszabb tanulási folyamatot inspirálnak, míg más feladatok könnyedén illeszthetők egy-egy tantárgy tananyagához vagy egy tematikus hét programjához.

Az EcoArt kézikönyv digitális formában készült, ami nem csupán a környezettudatosságot szolgálja – hiszen elkerülhető a felesleges nyomtatás –, hanem lehetőséget is ad a tartalom gazdagítására. A feladatokhoz fotók, fázisfotók és inspirációs képek kapcsolódnak, amelyek megmutatják a megvalósítás lépéseit és a kész alkotásokat. Emellett internetes hivatkozások vezetnek el a rövid oktatóvideókhoz, amelyek a bonyolultabb feladatok megvalósítását mutatják be, vagy további forrásokhoz, amelyek kiegészítik a tananyagot. A digitális forma előnye, hogy a kézikönyv a jövőben könnyen bővíthető és frissíthető, így hosszú távon is naprakész marad.

Az EcoArt módszertani kézikönyv feladatait azzal a céllal állítottuk össze, hogy olyan eszközt adjon a pedagógusok kezébe a fenntarthatósági szemlélet alkotó folyamatokon keresztül történő kialakításához, amely könnyen beilleszthető a mindennapi munkájukba, és szükség szerint módosítható, bővíthető vagy más tevékenységekkel összekapcsolható. Így a fókuszba nem csupán az ismeretátadás kerül, hanem az is, hogy a tanulók a fenntarthatóság elveit és a hozzá kapcsolódó tudást aktívan, alkotva, élményszerűen és közösségben dolgozzák fel.

Kidolgozott feladatléírások

Feladat megnevezése	Fejlesztett kompetencia	értelmi	táras	személyes	mozgásos	kommunikációs	környezeti	digitális
1 SZEMEDBEN... KÁVÉZACC KÉP			o		o		o	
2 TEXTIL ÁRNYÉKOLÓ		o	o			o		
3 PORTRÉKIFESTŐ KÁVÉVAL		o		o	o			
4 PAPÍRKOSZORÚ			o		o		o	
5 WALL-E PROJEKT		o			o		o	
6 TITANIC		o			o			o
7 OH TERMÉSZET, OH DICSŐ TERMÉSZET!			o	o			o	
8 ÉLETADÓ ÖRVÉNY			o			o	o	
9 ŐSZI MANDALA		o	o					o
10 A FA SZELLEME				o		o		o
11 AZ ELVARÁZSOLT TÁJ		o		o			o	
12 MERÍTETT PAPÍR		o	o				o	
13 KÚPHARANG, SZÉLCSENGŐ		o			o		o	
14 ARCOK, ÉLŐ LÉNYEK				o		o		o
15 AZ ÉLET ÉLNI AKAR (FOTÓPROJEKT)				o			o	o
16 FEL – A REPÜLŐ HÁZ		o			o			o
17 FELELŐS VAGYOK, GONDOSKODOM				o	o		o	
18 NAIV HOMOKSZOBRÁSZAT			o	o		o		
19 VIRÁG ANYÁNAK		o	o	o				
20 ELEKTROMOS AUTÓ – KÖRNYEZETBARÁT JÁRMŰ		o					o	o
21 MODULÁRIS BŐRKÉP – QUADRICHON			o		o		o	
22 A KANAPÉ ÚJ RUHÁJA			o		o		o	
23 BARKÁCSOLT TEXTILKÉP		o			o		o	
24 CSEMPEMOZAIK			o	o	o			
25 GALLYDEKOR		o	o				o	
26 BÜVÖS KÖR		o		o		o		
27 GYERTYÁK ÚJ RUHÁBAN		o		o			o	
28 MOZOG A TERMÉSZETBEN!		o			o		o	
29 A MI GYÖNYÖRŰ FÖLDÜNK		o	o		o			
30 MÉHVIASZOS KENDŐ				o	o		o	
31 PAPÍRMADÁR - 2D		o		o		o		
32 PAPÍRMASÉ MADÁR		o			o		o	
33 VARÁZSPÁLCA				o	o		o	
34 MÁGIKUS KÖVEK			o			o	o	
35 A TOJÁS ÚTJA		o					o	o
36 SZALMAKAKAS – A KENYÉR ÚTJA		o					o	o
37 FÚZFAVASSZÓ KOSZORÚ TEXTILVIRÁGGAL		o			o		o	
38 LÁMPÁSOK		o	o		o			
39 NÖVÉNYI FESTÉS – ECO PRINT						o	o	o
40 ANGVALSZÁRNYAK			o			o		o
41 HOMOKTÁLAK				o		o	o	
42 VARÁZSGOLYÓ AGYAGBÓL				o		o	o	
43 PÓLÓÉKSZEREK		o		o	o			
44 PARAFRÁZIS		o		o				o
45 KOLLÁZS ÉS DEKOLLÁZS		o				o		o
46 ROLLÁZS ÉS PROLLÁZS (ROLLAGE, PROLLAGE)		o		o			o	
47 ASSEMBLAGE [ASSZAMBLÁZS] – TÖRTÉNETFA					o	o	o	
48 BETŰKOLLÁZS		o		o		o		
49 DIGITÁLIS MOTÍVUMALKOTÁS		o			o			o
50 ÁRNYÉKSZÍNHÁZ A FÖLDÉRT			o		o			o

1 Szemedben... kávézacc kép

1.1 Alapinformációk

- **Ajánlott korosztály:** 7–8. évfolyam
- **Időkeret:** 1 × 45 perc
- **Munkaforma:** egyéni munka, tanári irányítással
- **Helyszín, térhasználat:** tantermi környezet, szigetszerű asztalelrendezés (4 tanuló egy asztalnál), lehetőség az anyagok közös használatára

1.2 Rövid leírás / Bevezetés

A szem az egyik legizgalmasabb, művészetben gyakran visszatérő motívum, amely a lélek tükréként is ismert. A feladat célja a szem realisztikus ábrázolásának gyakorlása, de rendhagyó anyag – kávézacc – felhasználásával. Ez nemcsak kreatív kihívást jelent, hanem környezettudatos szemléletre is ösztönöz, hiszen újrahasznosított alapanyaggal dolgozunk.

1.3 Célok és fejlesztési lehetőségek

Pedagógiai célok:

- A tanulók vizuális kifejezőképességének fejlesztése rendhagyó anyaghasználattal.
- A környezettudatos gondolkodás és az újrahasznosítás fontosságának bemutatása.
- A türelem, a figyelem és a kitartás erősítése a részletgazdag munkán keresztül.

Fejlesztett kompetenciák:

- **Értelmi:** megfigyelés, elemzés, problémamegoldás, fókuszálás és figyelem fenntartása
- **Társas:** empátia
- **Személyes:** nyitottság, érdeklődés
- **Mozgásos:** szem–kéz koordináció, aprólékos, precíz munkavégzés
- **Környezeti:** rendhagyó anyag művészeti felhasználása

1.4 Eszközök és anyagok

- Kiszárított kávézacc
- Házi készítésű csirizragasztó (liszt + víz)
- HB-s ceruza
- Rajzlap vagy vastagabb művészpapír
- Vékony, kemény ecset a ragasztóhoz
- Vékony, puha ecset a kávézacc igazításához

1.5 Ráhangolódás és motiváció

A tanóra elején rövid beszélgetéssel és egy versrészlettel hangoljuk rá a tanulókat a témára. Például felolvasható Ady Endre „Őrizem a szemed” című versének részlete, vagy Vörösmarty Mihály „A szemek” című verse.

Beszélgetésindító kérdések: „Mit jelent számodra a szem, mint szimbólum?”

„Miért mondják, hogy a szem a lélek tükre?”

Ezután felidézzük a szem részeit (pl. írisz, pupilla, szemhéj), és szólásokat, kifejezéseket gyűjtünk a „szem” szóhoz.

1.6 Feladat menete

1. **Vázlatkészítés** – ceruzával megrajzoljuk a szem körvonalát, a mélyítővonalat, a pupillát, az íriszt és a szempillákat.
2. **Pupilla kitöltése** – a pupillát csirizzel kenjük be, majd kávézaccal szórjuk meg. Ecsettel vagy ujjunkkal tömörítjük, hogy sötét árnyalatot kapjunk.
3. **Írisz színezése** – csirizzel „festjük” meg az íriszt, majd kávézaccal szórjuk meg. A sugárirányú mozdulatok segítenek a fényhatás megjelenítésében.
4. **Szemzug kialakítása** – a szemzugot és a könnytövet ecsettel ragasztózzuk, majd kávézaccal meghintjük.
5. **Mélyítővonal kidolgozása** – ragasztóval kiemeljük a mélyítővonalat, kávézaccal fedjük, a felesleget eltávolítjuk.
6. **A folyamat végére** egy fényekkel teli, barna szivárványhártyájú szem jelenik meg a papíron.

1.7 Értékelés és reflexió

- **Értékelési szempontok:** részletgazdagság, az írisz árnyalása, a szem arányossága, a technika pontos alkalmazása.
- **Reflexió:** a tanóra végén a tanulók közösen nézik meg egymás munkáit, megosztják pozitív észrevételeiket, ötleteiket (pl. „milyen más anyagokkal lehetne még dolgozni?”).
- **Önszabályozó értékelés:** a tanulók elmondhatják, melyik lépést érezték kihívásnak, és hogyan oldották meg.

1.8 Tantárgyi kapcsolódások

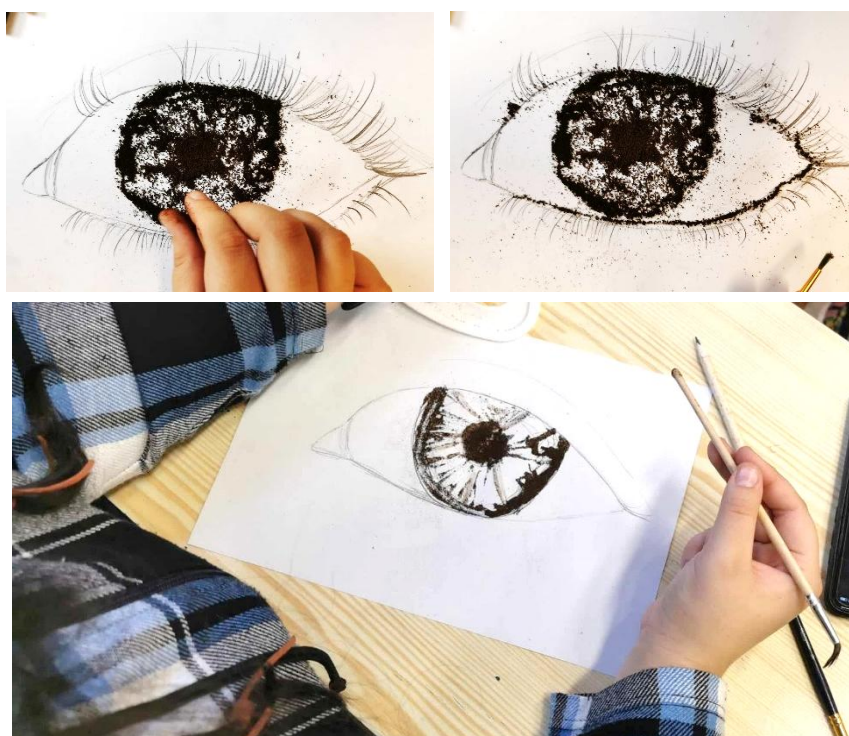
- **Biológia:** a szem anatómiájának ismerete.
- **Irodalom:** versek, idézetek feldolgozása a szemről.
- **Etika/pszichológia:** a „szem mint lélek tükré” gondolat megbeszélése.

1.9 Variációk, differenciálási lehetőségek

- **Időbővítés esetén:** egy szempár megalkotása.
- **Más anyagok kipróbálása:** pl. liszt, pirosiprika, különféle fűszerek.
- **Technika változtatása:** fekete fotókartonra fehér szem liszt felhasználásával, vagy a szempillák festése ceruza helyett.

1.10 Tapasztalatok és inspiráció pedagógusoknak

- A tanulók különösen élvezik a rendhagyó anyag – a kávézacc – használatát; a kellemes illat és az anyag tapintása különleges hangulatot teremt az órán.
- A feladat során a tanulók egymás szemét is megfigyelték, ezáltal szemkontaktust létesítettek – sokan rájöttek, hogy ez nem is olyan könnyű, de nagyon értékes élmény.
- Az alkotás közben több érzékszerv is bevonódott: a látás mellett a tapintás, a szaglás és a hallás is, így a tanulók komplex, élményszerű tapasztalatot szereztek.
- A tanulók maguktól is ötletelni kezdtek, milyen új természetes anyagokat lehetne kipróbálni (pl. fűszerek, homok, liszt).
- Az óra végén a munkákból kiállítás született, ahol a tanulók egymás alkotásaiban gyönyörködtek, és pozitív visszajelzéseket adtak egymásnak – ez erősítette az óra közösségi élményét is.

2 Textil árnyékoló

2.1 Alapinformációk

- **Ajánlott korosztály:** felső tagozatos tanulók (5–8. évfolyam)
- **Időkeret:** 1 × 45 perc vagy 2 × 45 perc (igény szerint hosszabbítható)
- **Munkaforma:** csoportmunka (párokban is lehet dolgozni, a kerítés két oldaláról)
- **Helyszín, térhasználat:** iskolaudvar; javasolt előre kiválasztani a szövés helyszínét, és biztonságossá tenni a kerítést (sérülések elkerülése érdekében)

2.2 Rövid leírás / Bevezetés

A feladat célja egy **praktikus és esztétikus árnyékoló** elkészítése maradék textíliákból, szövést utánozó technikával. Az alkotás nemcsak szépíti az iskolaudvart, hanem közösségi élményt is nyújt: a tanulók együtt dolgoznak, miközben beszélgetnek a **textilipar környezeti hatásairól**, az újrahasznosítás lehetőségeiről és arról, hogy saját döntéseikkel hogyan járulhatnak hozzá egy fenntarthatóbb világhoz.

2.3 Célok és fejlesztési lehetőségek

Pedagógiai célok:

- Az iskola környezetének tudatos alakítása és esztétikai javítása.
- A textilipar hatásainak megismerése és az újrahasznosítás fontosságának megértése.
- Közösségi együttműködés erősítése a közös alkotás során.

Fejlesztett kompetenciák:

- **Értelmi:** kritikai gondolkodás, tervezés, problémafeltárás, kreatív megoldáskeresés
- **Társas:** összehangolt munka, aktív részvétel a közösségi tér alakításában
- **Személyes:** türelem, önreflexió
- **Mozgásos:** tépés, vagdosás, csomózás, szövési technikák
- **Kommunikációs:** új megoldások egyeztetése a kivitelezés során, csapatépítés
- **Környezeti:** tapintás (érdes-sima felületek megkülönböztetése), térérzékelés (mélység, magasság)

2.4 Eszközök és anyagok

- Régi ágyneműhuzatok, lepedők, szalagok, kendők (tépéshez és szövéshez)
- Olló
- Megfelelően előkészített kerítésfelület

2.5 Ráhangolódás és motiváció

Az óra elején rövid beszélgetés indul a **textilipar árnyoldalairól**:

Hogyan járul hozzá a ruhagyártás a globális karbonkibocsátáshoz?

Milyen mértékű a vízszennyezés és a hulladéktermelés?

Mit jelent a gyermekmunka a világ más részein, és mi a felelősségünk ebben?

Forrásként használható az Európai Parlament infografikája vagy a Stop Child Labour anyaga

- <https://www.europarl.europa.eu/topics/en/article/20201208STO93327/the-impact-of-textile-production-and-waste-on-the-environment-infographics>
- <https://www.stopchildlabour.org/assets/Branded-Childhood.pdf>

Megbeszéljük, hogy az **újrahasznosítás** és a tudatos fogyasztás hogyan segíthet. Rámutatunk, hogy az iskolaudvar és a tanulási környezet **közös felelősségünk** – a feladat egyszerre kézműves élmény és közösségi projekt.

2.6 Feladat menete

1. **Anyaggyűjtés** – maradék textíliák, régi huzatok, szalagok összegyűjtése.
2. **Előkészítés** – az anyagok vagdosása, tépése, szakítása. (Ez a tanulók számára meglepően nagy élmény, erősen bevonja őket a folyamatba.)
3. **Tervezés** – minták, inspirációk közös megbeszélése, szín- és formavilág kiválasztása.
4. **Helyszín kiválasztása** – az iskolaudvaron megfelelő kerítésszakasz előkészítése.
5. **Szövés** – a textilszalagok kerítésre fűzése, párokban dolgozva (1-1 tanuló belül és kívül).
6. **Rögzítés és utolsó simítások** – a lelógó részek elrendezése, az árnyékoló ellenőrzése.

2.7 Értékelés és reflexió

- **Értékelési szempontok:** sikerült-e jól megválasztani a helyszínt? Összhatásában, színeiben, méretében milyen az elkészült árnyékoló? Milyen volt az együttműködés?
- **Reflexió:** beszélgetés a közös alkotás élményéről, a munka hasznosságáról, és arról, hogyan gondolkodnak most a tanulók a textiliparról és saját fogyasztói döntéseikről.

2.8 Tantárgyi kapcsolódások

- **Vizuális kultúra:** szövési technikák, színek, minták.
- **Környezetkultúra:** újrahasznosítás, fenntarthatóság.
- **Technika és életvitel:** manuális készségek fejlesztése.
- **Etika / állampolgári nevelés:** felelősségvállalás, közösségi részvétel.

2.9 Variációk, differenciálási lehetőségek

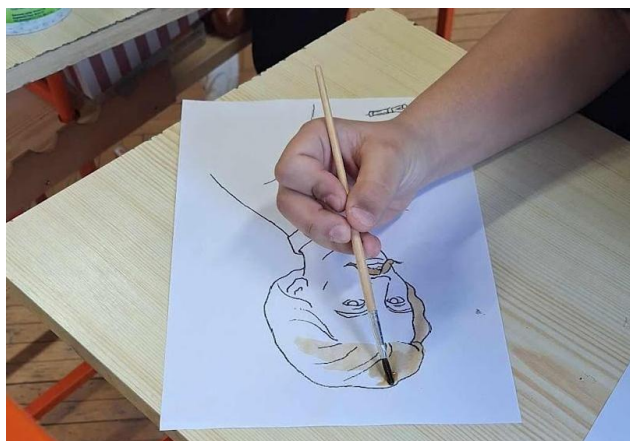
- **Nagyobb projektként:** hosszabb idő alatt az iskola több pontján árnyékolók készítése.
- **Más anyagok kipróbálása:** fonal, csuhé, sujtás, vessző.
- **Szervezési variáció:** kisebb csapatok, „váltásos” munkamódszer, hogy mindenki kipróbálja a szövés mindkét oldalát.

2.10 Tapasztalatok és inspiráció pedagógusoknak

- A tanulók lelkesedéssel vettek részt a projektben, élvezték, hogy az iskola környezetét formálják.
- A helyszín kiválasztásába való bevonás számukra szokatlan, de értékes élmény volt – megtapasztalták, hogy véleményük számít, és javaslataikat az iskola figyelembe veszi.
- A munka során szembesültek manuális készségeik hiányosságaival (csomózás, gombolyag feltekerése). Ez olykor frusztrációt okozott, amit a pedagógusnak türelmesen kellett kezelnie – fontos, hogy a tanulókat ne minősítsük, hanem megoldásokat mutassunk.
- A kerítésfelület felsértheti a bőrt – erre előre fel kell készülni, és szükség szerint előkészíteni a munkaterületet.
- Kezdetben a tanulók rendszer nélkül kezdek szőni, ami káoszt eredményezhet. Érdekes rendszert vinni a folyamatba: például párok dolgoznak a kerítés két oldalán, és csak akkor kezd új pár, ha az előző már előrébb jutott. Ez nemcsak hatékonyabbá teszi a munkát, hanem összehangolt működést modellez.
- A tanulók megtapasztalják, hogyan lehet egyszerű textilmaradékokkal csökkenteni a műanyag árnyékolók iránti igényt, és tudatosítják, hogy a textil újrahasználata hulladékcsökkentést jelent.
- A feladat állampolgári nevelési szempontból is értékes: a tanulók megtapasztalják, hogy közösségi terek alakításában is aktív szerepük lehet.

3 Portrékifestő kávéval

3.1 Alapinformációk

- **Ajánlott korosztály:** minden korosztály számára kivitelezhető, de 5–7. évfolyamon különösen ajánlott
- **Időkeret:** 1 × 45 perc vagy 2 × 45 perc (a részletesség függvényében)
- **Munkaforma:** előkészítés frontálisan, kivitelezés egyéni munka, feldolgozás páros és osztályszintű megbeszéléssel
- **Helyszín, térhasználat:** tanterem; fontos, hogy a forró vízzel való manipuláció tanulók esetében minimalizált legyen, a festőoldatot a pedagógus készítse elő

3.2 Rövid leírás / Bevezetés

A feladat célja, hogy a tanulók **kávéval fessenek portrét**, miközben megtapasztalják, hogyan lehet különböző tónusokat létrehozni, és ezeken keresztül **érzelmeket és hangulatokat közvetíteni**. A kávé, mint természetes anyag, a fenntarthatóságra és az újrahasznosításra is felhívja a figyelmet, és megmutatja, hogyan lehet hétköznapi alapanyagokkal művészi alkotásokat létrehozni.

3.3 Célok és fejlesztési lehetőségek

Pedagógiai célok:

- A természetes festékanyagok használatának bemutatása.
- Nyitottság és kísérletező kedv fejlesztése új technikák kipróbálásával.
- Annak megértése, hogyan változtathatók meg hangsúlyok pusztán tónusváltással.

Fejlesztett kompetenciák:

- **Értelmi:** megfigyelés, elemzés, vizuális gondolkodás.
- **Személyes:** nyitottság, türelem, kitartás, önértékelés.
- **Mozgásos:** precíz ecsetkezelés.
- **Kommunikációs:** az elkészült mű elemzése és értékelése.
- **Környezeti:** fenntarthatóság, természetes anyagok használata.

3.4 Eszközök és anyagok

- Kávé (erős főzet, többféle töménységben)
- Rajzlap vagy előnyomott portré
- Itatós papír
- Ecsetek
- Forró víz (a pedagógus készíti elő a biztonság érdekében)

3.5 Ráhangelődés és motiváció

A tanóra bevezetése rövid beszélgetéssel indul a következő témákról:

- Kávéillatú műhely: A tanulók megszagolják a kávéoldatot, és megosztják, milyen érzéseket, hangulatokat idéz fel bennük az illata.
- Színek nélkül is karakteres: Röviden megbeszéljük, hogyan fejezhető ki érzelmek és karakterek egyetlen árnyalat – a kávé barna színe – segítségével.
- Kávé, mint összekötő kapocs: Felidézzük, hogy a kávézás a világ számos kultúrájában közösségi élmény, amely inspirálhatja a közös alkotást is.
- A régi korok festészeti technikái (amikor még csak természetes anyagok álltak a művészek rendelkezésére). A természetes anyagok jelentősége.

Kérdések a tanulókhöz: „Milyen színeket és tónusokat tudunk kávéval előállítani?”

„Milyen érzelmeket lehet kifejezni az árnyalatok változtatásával?”

3.6 Feladat menete

1. **Előkészítés** – erős kávé lefőzése, a szemcsék elkeverése sima folyadékká (forró víz felhasználásával, a tanulók biztonságára figyelve).
2. **Tónusok kísérletezése** – különböző erősségű oldatok készítése, majd tesztlapos próba (melyik oldat milyen árnyalatot ad).
3. **Tervezés** – fénymásolt portré (vagy tájkép) kiosztása; lehet szabadkézi rajz is, ha az osztály ügyesebb.
4. **Festés** – a tanulók különböző árnyalatokat kevernek ki, a sötétebb tónusokat részletekhez (szem, száj, haj), a portré körüli háttérnél inkább a világosabb árnyalatokat alkalmazzuk. Lehet kísérletezni fordított (negatív) módon színezett képpel is.
5. **Közös elemzés** – kiállítás készítése az elkészült munkákból, összehasonlítás a mintadarabokkal, megbeszélés az árnyalatok hatásáról.

3.7 Értékelés és reflexió

- **Értékelési szempontok:** egyéni megoldások kreativitása, a kifejezni kívánt érzelem érthetősége, az árnyalatok tudatos használata, a kompozíció esztétikája.
- **Reflexió:** aktív és pozitív visszajelzés egymás munkáira, közös beszélgetés az alkotás során szerzett élményekről.

3.8 Tantárgyi kapcsolódások

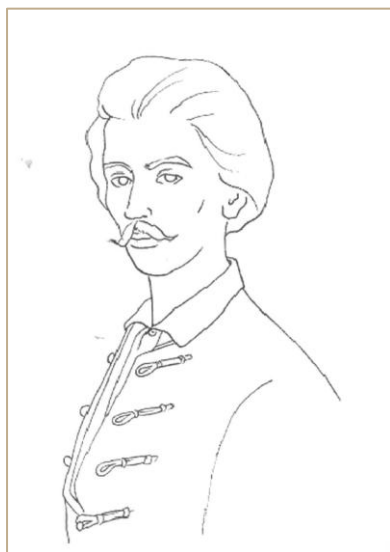
- **Művészet:** vizuális kultúra, festési technikák.
- **Történelem és irodalom:** természetes festékanyagok használata régi korokban.
- **Társadalomismeret és etika:** környezettudatosság, fogyasztói szokások.
- **Kémia / környezetismeret:** oldat–oldószer fogalom, oldódás és olvadás különbsége.

3.9 Variációk, differenciálási lehetőségek

- Előre nyomtatott portré esetén „csak” színezés történik, bátrabb osztályoknál szabadkézi festés is lehetséges.
- Színkeverési kísérletek: kávé mellé más természetes anyagokat (agyag, föld) is ki lehet próbálni.
- A technika tájképre vagy más témára is alkalmazható.

3.10 Tapasztalatok és inspiráció pedagógusoknak

- A forró vízzel és gőzzel való munka külön figyelmet igényel – a tanulók a helyükön ülve várják meg, amíg az oldat megfelelő hőmérsékletű lesz.
- A tanulók megtapasztalják, hogy ugyanabból az alapból hányféle megoldás születhet, és hogy a tónusok változtatása mennyire befolyásolja a hangulatot.
- Érdekes előre itatóspapíron próbálni a tónusokat, mielőtt a végleges munkára kerülnek.
- A technika kiválóan alkalmazható tájképek készítésére is – a kávé és földfesték keverése különleges hatást ad.
- A portrékészítés során érdemes hangsúlyozni, hogy újrahasznosított papíron vagy régi újság hátoldalán is lehet alkotni, ezzel is csökkentve az anyagfelhasználást.

4 Papírkoszorú

4.1 Alapinformációk

- **Ajánlott korosztály:** felső tagozat (5–8. évfolyam)
- **Időkeret:**
 - Ha minden tanuló saját koszorút készít: 2 × 45 perc
 - Ha csoportszintű nagy koszorú: 1 × 45 perc
- **Munkaforma:**
 - Egyéni munka (minden tanuló saját koszorú)
 - Csoportmunka (egy vagy két nagy közös koszorú)
- **Helyszín, térhasználat:** tanterem, nagyobb asztalok vagy pados összeállítás ajánlott a közös munkához

4.2 Rövid leírás / Bevezetés

A papírkoszorú készítése kreatív, gyorsan kivitelezhető tevékenység. A tanulók újrahasznosított dekoratív papírlapokból vágják ki saját díszeket, majd ezekkel vagy saját koszorújukat dekorálják, vagy egy nagy közös koszorú részeként használják fel. Az elkészült művek dekorációként az iskola díszítésére is szolgálhatnak.

4.3 Célok és fejlesztési lehetőségek

Pedagógiai célok:

- Egyéni és csoportos alkotás élményének erősítése.
- Környezettudatosság papír újrahasznosítással.
- Esztétikai tudatosság fejlesztése.

Fejlesztett kompetenciák:

- **Értelmi:** érzékelés, észlelés, figyelmi funkciók, tervezés
- **Társas:** együttműködés, szervezés
- **Személyes:** felelősségvállalás, önkifejezés
- **Mozgásos:** formák vágása, hajlítás, rögzítés, ragasztás

- **Kommunikációs:** társak közötti interakciók, vizuális kommunikáció: forma- és színszinergia, térbeli kompozíció
- **Környezeti:** újrahasznosítás, fenntarthatóság, tudatos fogyasztás

4.4 Eszközök és anyagok

Egyéni munkához:

- Karton vagy papíralap a koszorúhoz
- Keményebb díszes papírdobozok, egyéb dekoratív csomagolóanyagok, textildarabok
- Olló a papírvágáshoz
- Ragasztó, cérna, tű

Csoportos kompozícióhoz:

- drótváz (2-3 rétegben),
- maszkolószalag (papír ragasztószalag)

4.5 Ráhangelődés és motiváció

Beszélgetünk a kör szimbolikájáról: *Mit jelent az összetartozás köre?*

Milyen körmotívumokat ismerünk (Nap, mandala, közösségi kör)?

A tanulók egyéni motívumai személyes tartalommal tölthetnek meg a készítés során.

4.6 Feladat menete

A. Egyéni munka

1. Karton sablonok készítése (kör, levél, virág stb.)
2. Díszek készítése papírból – minden tanuló saját elemeket vág ki
3. Saját koszorú készítése – kivágott elemek ragasztása a papíralapra

B. Közös nagy koszorú (csoportmunka)

1. Drótváz előkészítése: levágás, feltekerés, rögzítés (2–3 réteg drót feltekerve)
2. A papír dekorelemek kivágása
3. Papírelemeket mintás oldalukkal lefordítva körben a padra rendezik, hátulról ráhelyezik a drótvázra
4. Maszkolószalaggal hátulról rögzítik az elemeket a vázra
5. Kompozíció finomhangolása a harmonikus végeredményért

4.7 Értékelés és reflexió

- **Értékelési szempontok:** sablonok kreativitása, pontos nyírás, esztétikus kompozíció
- **Reflexió:** élményelemzés – hogyan érezte magát a tanuló az együttműködésben? Hogyan illeszkedett be a közös munkába?

4.8 Tantárgyi kapcsolódások

- **Vizuális kultúra:** forma, színtan, kompozíció

- **Történelem, néprajz:** körmotívumok jelentése a kultúrákban
- **Etika/társadalomismeret:** közös felelősségvállalás
- **Technika/életvitel:** papírvágás technika, alap anyagismeret

4.9 Variációk, differenciálási lehetőségek

- Kis koszorúk egyesülése nagy közös művé
- Többféle motívum kipróbálása
- Különböző alapanyagok használata: papír, textil, vékony bőr
- Évszakokhoz kötődő változatok: mézeskalács-koszorú (kartonpapír szívek/házak/hóemberek/stb. fehér festékbe mártott fültisztító pálcikákkal megfestve/díszítve), nyári virágkoszorú (dekoratív csomagolásokból szívek, virágok), anyák napjára, Bálint-napra: szívek díszes papírból és újrahasznosított könyvlapokból.

4.10 Tapasztalatok és inspiráció pedagógusoknak

- A tanulók örömmel vágják ki saját elemeiket – a vágás folyamata fejleszti a finommotorikát és önállóságot.
- A közös koszorú készítése különösen csapatépítő élmény: a tanulók megtapasztalják, hogyan integrálódnak munkáik a közös műbe.
- A drótváz technikai részletei izgalmas kihívást jelentenek, ugyanakkor új tapasztalatokat hoznak (maszkolószalag, drótváz kialakítása).
- A motívumok személyessé tehetők („szív” témájú koszorú – beszélgetésindítás az érzelmekről).
- Minden tanuló aktívan és sikerélménnyel vehet részt, így a feladat inkluzív és élményszerű, speciális alapiskolában vagy sajátos nevelési igényű tanulókkal is megvalósítható.
- A koszorú készítése rávilágít arra, hogy nem kell bolti dekorációkat venni; saját készítésű, újrahasznosított papírból készült díszekkel is ünnepi hangulat teremthető.

5 Wall-e projekt

5.1 Alapinformációk

- **Ajánlott korosztály:** felső tagozatos tanulók (11–12 éves kortól)
- **Időkeret:**
 - Bevezetés, beszélgetés és rajzkészítés: 45–60 perc
 - Wall-e robot elkészítése: kb. 8 × 45 perc (2 tanulónak), kb. 2 × 45 perc (4 fő)
- **Munkaforma:** csoportmunka és egyéni munka kombinációja
- **Helyszín, térhasználat:** tanterem; 4 fős csoportoknak összetolt asztalok, biztonságos közlekedőhelyekkel. Ragasztópisztoly használatakor figyeljünk a hosszabbítók elhelyezésére, a sniccerrel való munka fokozott figyelmet igényel.

5.2 Rövid leírás / Bevezetés

A **Wall-e projekt** a 2008-as Disney-animációs film történetére épül, amely bemutatja, mi történhet a Földdel, ha az emberiség nem változtat életmódján. A tanulók megismerkednek a környezetvédelem és az újrahasznosítás fontosságával, majd **rajzot készítenek** a kis robotról, végül **dobozokból megépítik Wall-e-t** – egy funkcionális kis „szekrényt”, amelybe kincseiket rejthetik.

A projekt kreatív élményt, kezűgyességet fejlesztő munkát és környezeti nevelést egyaránt magában foglal.

5.3 Célok és fejlesztési lehetőségek

Pedagógiai célok:

- A környezet- és természetvédelem fontosságának bemutatása.
- A kreativitás fejlesztése a rajz és az építés kombinációjával.
- Az újrahasznosítás lehetőségeinek megismertetése (hulladékdobozok kreatív felhasználása).

Fejlesztett kompetenciák:

- **Értelmi:** tervezés, problémamegoldás, rendszerszemlélet, koncentráció, kritikai gondolkodás
- **Társas:** csoportos munkában való együttműködés
- **Személyes:** önbizalom, metakogníció
- **Mozgásos:** pontos mérések, formakövetés, vágás, ragasztás, aprólékos konstruálás
- **Kommunikációs:** véleményalkotás, kommunikáció a társakkal
- **Környezeti:** a robot tervezésében és funkciójának kialakításában
- **Digitális:** animációs film adaptálása

5.4 Eszközök és anyagok

- Rajzeszközök: rajzlap, színes ceruza, vonalzó, mintakép, négyzetrácsos irattartó tasak
- Dobozok (különböző méretben: lábához, törzshöz, fejhez, karokhoz)
- Színes kartonlapok: fekete, sárga, szürke (törzs- és fejburkoláshoz)
- Színes lapok: piros, fehér, fekete (szemek, részletek)
- Papírrúd (pl. sütőpapír-tartó) a nyakhoz
- 2 db henger alakú doboz (szemekhez)
- Ragasztó, ragasztópisztoly, eco ragasztó töltet (tartós kötéshez)
- Olló, sniccer (felnőtt felügyeletével), madzag

5.5 Ráhangolódás és motiváció

A projektet a film rövid ismertetése és közös beszélgetés vezeti be. Ráhangolódásként képeket, jeleneteket nézünk meg a filmből. Vitassuk meg, milyen lenne a Föld, ha senki sem törődne vele – a WALL-E film képei segítenek elképzelni ezt a jövőt, és elgondolkodtatnak a változtatás lehetőségein.

Miért lenne ijesztő, ha Wall-e története valóra válna?

Mit tehetünk azért, hogy a Föld ne jusson ilyen sorsra?

Hogyan segíthet a kis robot példája abban, hogy mi is felelősséget vállaljunk?

A tanulók beszélhetnek arról, melyik jelenet fogta meg őket a legjobban, és miért szerették meg Wall-e-t.

5.6 Feladat menete

A. Rajzkészítés

1. **Mintakép előkészítése:** válasszunk egy jelenetet vagy karakterképet Wall-e-ről.
2. **Rácsos felosztás:** a mintaképre egy berácsozott átlátszó lap kerül (pl. 3×3-as), a rajzlapra halvány segédvonalakat húzunk.
3. **Rajz elkészítése:** a rácsok segítségével pontos formákat rajzolunk.
4. **Színezés:** a rácsvonalak eltávolítása után színes ceruzával árnyaljuk és kiemeljük a részleteket.

B. Robotépítés

1. **Alapanyagok válogatása:** a tanulók dobozokat gyűjtenek (lábak, törzs, karok, fej).
2. **Lábak elkészítése:** két azonos méretű dobozt fekete kartonnal burkolunk, elülső részükre ajtót vágunk, tépőzárral rögzítjük.
3. **Test:** sárga kartonba burkoljuk a testhez használt doboz(oka)t.
4. **Hátrész és ajtók:** a robot hátán sniccerrel ajtókat vágunk, tépőzárral zárhatóan.
5. **Has, váll, fej:** szürke kartonnal burkoljuk, a fejet kisebb dobozból készítjük.
6. **Szemek:** két henger alakú dobozt szürke kartonnal burkolunk, cseppformájú „szemhéjat” és fekete pupillát ragasztunk rá, majd a fejhez erősítjük.
7. **Nyak:** papírrúdból készül, így a fej mozgatható.
8. **Karok:** két kisebb, lapos doboz szürke kartonba burkolva. Kötelekkel csatlakoztatjuk a törzshöz.
9. **Összeállítás:** a hátrész, a has és a váll elemeket, majd az egész törzset a lábakra ragasztással rögzítjük.
10. **Funkció kialakítása:** a robot „szekrényként” szolgálhat, kisebb tárolóhelyekkel.

5.7 Értékelés és reflexió

- **Értékelési szempontok:** az alkotások kreativitása, igényessége, a kivitelezés pontossága, az eszközök biztonságos használata.
- **Reflexió:** közös kiállítás, ahol mindenki bemutatja a saját robotját, és elmondja, hogyan érezte magát a munka során.

5.8 Tantárgyi kapcsolódások

- **Földünk és környezetünk, Ember és természet:** környezet- és természetvédelem.
- **Művészet:** vizuális kultúra, tervezés.
- **Matematika:** mérések, arányok, rácsos rajzolás.
- **Média, mozgóképkultúra:** filmfeldolgozás.
- **Technika, életvitel:** dobozok, eszközök, ragasztástechnika.

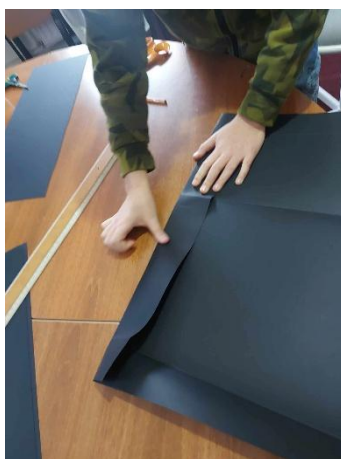
5.9 Variációk, differenciálási lehetőségek

- A robot lehet „szekrény”, „szemeteskosár” vagy más funkcióval rendelkező tárgy.
- Karton helyett vékonyabb színes lapok is használhatók (más funkcióhoz).
- A ragasztópisztoly helyett csiriz is alkalmazható (bár nehezebb vele dolgozni).

5.10 Tapasztalatok és inspiráció pedagógusoknak

- A projekt sok tanulót mélyen megérintett: a film története erős érzelmi kapcsolatot teremtett a feladattal. Egy tanuló ötlete indította el a robotépítést – ez jó példa arra, hogyan lehet a tanulói kezdeményezéseket bevonni a tanórába.

- A projekt során szó esett mértékről, arányokról, területről, térfogatról – az élményalapú tanulás itt konkrét kompetenciákat fejlesztett.
- A munka nagy része időigényes, de több tanuló bevonásával és a feladatok megosztásával gyorsabban haladhat a folyamat. A hosszú munka során a tanulók kitartást és türelmet tanultak, miközben dobozokat burkoltak, ragasztottak, vágtak.
- A projekt nemcsak környezetvédelmi, hanem érzelmi üzenetet is hordoz: a tanulók megszeretik Wall-e-t, és ez motiválja őket az alkotásban. A film és a projekt kapcsán a beszélgethetnek a fogyasztói társadalom hulladéktermeléséről és arról, hogyan csökkenthetjük a felesleges tárgyak számát.

6 Titanic

6.1 Alapinformációk

- **Ajánlott korosztály:** felső tagozatos tanulók (7–8. évfolyam), de fiatalabbaknál is adaptálható egyszerűsítéssel
- **Időkeret:**
 - Előzetes ismeretgyűjtés, rajzok elkészítése: 1-2 × 45 perc
 - Makett tervezése és kivitelezése: kb. 3 × 45 perc
- **Munkaforma:** egyéni és páros munka, kiscsoportos projektmunka
- **Helyszín, térhasználat:** tanterem; 2–3 pad összetolásával kialakított szigetek a csoportoknak (4–6 fős munkacsoportok), elegendő hely a közlekedéshez és az anyagok biztonságos tárolásához

6.2 Rövid leírás / Bevezetés

A Titanic története a tanulók számára is izgalmas, sokoldalú téma: egyszerre hordoz történelmi, földrajzi, technikai és emberi vonatkozásokat. A projekt során a tanulók először információt gyűjtenek, majd rajzokkal és végül egy makettel dolgozzák fel a történetet. A makett különlegessége, hogy a hajó süllyedését is modellezi, így nemcsak látványos, hanem tanulási élményt is nyújt. A feldolgozás során beszélgetünk a kor történelméről, hajózásról, környezetvédelemről és az újrahasznosításról is.

6.3 Célok és fejlesztési lehetőségek

Pedagógiai célok:

- A Titanic történetének feldolgozása komplex projektként.
- A kutatás, vizuális megjelenítés és modellezés képességének fejlesztése.
- Az újrahasznosítás és környezettudatosság gyakorlati bemutatása.

Fejlesztett kompetenciák:

- **Értelmi:** kutatás, elemzés, ok-okozati összefüggések felismerése, kritikai gondolkodás, kreativitás, összpontosítás, sorrendiség, forma- és térlátás, arányérzék, kompozíció
- **Társas:** együttműködés, feladatmegosztás
- **Személyes:** türelem
- **Mozgásos:** papír- és dobozvágás, ragasztás, aprólékos munka
- **Kommunikációs:** megfelelő kommunikáció a társakkal a munka során
- **Környezeti:** hulladék újrahasznosítása, környezeti hatások, környezetszennyezés
- **Digitális:** internet felhasználása új ismeretek szerzéséhez

6.4 Eszközök és anyagok

- Rajzlapok, színesceruzák, ecsetek, festékek
- Lapos dobozok (3 nagyobb, 2 kisebb a hajótesthez)
- WC-papír gurigák (kéményekhez)
- Színes papírok (fekete, piros, sárga, fehér)
- Ragasztó, csiriz, ragasztószalag
- Olló, sniccer, vonalzó
- Papírsodrás az árbócokhoz
- Telefon, tablet vagy számítógép (internetes kutatáshoz)

6.5 Ráhangolódás és motiváció

A tanóra **beszélgetéssel** indul:

Mit tudunk a Titanicról? Hogyan és miért történt a katasztrófa? Kik voltak a hajón?

Hogyan kapcsolódik a Titanic története a mai környezet- és hajózási ismeretekhez?

Ezután képek, videók, filmrészletek segítenek a hangulat megteremtésében. A tanulók kereshetnek információt, cikkeket, képeket az internetről.

6.6 Feladat menete

A. Előkészítő kutatás

1. A tanulók csoportokban gyűjtenek információt a Titanicról (történelmi adatok, hajózási érdekességek).
2. Megbeszéljük a talált információkat, és megtervezzük a rajzokat és a makettet.

B. Rajzkészítés

1. Több kép felhasználásával rajzok készítése a hajóról.
2. A hajó elsüllyedésének ábrázolása is megjelenhet a rajzokon.

C. Makettkészítés

1. **Hajótest alapja:** 3 nagyobb lapos doboz; a hajó orrához félbevágott, átlósan levágott doboz (ragasztószalaggal rögzítve).
2. **Borítás:** fehér papírral bevonjuk, majd festjük (alsó rész piros-fekete, felső rész fehér).

3. **Süllyedés modellezése:** a hajót átvágjuk, az alsó doboz alja marad csak egyben, így a makett mozgatható, imitálva a süllyedést.
4. **Kémények:** WC-papír gurigákból készülnek, sárga-fekete színespapírral bevonva, belülről ragasztószalaggal rögzítve.
5. **Árbócok és propellerek:** papírsodrás és színes papír felhasználásával.
6. **Összeállítás:** a hajó szintjeit csirizzel ragasztjuk össze, majd rögzítjük az apróbb részeket.

6.7 Értékelés és reflexió

- **Értékelési szempontok:** a makett kreativitása, igényessége, mennyire sikerült valóságosan bemutatni a Titanic kinézetét és süllyedését.
- **Reflexió:** kiállítás a projekt végén; közös beszélgetés a tanulási folyamatról, élmények megosztása.

6.8 Tantárgyi kapcsolódások

- **Matematika:** mérések, arányok.
- **Történelem és földrajz:** a Titanic kora, útvonala, utasainak nemzetisége.
- **Művészet:** vizuális kultúra, makettkészítés.
- **Mozgóképkultúra és média:** filmek és dokumentumok feldolgozása.
- **Szociális ismeretek:** együttműködés, közös alkotás.

6.9 Variációk, differenciálási lehetőségek

- Idősebb korosztállyal részletesebb makett (ablakok, részletek felfestése).
- Színes papírral borítás festés helyett (fiatalabb tanulónál).
- Más történelmi hajók feldolgozása hasonló módszerrel.

6.10 Tapasztalatok és inspiráció pedagógusoknak

- A projekt során a tanulók nemcsak hallgatták, hanem kutatták is a Titanic történetét, ami élményszerű tanulássá tette a feldolgozást.
- Az alkotás közben matematikai, földrajzi és technikai ismeretek is elmélyültek (mérések, arányok, anyaghasználat).
- A süllyedés modellezése különösen látványos és motiváló volt: a tanulók kipróbálhatták a makettet, így a projekt „életre kelt”.
- A makettkészítés során a tanulók csapatként dolgoztak, megtanulták a feladatmegosztást és a közös tervezést.
- Jó volt látni a büszkeséget és örömet, amikor a Titanic „megszületett” – és a játék során „elsüllyedt”.
- A Titanic történetén keresztül a klímaváltozás és a jégsapkák olvadása is megemlíthető, így a múlt tragédiája a jelen környezeti kihívásaira irányíthatja a figyelmet.

7 Oh természet, oh dicső természet!

7.1 Alapinformációk

- **Ajánlott korosztály:** 10–11 éves kortól, de idősebb tanulóknál még gazdagabb megfigyeléseket lehet elérni
- **Időkeret:**
 - Kirándulás és helyszíni vázlat: kb. 1 × 45 perc (a sétával együtt a helyszín távolságától függ)
 - Teremben festés: 1- 2 × 45 perc (kidolgozottságtól függően)
- **Munkaforma:** egyéni munka közös élményalappal (helyszíni rajzolás, majd tantermi festés)
- **Helyszín, térhasználat:** a foglalkozás első része **szabadban** (pl. tópart, park, liget), a második része tanteremben. Az osztályban körasztalok vagy körformában elhelyezett asztalok előnyösek a közös munka és a kommunikáció erősítéséhez.

7.2 Rövid leírás / Bevezetés

A projekt célja a **természet szépségének megfigyelése és ábrázolása**. A tanulók egy rövid kiránduláson vesznek részt, ahol egy tóparton ülve készítenek ceruzarajzot a látványról. A rajz lesz az alapja a következő órán készülő festménynek, amelyben a tanulók a látottakat emlékezetből, saját érzéseikkel kiegészítve adják vissza.

A feladat kapcsolódik a környezetvédelemhez, irodalomhoz és vizuális kultúrához: beszélgetünk a természeti értékek megőrzésének fontosságáról, és arról is, hogyan „festették le” a költők a tájat szavakkal.

7.3 Célok és fejlesztési lehetőségek

Pedagógiai célok:

- A természet valóságáé és érzékeny megfigyelésének fejlesztése.
- A vizuális kifejezőkészség bővítése a rajz és a festés ötvözésével.
- A természetvédelem fontosságának tudatosítása.

Fejlesztett kompetenciák:

- **Értelmi:** közel-távol arányok felismerése, horizont fogalma, koncentráció, türelem, részletek megfigyelése, absztrakció, problémamegoldás, lényegkiemelés
- **Társas:** közös élmények megosztása
- **Személyes:** a látvány saját érzésekkel való kiegészítése
- **Mozgásos:** ceruzarajz, ecsetkezelés
- **Kommunikációs:** pozitív visszajelzések adása
- **Környezeti:** szemléletformálás, pozitív kapcsolat a természettel, természetvédelem

7.4 Eszközök és anyagok

- Rajzlapok és rajztábla
- Ceruzák (HB–6B)
- Festékek (vízfesték, akvarell) vagy pasztellkréta
- Ecsetek
- Ragasztószalag (a rajzlap rögzítéséhez)
- Fényképezőgép (emlékeztető fotók készítéséhez)

7.5 Ráhangelódás és motiváció

A foglalkozás címét Petőfi Sándor verséből kölcsönöztük: Oh természet, oh dicső természet!”

A vers sorai alkalmat adnak arra, hogy a természet üzeneteiről beszélgezzünk.

Kérdések a tanulókhöz: „Mit mond nekünk a természet, amikor ‘hallgat’?”

„Milyen érzéseket ébreszt benned a tóparti látvány?”

Az irodalmi kapcsolódás mellett beszélgetünk arról, hogy a táj festése előtt a költők hogyan „festettek” szavakkal – mi teszi élővé a tájleírást?

7.6 Feladat menete

1. **Kirándulás:** rövid séta a tópartra vagy más természeti helyszínre.
2. **Helyszíni rajz:** a tanulók leülnek, csendben megfigyelik a tájat, és ceruzarajzot készítenek a látottakról (figyelve arányokra, horizontvonalra).
3. **Megbeszélés:** miért látunk kisebbnek vagy nagyobbbnak bizonyos elemeket? Mi kerül részletes kidolgozásra, mi marad elmosódottabb?
4. **Fotókészítés:** egy-egy kép segíthet emlékeztetőként a későbbi festéshez.

5. **Festés (tanteremben):** a rajz alapjára építve festjük meg a tájat. Arra biztatjuk a tanulókat, hogy saját érzéseiket is „belerakják” a képbe, de ne essenek túlzásba – keressék az egyensúlyt a realisztikus és az absztrakt között.

6. **Utolsó simítások:** a festmény keretezése (ragasztószalaggal rögzített szegély, esztétikus befejezés).

7.7 Értékelés és reflexió

- **Értékelési szempontok:** minden kép egyedi, ezért nem a hasonlóság, hanem a **megfigyelés mélysége** és az egyéni látásmód számít.
- **Reflexió:** kiállítás a képekből, pozitív megerősítés, beszélgetés arról, milyen élmény volt a természetben alkotni.

7.8 Tantárgyi kapcsolódások

- **Vizuális kultúra:** rajzolás, festés, kompozíció.
- **Irodalom:** Petőfi versének feldolgozása, tájleíró költészet.
- **Környezet és természetvédelem:** természeti értékek védelme.
- **Testnevelés:** kirándulás, mozgás, állóképesség.

7.9 Variációk, differenciálási lehetőségek

- Több csoporttal és több helyszínen is megvalósítható.
- Pasztellkréta vagy más eszközök (pl. tus, szén) is használhatók a festés helyett.
- Idősebb tanulóknál erősebb absztrakcióra, kompozíciós kísérletezésre is van lehetőség.

7.10 Tapasztalatok és inspiráció pedagógusoknak

- A tanulók örömmel fogadják a szabadban zajló foglalkozásokat – a természetben ülve, fűben rajzolni különleges élményt jelent.
- A helyszíni rajz és az utána készülő festmény összehangolása erősíti a vizuális memóriát.
- A tanár együtt is alkothat a tanulókkal – ez oldja a hangulatot, példát mutat, és közös élményt ad.
- A tanulók a rajzolás közben mély gondolatokat fogalmaztak meg a természetvédelemről és az irodalomból hozott élményeikről – a projekt így metakognitív szinten is hat. A feladat kiváló lehetőség arra, hogy a tanulók megfogalmazzák, hogyan óvhatjuk a természet szépségeit és megállíthatjuk a tájrombolást.
- Petőfi versének idézése, a „Tisza” említése plusz tartalmat adott: a tanulók megtapasztalták, hogyan ihlette meg a költőt is egy vízfelület a természetben.

8 Életadó örvény

8.1 Alapinformációk

- **Ajánlott korosztály:** felső tagozatos tanulók (5–8. évfolyam); alsó tagozaton is megvalósítható kisebb csoportokkal és több tanári segítséggel
- **Időkeret:** 1 × 45 perc, de bővíthető 2 × 45 percre is (anyaggyűjtéstől a kész műig)
- **Munkaforma:** csoportmunka, páros feladatok beépíthetők (pl. gyűjtés, elrendezés)
- **Helyszín, térhasználat:** iskolaudvar, kert vagy más szabadtéri helyszín; fontos, hogy a kiválasztott terület biztonságos és jól látható legyen (pl. gyomlálással előkészítve)

8.2 Rövid leírás / Bevezetés

A feladat célja, hogy a tanulók megtapasztalják az **örvény** mint természeti és spirituális jelenség kreatív feldolgozását. Az „életadó örvény” a káoszról rendet, a rendezetlenségből formát hoz létre. A tanulók helyben talált természetes anyagokból (levelek, termések, ágak) készítenek örvényt, miközben megfigyelik, hogyan tudnak együtt alkotni és anyagokat rendszerezni. A feladat során beszélgetünk a **spirálok és örvények** jelentéséről a természetben és a kultúrában (pl. csigaház, galaxis, forgószelek, dervistánc).

8.3 Célok és fejlesztési lehetőségek

Pedagógiai célok:

- A káosz és a rend kapcsolatának megtapasztalása alkotás közben.
- A spirál mint forma és szimbólum tudatosítása.
- A türelem és a kivárási képességének gyakorlása.

Fejlesztett kompetenciák:

- **Értelmi:** megfigyelés (sima–érdes felületek megkülönböztetése), anyagok érzékelése, rendszerezés, problémamegoldás, döntéshozatal, térbeli tájékozódás (relációk - fölötte, alatta, mellette), arányok felismerése, kreativitás

- **Társas:** együttműködés, egyeztetés
- **Személyes:** önértékelés, önkifejezés, felelősségvállalás
- **Mozgásos:** anyaggyűjtés, rendezés, elhelyezés
- **Kommunikációs:** társakkal való tiszteletteljes kommunikáció
- **Környezeti:** a spirál alak „élettel való megtöltése”

8.4 Eszközök és anyagok

- **Termények:** barackmag, mogoró, vadgesztenye, zöld dió
- **Levelek, ágak:** pl. sás, páfrány, borostyán
- **Kisegítő anyagok:** madzag, természetes fonal, kenderkóc
- **Természetes színező:** daraliszt

8.5 Ráhangolódás és motiváció

A feladat elején beszélgetünk az **örvény fogalmáról**:

Hol találkozunk vele a természetben? (csigaház, forgószele, víznyelő, galaxis)

Hol jelenik meg a kultúránkban? (dervistánc, csigalépcső, mandalák)

Rövid játékokkal rá is hangolódunk a témára: például a „**Pányvázással**”. Egy tanuló egy hosszabb spárgát vagy kötelet forgat körbe a földön körbe (mint egy „örvényt”). A többiek feladata, hogy **átlépjék vagy átugorják** a forgó kötelet, amikor az hozzájuk ér. A tanár fokozatosan gyorsíthatja a forgást, így a „örvény” egyre nagyobb kihívást jelent – de mindvégig biztonságos marad, mert a kötel a földön halad (óvatosan, a tanulók egyéni érzékenységét figyelembe véve). Szalagos botot is forgathatunk különböző spirálmintákat alkotva a levegőben. Képeket mutatunk spirálokról, forgó jelenségekről, és megkérdezzük:

Szerettek forogni? Szédültetek már meg?

Próbáltátok már követni a szemetekkel a forgó mintát? Mi történt?

Mit gondoltok, miért vonzza annyira a tekintetünket a spirál?”

8.6 Feladat menete

1. **Helyszín kiválasztása és előkészítése:** a tanulók megbeszélik, hol legyen az örvény; ha szükséges, kigyomlálják a területet, a gyomokat is felhasználják.
2. **Anyaggyűjtés:** magvak, levelek, ágak, termények gyűjtése és szétválogatása kupacokba.
3. **Csigavonal „megrajzolása”:** a földre jelöljük ki a spirál formáját (pl. madzaggal, bot segítségével húzott vonallal).
4. **Alkotás:** a spirál mentén a tanulók elhelyezik a gyűjtött anyagokat.
5. **Finomhangolás:** a spirál átnézése, hézagok kitöltése, a kompozíció kiegyensúlyozása.
6. **Befejezés:** a spirál közepére szimbólumként kerülhet egy különleges elem, ami a „teremtés magját” jelképezi (pl. rózsa).

8.7 Értékelés és reflexió

- **Értékelési szempontok:** sikerült-e jó helyet és arányt választani, minden anyagot felhasználtunk-e, mennyire volt összehangolt a csapatmunka.
- **Reflexió:** beszélgetés az alkotásról – „Mit éreztél az alkotás közben? Milyen ‘teremtményt’ látsz az örvényben? Mit tennél legközelebb másképp?”

8.8 Tantárgyi kapcsolódások

- **Vizuális kultúra:** land art, formaalkotás.
- **Környezetkultúra:** természetes anyagok, helyi növények megismerése.
- **Testnevelés:** mozgás, anyaggyűjtés a kertben/udvaron.

8.9 Variációk, differenciálási lehetőségek

- Idősebb tanulónál bonyolultabb, részletgazdagabb spirál készíthető.
- Kisebбекnél több tanári segítséggel, minták mutatósával vezetjük be a folyamatot.
- A spirált más mintává (pl. „bőszeszaru”) is alakíthatják, attól függően, mit látnak benne.

8.10 Tapasztalatok és inspiráció pedagógusoknak

- A tanulók nagyon élvezik a természetes anyagokkal való munkát – szeretnek leveleket, magvakat, ágakat kézbe venni, tapintani, szorongatni.
- A feladat erős csapatépítő élményt ad: a tanulónak együtt kell dolgozniuk, megosztaniuk a feladatokat és a területet.
- Érdekes tanulság volt, hogy egy korábbi alkalommal a foglalkozást egy váratlan esemény félbeszakította – ennek ellenére a tanulók türelmet és kitartást mutattak, másnap folytatták a munkát, és elkészült az örvény.
- Később a tanulók önállóan is készítettek land art képeket – ez mutatja, hogy a feladat maradandó hatást gyakorolt rájuk.
- A víz körforgásáról, örvényléséről szóló beszélgetés kiegészíthető a tiszta vízkészletek védelmének fontosságával.

9 Őszi mandala

9.1 Alapinformációk

- **Ajánlott korosztály:** bármely korosztály számára kivitelezhető, de a megvalósítás módja és a támogatás mértéke életkorhoz igazítható (5–6. osztálytól önállóban megvalósítható)
- **Időkeret:** ideális esetben 90 perc, de 45 perc alatt is kivitelezhető, ha az előkészítés részben megtörténik korábban
- **Munkaforma:** irányított csoportmunka, 4–6 fős csoportokkal
- **Helyszín, térhasználat:** lehetőleg kültéren (iskolaudvar, kert, park), kisebb csoportoknak elkülönített „alkotóhelyek” kijelölésével

9.2 Rövid leírás / Bevezetés

A tanulók őszi mandalát készítenek természetes anyagokból – levelekből, gallyakból, termésekből és zöldségekből. A feladat nemcsak vizuális nevelés, hanem társas készségek és hatékony kommunikáció fejlesztése is: a mandalakészítés szabályossága, ritmikussága esztétikai élményt ad, miközben a csoportok egyeztetnek, megosztják az ötleteiket, vitáznak és együttműködnek.

9.3 Célok és fejlesztési lehetőségek

Pedagógiai célok:

- A közös alkotás élményének megtapasztalása.
- Az esztétikai érzék és a vizuális tudatosság fejlesztése.
- A csoportban betöltött szerepek tudatosítása, a kommunikáció fejlesztése.
- A körforgásos gazdálkodás, komposztálás és környezettudatos szemlélet hangsúlyozása.

Fejlesztett kompetenciák:

- **Értelmi:** tervezés, problémamegoldás, szimmetria, ismétlődő motívumok, sorrendiség
- **Társas:** kooperáció, egymás meghallgatása, elfogadás
- **Személyes:** az egyén szerepe a csoportban
- **Mozgásos:** természetes anyagok finom kezelése (levelek, kövek, virágok)
- **Kommunikációs:** ötletek megosztása, egyeztetés, mintamondatok gyakorlása. Vizuális kommunikáció: ritmus, színskála, kontrasztok és kiemelések alkalmazása
- **Környezeti:** szemléletformálás, növények ismerete, szeretete
- **Digitális:** fotódokumentáció, digitális megosztás (pl. iskolai oldalra)

9.4 Eszközök és anyagok

- Őszi avar: különböző színű falevelek, gallyak, virágok
- Természetes anyagok: kenderkóc, fakéreg, madzag, fű, széna, szalma, fenyőtoboz, gesztenye, kövek, esetleg jégcsap (ha fagy van)
- Maradék zöldségek és gyümölcsök: sárgarépa, cékla, vörös káposzta, paprika
- (Opcionális) kerti kesztyű az érzékenyebb tanulónak

9.5 Ráhangolódás és motiváció

Az órát rövid beszélgetéssel kezdjük a **mandala fogalmáról**:

Mit láttunk a korábbi közös mandalaszínezőben?

Mi jellemzi a mandalát? (szimmetrikus, ismétlődő minták, körforma)

Az előző órán készült színezők felidézése segít ráhangolódni.

Megbeszéljük az alkotás szabályait: csak lehullott anyagot gyűjtünk, **nem tépünk le** élő levelet, virágot. <https://www.vecteezy.com/vector-art/7969243-circular-flower-mandala-on-white-free-vector>

9.6 Feladat menete

1. **Csoportalakítás és helyszín kijelölése:** minden csoport saját „alkotóteret” kap (pl. homokozó, mászóka alatti rész, tisztás).
2. **Anyaggyűjtés:** lehullott természetes anyagok gyűjtése (levelek, termések, virágok) és a maradék zöldségek előkészítése.
3. **Tervezés:** a csoport megbeszéli, milyen mandalát készít (minta, színek, szerkezet).
4. **Alkotás:** a mandalát a közepétől kifelé építik, rétegről rétegre, anyagokat kombinálva.
5. **Befejezés és fotózás:** a kész mandalákat lefotózzuk, hiszen a művek **nem maradandók**.
6. **Komposztálás:** az anyagokat visszaforgatjuk a természetbe, beszélgetve a körforgás fontosságáról.

9.7 Értékelés és reflexió

- **Értékelési szempontok:** anyag- és színhasználat gazdagsága, kompozíció, együttműködés minősége.

- **Reflexió:** verbális beszámolók csoportonként – „Hogyan segítettétek egymás munkáját? Mit csinálnátok legközelebb másképp?”
- **Összegzés:** a készítő, majd az osztály, végül a pedagógus értékeli a közös alkotást.

9.8 Tantárgyi kapcsolódások

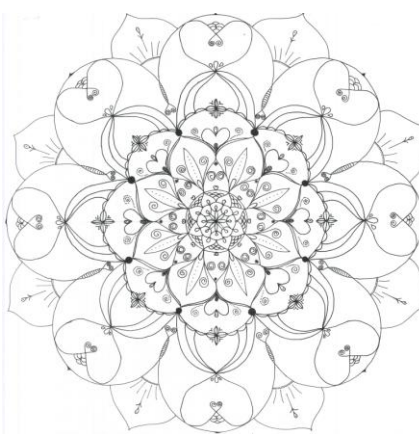
- **Vizuális kultúra:** kompozíció, szimmetria, színhasználat.
- **Magyar nyelv és irodalom:** közös élmények megfogalmazása, kommunikációs minták.
- **Ember és természet:** természetes anyagok, környezetismeret.
- **Életvitel és gyakorlat:** komposztálás, körforgásos gondolkodás.
- **Informatika:** fényképezés, képek megosztása.

9.9 Variációk, differenciálási lehetőségek

- **Anyagvariálás:** zöldek, gyümölcsök, virágok, magvak.
- **Kivitelezési formák:** szimmetrikus és aszimmetrikus mandalák egyaránt elfogadhatóak.
- **Különböző csoportméretek:** 4–6 fős csoport ideális, de bizonyos tanulóknál pármunka hatékonyabb lehet.

9.10 Tapasztalatok és inspiráció pedagógusoknak

- A tanulók **szívesen gyűjtenek anyagokat**, és élvezik, hogy a természetből válogathatnak.
- Az anyagok tapintása, illata **külön élményt jelent**: van, akit megnyugtat, másokat inkább felvillanyoz.
- A csoportmunka során néha viták alakulhatnak ki, de ezek jó alkalmat adnak a kommunikációs készségek **tudatos gyakorlására**.
- A mandalák építése közben a tanulók spontán tornáztak, játszottak is – a szabadság érzése része volt az alkotási folyamatnak.
- A művek **nem maradtak meg**, de a fotók és a közös élmény hosszú távon maradandó: többen később is készítettek hasonló alkotásokat. Az őszi levelek felhasználása rámutat, hogy a természet „hulladéka” is érték, és inspirációt adhat a művészetben.

10 A fa szelleme

10.1 Alapinformációk

- **Ajánlott korosztály:** felső tagozatos tanulók (5–8. évfolyam); fiatalabbakkal is megvalósítható tanári segítséggel
- **Időkeret:** 1 × 45 perc, igény esetén 2 × 45 perc
- **Munkaforma:** egyéni, páros vagy kiscsoportos munka
- **Helyszín, térhasználat:** iskolaudvar, park vagy erdő; a fák törzsén dolgozunk, szabadban

10.2 Rövid leírás / Bevezetés

A projekt célja, hogy a tanulók **megszemélyesítsenek egy fát** az iskolaudvaron vagy egy parkban, és „előcsalogassák” annak szellemét só-liszt gyurmából és természetes anyagokból készült arc formájában. A feladat empátiára, kreativitásra tanít, és hidat teremt a tanulók és a természet között: a fák „élettel való felruházása” segít jobban megérteni és tisztelni őket.

10.3 Célok és fejlesztési lehetőségek

Pedagógiai célok:

- Az empátia fejlesztése a természet megszemélyesítésén keresztül.
- Kreatív önkifejezés természetes anyagok felhasználásával.
- Az alkotói folyamat tudatosítása és értékelése.

Fejlesztett kompetenciák:

- **Értelmi:** megfigyelés, következtetés, mentalizáció, forma- és térlátás, arányok, perspektíva, taktilis érzékelés
- **Társas:** empátia, együttműködés, ötletek egyeztetése
- **Személyes:** önkifejezés, önreflexió
- **Mozgásos:** gyurmázás, formázás, díszítés
- **Kommunikációs:** megszemélyesítés, metaforikus gondolkodás, történetmesélés

- **Környezeti:** alkotás természetes anyagokból, szemléletformálás
- **Digitális:** fotózás, archiválás

10.4 Eszközök és anyagok

- Só-liszt gyurma
- Magvak, termények (pl. barackmag, mogyoró, vadgesztenye, zöld dió)
- Levelek (pl. páfrány, borostyán), kisebb ágak
- Madzag, természetes fonal, kenderkóc

10.5 Ráhangolódás és motiváció

Az órát irodalmi ráhangolással kezdjük: felolvashatjuk a *Háromágú tölgyfa tündére* című mesét, vagy verseket idézhetünk a fák megszemélyesítéséről (pl. Petőfi: *Beszél a fákkal a bús őszi szél*).

A tanulók történeteket mesélnek a kiválasztott fákról: „Milyen élményeket rejthet ez a fa?”
„Mit mesélne, ha beszélni tudna?”

Ezután következik az anyagok előkészítése, és az alkotás.

10.6 Feladat menete

1. **Hely kiválasztása:** a tanulók kiválasztanak 1–2 fát az udvaron.
2. **Anyaggyűjtés:** levelek, magvak, ágak összegyűjtése, amik a dekorációhoz kellenek.
3. **Modellezés:** só-liszt gyurmából darabok formálása (arc részei: szem, orr, száj).
4. **Arc összeállítása:** a darabok felhelyezése a fatörzsre, az arc kialakítása.
5. **Dekorálás:** magvak, levelek, fonalak felhasználása az arc „életre keltéséhez”.
6. **Finomhangolás:** apró igazítások, végső részletek kidolgozása.

10.7 Értékelés és reflexió

- **Értékelési szempontok:** mennyire sikerült a fa „szellemét” megragadni, milyen kreatívan használták a tanulók az anyagokat, együttműködő volt-e a munkafolyamat.
- **Reflexió:** beszélgetés arról, milyen élmény volt „életre kelteni” a fát, hogyan látták a folyamatot, mit csinálnának másképp legközelebb.

10.8 Tantárgyi kapcsolódások

- **Vizuális kultúra:** forma- és arckészítés, kompozíció
- **Irodalom:** megszemélyesítés (personificatio) mint retorikai alakzat
- **Környezetismeret:** fák, természet megfigyelése, a természet és az ember kapcsolatának tudatosítása

10.9 Variációk, differenciálási lehetőségek

- Idősebbekkel bevezethető a **dokumentálás:** a gyurma arc idővel változik, torzul – a fázisokról fotósorozat, montázs vagy kollázs készíthető.
- Fiatalabbaknak egyszerűsített, vezetett verzió (minták mutatósával).
- Más anyagok is bevonhatók (pl. sár, agyag).

10.10 Tapasztalatok és inspiráció pedagógusoknak

- A tanulók **örömmel modelleznek, formáznak** – a gyurma mindig vonzó anyag, sikerélményt ad.
- A fa „megszemélyesítése” segít mélyebb kapcsolatot kialakítani a természettel, sok tanuló „beszélgetett” is a fával. A fa motívum a fenntartható erdőgazdálkodásról szóló beszélgetéshez is kapcsolható.
- A feladat irodalmi kapcsolódása (versek, mesék) gazdagabb jelentést ad az alkotásnak.
- A projekt valóban sikeres volt: a tanulók örömmel mutatták be az elkészült arcokat, és szívesen készítették volna újabbakat.

11 Az elvarázsolt táj

11.1 Alapinformációk

- **Ajánlott korosztály:** 1. osztálytól a felső tagozatig; önálló munkavégzésre főként 5–8. évfolyamtól ajánlott
- **Időkeret:** a főelemek (asztal, vár, híd, dombok) kialakítása kb. 1 hét intenzív munka a száradási idők miatt; maga a projekt nyitott végű és folyamatosan bővíthető
- **Munkaforma:** csoportmunka egyéni részfeladatokkal (mindenki megtalálja a saját kompetenciájának megfelelő szerepet)
- **Helyszín, térhasználat:** tanterem (az asztal a terem közepén, hogy körüljárható legyen); további munkaasztalok a részfeladatokhoz

11.2 Rövid leírás / Bevezetés

A projekt célja egy **terepasztal elkészítése újrahasznosított anyagokból**, amelyen egy működő kisvasút hálózat kap helyet. A terepasztalra vár, híd, dombok, völgyek és kis házak kerülnek, így a tanulók komplex alkotófolyamat során élhetik át a **tervezés, az építés és a kreatív újrahasznosítás örömet**.

A vasúti közlekedés bemutatása **kapcsolódik a zöld, fenntartható utazás** témájához is – a projekt a környezettudatosságra is nevel.

11.3 Célok és fejlesztési lehetőségek

Pedagógiai célok:

- Közös alkotási folyamat megvalósítása, amelyben minden korosztály megtalálja a saját feladatát.

- Az újrahasznosítás szemléletének erősítése (hulladékanyagok kreatív felhasználása).
- A vasúti közlekedés, mint környezetbarát utazási forma bemutatása.

Fejlesztett kompetenciák:

- **Értelmi:** tervezés, problémamegoldás, ok-okozati összefüggések felismerése, kritikai gondolkodás
- **Társas:** együttműködés, aktív hallgatás, közös döntéshozatal
- **Személyes:** türelem, feladattartás, sorrendiség betartása
- **Mozgásos:** gyurmázás, festés, anyagformálás, finommotorika
- **Kommunikációs:** Új megoldások kitalálása a kivitelezés során, annak megosztása
- **Környezeti:** újrahasznosítás

11.4 Eszközök és anyagok

- Kidobásra szánt, leselejtezett asztalok (az alaphoz)
- Papírdobozok, konzervdobozok (épületek, híd)
- Vizes bázisú festékek (pl. akril), papírgyurma, házi gyurma
- Beton, csemperagasztó (megerősítéshez)
- Tojástartók (cserepek és tetők készítéséhez)
- Vasútpálya és kisvonal
- Termények: mogoró, makk, kövek
- Szerszámok: szög, kalapács, fémvágó olló, ragasztópisztoly eco töltettel
- Konyhai hozzávalók a gyurma készítéséhez: liszt, só, borkősav

11.5 Ráhangolódás és motiváció

A projekt megkezdése előtt beszélgetünk: „Miért szeretnek sokan vasutakat, vonatokat nézni?” „Mit jelent a „zöld utazás”? Hogyan járulhat hozzá a vonat a környezetvédelemhez?”

A tanulók elképzelhetik, milyen tájat, várat, hidat szeretnének látni a terepasztalon – ezzel máris bevonódnak a tervezésbe.

11.6 Feladat menete

A terepasztal előkészítése

1. **Alap elkészítése:** két asztal összecsavarozása, felület csiszolása, alapfestés (terepszínű festék).
2. **Sínek elhelyezése:** a vasúti pálya rögzítése – ez a tanulók számára fontos kezdőpont.

Építmények kialakítása

- **Vár:** tejesdobozból, filcből, mogoróból, házi gyurmából és csemperagasztóból készül; a falak textúráját kézzel és simítóval formáljuk. A csipkés várfal kartonból vágott díszítést kap.

- **Vártornyok:** nagyobbaknál spray-festékes doboz, kisebbeknél kartondoboz az alap. Tetők: tojástartóból készült cserepekkel.
- **Házikók:** papírgyurmával burkolva, festve.
- **Híd:** konzervdobozból kivágott nyílások, csemperagasztóval bevonva, kövekkel díszítve.

Dombok és völgyek

- **Papírgyurma készítése:** áztatott, ledarált papírból és lisztből.
- **Dombformálás:** lufira kent papírgyurma, száradás után festve.
- **Völgyek:** házi gyurma vékony sodrásával a dombok közé, majd festve.

11.7 Értékelés és reflexió

- **Értékelési szempontok:** a tanulók ötletei mennyire valósultak meg, az együttműködés hatékonysága, a részletek kidolgozottsága.
- **Reflexió:** kiállítás a kész terepasztalról; a tanulók beszélnek az élményeikről, melyik részt készítették, mit tanultak a folyamatról.

11.8 Tantárgyi kapcsolódások

- **Matematika:** méretek, arányok, tervezés.
- **Környezet és természet:** újrahasznosítás, környezetbarát közlekedés.
- **Technika, életvitel:** építés, ragasztás, gyurmázás, vasúti pálya kialakítása.
- **Vizuális kultúra:** makettezés, festés, díszítés.

11.9 Variációk, differenciálási lehetőségek

- A fiatalabb tanulók egyszerűbb feladatokat (festés, kövek elhelyezése) kapnak, a nagyobbak bonyolultabbakat (betonozás, híd kialakítása).
- A terepasztal folyamatosan bővíthető: új épületek, tájelemek, történetek.
- Dokumentáció: a munkafolyamat fényképezése, timelapse készítése, online megosztás.

11.10 Tapasztalatok és inspiráció pedagógusoknak

- A projekt összehozza a különböző korosztályokat: mindenki megtalálja a feladatát, a kisebbektől a nagyobbakig.
- A tanulók élvezik, hogy saját ötleteik megvalósulnak – a projekt esetében ők álmodták meg a tájat, a pedagógusok csak segítették a kivitelezést.
- A hosszabb munkafolyamat türelmet és kitartást igényel, de a végeredmény látványa mindenkit motivál.
- A kész terepasztal nemcsak a közösségi tér díszé, hanem valódi játéktér is az iskolában.
- A projekt kapcsán érdemes beszélni arról, hogyan változik a környezetünk, és mit tehetünk a természet megőrzéséért.

12 Merített papír

12.1 Alapinformációk

- **Ajánlott korosztály:** felső tagozatos tanulók (5–8. évfolyam), fiatalabbaknál több tanári segítséggel
- **Időkeret:**
 - 1 × 45 perc: előkészítés, aprítás
 - 1 × 45 perc: merítés, csepegtetés
 - Száradás: több óra, a következő órán folytatható a dekorálás
- **Munkaforma:** szűk csapatmunka, közösen végzett részfeladatokkal
- **Helyszín, térhasználat:** technikaterem, ahol a vízzel és a papírmasszával való munka biztonságosan végezhető

12.2 Rövid leírás / Bevezetés

A tanulók **kézműves merített papírt készítenek**, olyat, amelyet évszázadokkal ezelőtt használtak a levelekhez. A feladat során használt **tojástartókból és újságpapírból** készül új papír – ezzel a tanulók megtapasztalják az újrahasznosítás folyamatát, és megérthetik a kézműves tárgyak értékét. A munkafolyamat során megismerik, mennyi idő, türelem és gondos odafigyelés kell egy-egy lap elkészítéséhez, így jobban megbecsülik a kézzel készített tárgyakat. A kész papírok díszíthetők szárított virágokkal, illatosíthatók, és később egyedi ajándékok, levelek vagy műalkotások alapanyagaivá válnak, amelyek személyesebbé és értékesebbé teszik az ajándékozást is.

12.3 Célok és fejlesztési lehetőségek

Pedagógiai célok:

- Az újrahasznosítás gyakorlati bemutatása.
- Az alkotói folyamat tudatosítása (az anyag előkészítésétől a kész papírig).
- A türelem és a várakozás képességének fejlesztése.

Fejlesztett kompetenciák:

- **Értelmi:** sorrendiség, tervezés, problémamegoldás, ok-okozati összefüggések felismerése.
- **Társas:** közös munkában való együttműködés, szerepek egyeztetése.
- **Személyes:** türelem, feladattartás, sorrendiség betartása.
- **Mozgásos:** tépés, darabolás, turmixolás, merítés, préselés, anyagkezelés.
- **Kommunikációs:** új megoldások kitalálása a kivitelezés során, azok megosztása.
- **Környezeti:** színek és anyagok kísérletező felhasználása.

12.4 Eszközök és anyagok

- Tojástartó, régi papír, karton, újságpapír
- Merítőeszközök: keretbe foglalt finom sziták
- Turmixgép vagy botmixer
- Szivacs, edények, tálak
- Száritott virágok (pl. muskátli-szirom), illatosításra alkalmas növényi elemek
- Természetes színezők: céklalé (piros), vöröshagymahéj (sárgás), kurkuma (sárga) stb.

12.5 Ráhangolódás és motiváció

Az órát beszélgetés vezeti be az **eredetiség és kézművesség értékéről**:

„Milyen érzés egy saját kezűleg készített ajándékot adni vagy kapni?”

„Mitől lesz igazán értékes valami – az árából, vagy attól, hogy benne van a készítője gondolata, ideje és figyelme?”

A pedagógus röviden mesélhet a **papírgyártás történetéről**, hogyan fejlődött a régi kézműves módszerektől a mai ipari eljárásokig. Beszélgetést kezdeményez a túlzott fogyasztás és a papírfelhasználás környezeti hatásairól, hogy a tanulók megértsék: a merített papír nemcsak kreatív élmény, hanem környezettudatos gesztus is, és lássák a projekt **környezeti és kulturális jelentőségét** is.

12.6 Feladat menete

1. **Anyaggyűjtés:** használt papírok, tojástartók, újságpapírok összegyűjtése, színek szerinti szétválogatása.
2. **Aprítás:** a papírok darabolása, tépkedése, ujjak közti morzsolása.
3. **Turmixolás:** a papírdarabok vízzel turmixgépben masszává aprítása.
4. **Massza hígítása és színezése:** edényben további vízzel hígítjuk, természetes színezékekkel színezhethetjük, száritott virágokat keverhetünk bele.
5. **Merítés:** a szítás keretét a papírmasszába merítjük, felemelve a vizet lecsepegtetjük, majd szivaccsal finoman tovább nyomkodjuk a felületét, hogy minél több víz eltávozzon.
6. **Száritás:** a masszát textilre helyezzük, hagyjuk hosszabban száradni.
7. **Dekorálás és felhasználás:** a megszáradt papír díszíthető, vágható, írható, festhető.

12.7 Értékelés és reflexió

- **Értékelési szempontok:** felület (sima vagy repedezett), vastagság, színhasználat, kreativitás.
- **Reflexió:** beszélgetés arról, milyen gondolatokat ébresztett a folyamat, miért különleges egy kézműves ajándék vagy papír.

12.8 Tantárgyi kapcsolódások

- **Vizuális kultúra:** kézműves technikák, alkotóművészet.
- **Technika és életvitel:** papírkészítés, eszközhasználat.
- **Környezetismeret:** újrahasznosítás, fenntarthatóság.
- **Történelem:** papírgyártás és írástörténet.

12.9 Variációk, differenciálási lehetőségek

- Természetes színezékekkel (pl. céklalé, kurkuma) különleges árnyalatú papírok készíthetők.
- Apró szárított virágok, levelek beágyazásával egyedi díszpapír hozható létre.
- Kisebb csoportoknál a tanár vezetheti a turmixolást, nagyobbaknál önállóbb kísérletezés is engedhető.

12.10 Tapasztalatok és inspiráció pedagógusoknak

- A tanulók élvezik az anyaggal való intenzív munkát: a tépést, a turmixolást, a merítést.
- A bőrkontaktus (a massa tapintása) különösen stimuláló élményt nyújt és segíti a finommotorikai fejlődést.
- A száradási folyamat megtanítja a tanulóknak, hogy az alkotás türelmet igényel – a „várakozás csodája” is része a feladatnak.
- A projekt könnyen kombinálható digitális tevékenységgel: a tanulók dokumentálhatják a folyamatot fotókkal, sőt videóval is.
- A tanulók megértik, hogy új papír helyett saját merített papírt készítve is alkothatunk, ezzel csökkentve a papírfelhasználást.

13 Kúpharang, szélcsengő

13.1 Alapinformációk

- **Ajánlott korosztály:** 5–8. évfolyam, fiatalabb tanulók is részt vehetnek több segítséggel
- **Időkeret:**
 - Előkészítés és kivitelezés: 45 perc (technikaórán vagy projektfoglalkozáson)
 - Összeállítás, kihelyezés és értékelés: 45 perc
 - A szélcsengők megfigyelése hetekig, akár hónapokig folytatható
- **Munkaforma:** alapvetően egyéni munka, de a kihelyezés és a rögzítés közös tevékenység
- **Helyszín, térhasználat:** udvar, faágak környéke; a szélcsengők csoportosan elhelyezve a legeredményesebbek

13.2 Rövid leírás / Bevezetés

A projekt célja, hogy a tanulók **láthatóvá tegyenek egy láthatatlan jelenséget – a szél mozgását**. A kúpharang szélcsengő készítése során a tanulók tojástartóból formálnak harangokat, felfűzik őket fonalra, apró díszekkel és „nyelvekkel” egészítik ki, majd a kész szélcsengőket a fák ágaira rögzítik.

A szélcsengők a légmozgás hatására megmozdulnak és hangot adnak – így egyszerre hoznak létre **vizuális és auditív élményt** az iskolaudvaron.

13.3 Célok és fejlesztési lehetőségek

Pedagógiai célok:

- A légmozgás „láthatóvá tétele”, tudományos kíváncsiság felkeltése.
- Manuális képességek és kezűgyesség fejlesztése.
- Esztétikai élmény létrehozása újrahasznosítható anyagokból.

Fejlesztett kompetenciák:

- **Értelmi:** megfigyelés, részletekre koncentráció, sorrendiség, ok-okozati összefüggések felismerése (pl. szél – mozgás – hang).
- **Társas:** odafigyelés a társakra.
- **Személyes:** felelősségvállalás.

- **Mozgásos:** szem–kéz koordináció, olló- és szikehasználat, gyöngyfűzés, csomózás.
- **Környezeti:** megújuló energiák megismerése, újrahasznosítás, fenntarthatóság.

13.4 Eszközök és anyagok

- Tojástartó (10-es) – előzetesen sniccerrel darabolva
- Olló, szike (csak felnőtt felügyelettel)
- Fonal (min. 1,5–2 m hosszú darabok)
- Apró kavicsok, babszemek vagy fagyöngyök (a harang „nyelvének” súlyozásához)
- Természetes díszítőelemek: bogyók, termések (pl. csipkebogyó, mogyoró, madárberkenye)
- Kisebb ásványok, gyöngyök, csörgők (díszítéshez és hanghatáshoz)

13.5 Ráhangolódás és motiváció

A foglalkozás kezdhető egy irodalmi idézettel, például Antoine de Saint-Exupéry *A kis herceg* című könyvéből: „Jól csak a szívével lát az ember. Ami igazán lényeges, az a szemnek láthatatlan.”

Beszélgetés arról, hogyan lehet „láthatatlanná tett” jelenségeket (mint a szél) mégis láthatóvá tenni. Képeket mutathatunk más iskolaudvarokon elhelyezett szélcsengőkről inspirációként.

13.6 Feladat menete

1. **Anyagok kiosztása:** minden 4 tanulóra 1 tojástartó jusson. A középső sort előre felvágjuk sniccerrel.
2. **Kúpharang kivágása:** ollóval kivágjuk a tölcsérformákat; ez precíz kézügyességet igényel.
3. **Lyukasztás:** ha a tojástartó eleve nem lyukas, kilyukasztjuk a csúcsát.
4. **Felfűzés:** a fonalat áthúzzuk a lyukon, majd a tölcsér nyitott végénél egy akadályt kötünk rá (kavics, babszem, gyöngy), hogy ne csússzon ki.
5. **Díszítés:** a harang „nyelve” alá apró kavicsokat, ásványokat, csörgőket fűzünk.
6. **Kihelyezés:** a kész szélcsengőket egy fa ágaira rögzítjük, lehetőleg több darabot egymás közelébe a látványos és hangos hatás érdekében.

13.7 Értékelés és reflexió

- **Értékelési szempontok:** jelzi-e a szélcsengő a légmozgást? Mennyire kreatívan lett díszítve?
- **Reflexió:** beszélgetés arról, milyen nehézségek merültek fel, hogyan oldották meg őket a tanulók, és mit jelentenek az apró, de látványos változások a közös térben.

13.8 Tantárgyi kapcsolódások

- **Technika:** eszközhasználat, anyagfeldolgozás.
- **Környezetismeret:** légmozgás, természeti jelenségek.

- **Irodalom:** A kis herceg idézete, irodalmi gondolatok beépítése.
- **Etika:** felelősségteljes alkotás a közösség számára.

13.9 Variációk, differenciálási lehetőségek

- Apró kavicsok helyett felhasználhatók különféle ásványok (karneol, achát, pirit), termékek vagy bogyók.
- Idősebb tanulóknál részletesebb díszítés (gyöngyözés), fiatalabbaknál egyszerűbb megoldások.
- A szélcsengők hosszú távú megfigyelése (időjárási hatások, változások dokumentálása).

13.10 Tapasztalatok és inspiráció pedagógusoknak

- A tojástartó kúpharang könnyen beszerezhető, újrahasznosított alapanyag – a fenntarthatóság üzenete kézzelfogható.
- A felfűzés és csomózás sok tanulóknak kihívást jelent – fontos előre számolni ezzel és türelmesen segíteni.
- A szélcsengők elhelyezése látványos, akusztikus élményt hoz az iskolaudvarra – a tanulók szívesen figyelik, hogyan mozgatja őket a szél. A projekt rámutat, hogy a „láthatatlan” jelenségek is érzékelhetők, és apró odafigyeléseink is maradandó élményt adhatnak a közösségnek.
- A szélcsengő készítése rávilágít, hogyan lehet „mentett” anyagokból kreatív tárgyat létrehozni.

14 Arcok, élő lények

[https://www.liveabout.com/thmb/L7jk66G7o3pl6A8MspzsaT5wUME=/750x0/filters:no_upscale\(\):max_bytes\(150000\):strip_icc\(\):format\(webp\)/chicken-church-by-the-sea-madeira-beach-florida-59024a4d3df78c5456c251a4.jpg](https://www.liveabout.com/thmb/L7jk66G7o3pl6A8MspzsaT5wUME=/750x0/filters:no_upscale():max_bytes(150000):strip_icc():format(webp)/chicken-church-by-the-sea-madeira-beach-florida-59024a4d3df78c5456c251a4.jpg)

14.1 Alapinformációk

- **Ajánlott korosztály:** elsősorban felső tagozatos tanulók (11–14 évesek), de kreatívabb megközelítéssel fiatalabbaknál is alkalmazható
- **Időkeret:** 45 perc bevezetés és feladatkiadás, a képek készítése hosszabb folyamat (több nap vagy hét), majd közös bemutatás és értékelés további 45 perc
- **Munkaforma:** egyéni munka a fotókészítés során, majd közös megbeszélés és értékelés az órán
- **Helyszín, térhasználat:** iskolaudvar, tanterem, otthoni környezet – bárhol, ahol a tanulók fotózhatnak

14.2 Rövid leírás / Bevezetés

A feladat célja, hogy a tanulók **észrevegyék az „arcokat” és az élőlényekre emlékeztető formákat a tárgyakban és a természetben**, és fényképeken rögzítsék ezeket. Az élő és élettelen közötti határ elmosódása játékos, mégis mély megfigyelésre késztet: mitől tűnik egy élettelen tárgy „élőnek”?

A feladat **érzékenyíti a tanulókat az érzelmek felismerésére és közvetítésére**, és segíti a kreatív látásmód fejlesztését.

14.3 Célok és fejlesztési lehetőségek

Pedagógiai célok:

- Az észlelési képesség fejlesztése: „lásd meg” az emberi vonásokat a környezetben.
- Nyitottság a kreatív önkifejezésre.
- Asszociációs képességek fejlesztése: a fotóhoz érzelmek és történet társítása.

Fejlesztett kompetenciák:

- **Értelmi:** figyelem, megfigyelés, kreativitás, problémamegoldás, formafelismerés
- **Társas:** élmények megosztása
- **Személyes:** fantázia, érzelmek felismerése és megfogalmazása
- **Kommunikációs:** kísérő szövegek, rövid történetek megfogalmazása
- **Környezeti:** új ötletek, játékos megoldások keresése
- **Digitális kompetencia:** fotózás, archiválás

14.4 Eszközök és anyagok

- Fényképezőgép vagy okostelefon
- Képek szerkesztéséhez szükséges alap eszközök (opcionális)
- Kivetítő vagy nyomtatás a közös értékeléshez

14.5 Ráhangelődés és motiváció

A feladat kezdődhet egy rövid beszélgetéssel az arcokról és az érzelmekről:

„Milyen érzelmeket látunk mások arcán? Miért fontos, hogy olvasni tudjunk az arcokból?”

Megmutathatunk néhány példafotót (pl. „mosolygó” kenyér, „mérges” fa).

Inspiráló vers is beépíthető, például William Blake *Egy homokszemben lásd meg a világot* című költeménye (Weöres Sándor fordításában).

14.6 Feladat menete

1. **Bevezetés:** beszélgetés az arcok jelentőségéről, a tárgyak „megszemélyesítéséről”.
2. **Példamutatás:** néhány kép bemutatása a „talált arcokról” a természetben vagy tárgyakon. Próba-fotók készítése, bemutatása, megvitatása.
3. **Fotózás:** a tanulók feladata, hogy a hét folyamán „arcokat” és „élőlényeket” keressenek tárgyakban, növényekben, ételekben, és lefotózzák azokat.
4. **Érzelmek hozzárendelése:** minden képhez írjanak egy rövid kísérő szöveget: „Mit érezhet? Mit mondhatna? Mi lehet a története?”
5. **Bemutatás és közös értékelés:** a képeket az órán megosztjuk, közösen megbeszéljük.

14.7 Értékelés és reflexió

- **Értékelési szempontok:** kreativitás, ötletgazdagság, érzelmek kifejezése; a feladat nyitott végű, így nincs rossz megoldás.
- **Reflexió:** a tanulók bemutatják képeiket, elmondják, mit láttak meg benne, és hogyan „beszél” hozzájuk az adott tárgy vagy forma.

14.8 Tantárgyi kapcsolódások

- **Vizuális kultúra:** fotózás, megfigyelés, kompozíció.
- **Irodalom:** versek, asszociációk, történetmesélés.
- **Ember és természet:** a természetben található formák megfigyelése.

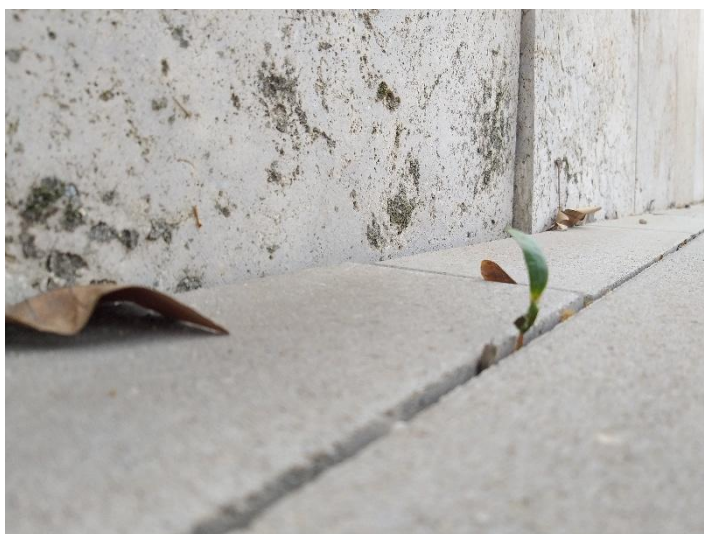
14.9 Variációk, differenciálási lehetőségek

- A fotókhoz szövegek helyett rajzokat is lehet készíteni.
- A tanulók kollázst vagy albumot állíthatnak össze a képekből.
- Fiatalabbaknak a pedagógus segíthet a képekhez érzelmeket párosítani.

14.10 Tapasztalatok és inspiráció pedagógusoknak

- A tanulók nagy lelkesedéssel keresték az „arcokat” a környezetükben – burgonyában, dinnyében, fánkokban, virágokban, fák törzsében.
- A feladat után is érkeztek újabb képek – a tanulók ráéreztek, hogy más szemmel figyeljék a világot. A figurák készítése jó apropó, hogy megbeszéljük: minden élőlénynek helye van a Földön, és felelősségünk őket védeni.
- A játékoság segített megnyitni a tanulókat az érzelmekről való beszélgetésre.
- Az „arcok keresése” hosszú távú hatással járt: a tanulók elkezdtek tudatosan figyelni az apró részletekre a mindennapokban.

15 Az élet élni akar (fotóprojekt)

15.1 Alapinformációk

- **Ajánlott korosztály:** 6–8. évfolyam; fiatalabbak is részt vehetnek, de a mélyebb reflexió a felsősökkel könnyebben megvalósítható
- **Időkeret:**
 - Előkészítés: 1 óra (téma, motiváció, technikai útmutató)
 - Kutatás, fotózás: több hónapos folyamat (heti rendszerességgel)
 - Havi nyomon követés: havi 1 óra
 - Zárókiállítás és értékelés: 1–2 × 45 perc
- **Munkaforma:** előkészítés frontálisan, a megfigyelés és fotózás egyéni munka, az elemzés és a kiállítás közös tevékenység
- **Helyszín, térhasználat:** a megfigyelések jórészt a tanulók otthoni környezetében és az iskola környékén zajlanak, a feldolgozás tantermi keretek között történik

15.2 Rövid leírás / Bevezetés

Ez a hosszabb távú projekt a növények életakarát vizsgálja: hogyan küzdenek a túlélésért a városi beton, a burkolt terek, a korlátozott környezet ellenére is?

A tanulók kiválasztanak egy növényt (pl. fát, bokrot, virágot), amely mellett rendszeresen elhaladnak, és heti rendszerességgel fotókat készítenek róla, rövid naplóbejegyzésekkel kísérve. A képek és a jegyzetek elemzése során beszélgetünk a túlélésről, az alkalmazkodásról és a természet rugalmasságáról, végül közös fotókiállítást készítünk, amely nemcsak tanulói, hanem tágabb közösségi szinten is szemléletformáló hatású lehet.

15.3 Célok és fejlesztési lehetőségek

Pedagógiai célok:

- A természet megfigyelésére ösztönzés és a növények életfolyamatainak tudatosítása.

- Környezettudatos szemlélet erősítése (az emberi beavatkozás hatásai, alkalmazkodási stratégiák).
- Kitartás, türelem és rendszeresség fejlesztése egy hosszabb távú feladaton keresztül.

Fejlesztett kompetenciák:

- **Értelmi:** tervezés, elemzés, problémamegoldás, ok-okozati összefüggések felismerése, kritikai gondolkodás, megfigyelés, forma- és színérzék.
- **Társas:** empátia, együttérzés, nyitottság.
- **Személyes:** türelem, feladattartás, sorrendiség betartása.
- **Mozgásos:** séta, mozgás a természetben.
- **Kommunikációs:** új megoldások megosztása. Vizuális kommunikáció: fotókompozíció.
- **Környezeti:** Természet szeretet, természet ismeret.
- **Digitális:** digitális fényképezés, adattárolás, fájlnevezési szabályok alkalmazása.

15.4 Eszközök és anyagok

- Fényképezőgép vagy okostelefon
- Számítógép, mappa- és fájlkezeléshez internet-hozzáférés
- Jegyzetfüzet vagy digitális napló a megfigyelésekhez
- Kivetítő vagy nyomtatás a képek közös bemutatásához

15.5 Ráhangolódás és motiváció

Az óra bevezetése beszélgetéssel indul:

„Milyen mértékben szorítjuk ki az állatokat és növényeket a városi környezetből?”

„Láttatok már olyan növényt, amely elképesztő körülmények között is életben maradt?”

Inspiráló képeket is mutathatunk (pl. betondarabon áttörő fák, repedésekben növő virágok).

A projekt célja, hogy a tanulók észrevegyék az élet jeleit ott is, ahol első pillantásra nincs.

15.6 Feladat menete

1. **Projektindítás:** minden tanuló kiválaszt egy növényt, amely mellett rendszeresen elhalad (pl. az iskola és az otthon közötti útvonalon).
2. **Dokumentálás:** heti rendszerességgel legalább 1 fotó és rövid naplóbejegyzés készítése.
 - A bejegyzés tartalmazza: dátum, időjárás rövid jellemzése, napszak, a megfigyelés rövid összefoglalása.
3. **Adatkezelés:** mappa létrehozása, fényképek rendszerezése.
 - Példa a megnevezésükre: monogram_dátum_téma (pl. SZJ_20241004_virág).
4. **Havi összefoglalás:** az órai megbeszéléseken minden tanuló bemutatja a dokumentációját.
5. **Elemzés:** közösen keressük a változásokat, alkalmazkodási formákat.
6. **Kiállítás:** a projekt végén a képekből kiállítást készítünk, ami az iskola közösségi tereit is díszíti.

15.7 Értékelés és reflexió

- **Értékelési szempontok:**
 - Havi legalább 3 fénykép és 3 bejegyzés.
 - Fotók élessége, kompozíciója.
 - Adatkezelés szabályossága (fájlnev, mappa).
 - Aktív részvétel az elemzésben.
- **Reflexió:** a tanulók megosztják élményeiket, felfedezéseiket, és megbeszélik, mit jelentett számukra a hosszú távú megfigyelés.

15.8 Tantárgyi kapcsolódások

- **Biológia, természetismeret:** növények életfeltételei, alkalmazkodása.
- **Környezetismeret, etika:** felelősség a környezetünkért.
- **Vizuális kultúra, mozgóképkultúra:** fotózás, kiállításkészítés.
- **Társadalomismeret:** analógiák a társadalmi alkalmazkodásra.

15.9 Variációk, differenciálási lehetőségek

- Egyéni projekt helyett páros vagy csoportos dokumentáció.
- Az iskolaudvar növényeinek megfigyelése közös feladatként.
- Fotózás helyett vagy mellett rajzok készítése.
- A projekt anyaga felhasználható kampányokhoz, közösségi akciókhoz (pl. az iskola környezetének szépítésére irányuló kezdeményezések alátámasztására).

15.10 Tapasztalatok és inspiráció pedagógusoknak

- A projekt átítatja az osztály mindennapjait: a tanulók a szünetekben, délután, üzenetekben is megosztják egymással a képeket.
- A fotózás és a megfigyelés a hétköznapi részcse válik, a tanulók más szemmel néznek a környezetükre.
- A dokumentálás és a kiállítás élménye növeli a tanulók felelősségtudatát és motivációját.
- A projekt valódi, hosszú távú szemléletformálást indíthat el az iskolai közösségben. A feladat erős üzenettel mutatja, hogy a természet kitartó, de szüksége van a mi védelmünkre is.

16 Fel – a repülő ház

16.1 Alapinformációk

- **Ajánlott korosztály:** 10 éves kortól, elsősorban felső tagozaton
- **Időkeret:**
 - Előkészület és tervezés: 2 × 45 perc
 - Makettkészítés: 3–4 × 45 perc (a száradási idők miatt)
- **Munkaforma:** frontális bevezetés, majd csoportmunka páros feladatokkal
- **Helyszín, térhasználat:** tanterem; összetolt asztalok, hogy a dobozokkal, ragasztóval, festékkel biztonságosan lehessen dolgozni

16.2 Rövid leírás / Bevezetés

A projekt alapja a Pixar 2009-es filmje, a **Fel!**, amelyben Carl bácsi háza lufik segítségével emelkedik a magasba. A történet a **barátságról, az utazásról, a természet védelméről és az álmok megvalósításáról** szól.

A tanulók dobozokból és papírból **repülő ház makettet készítenek**. A feladat során beszélgetünk a **léggömbök környezetkárosító hatásáról**, és közösen keresünk **alternatív megoldásokat** a film ikonikus jelenetének fenntarthatóbb ábrázolására.

16.3 Célok és fejlesztési lehetőségek

Pedagógiai célok:

- A film témáinak feldolgozása (álmok, utazás, környezetvédelem).
- Tudatosítás: a lufik és hélium használatának környezeti következményei.
- Kreatív, fenntartható alternatívák kidolgozása.

Fejlesztett kompetenciák:

- **Értelmi:** tervezés, elemzés, döntéshozás, problémamegoldás, kritikai gondolkodás, formaalkotás, 3D gondolkodás, kompozíció.
- **Társas:** együttműködés, feladatmegosztás.
- **Személyes:** türelem, feladattartás, sorrendiség betartása.
- **Mozgásos:** vágás, ragasztás, festés.
- **Kommunikációs:** új megoldások megosztása.
- **Környezeti:** alternatív anyag- és eszközhasználat.
- **Digitális:** információgyűjtés internetes forrásokból.

16.4 Eszközök és anyagok

- Kartondobozok különböző méretben
- Rajzlap, színes papír, fotókarton
- Csiriz (liszt és víz alapú ragasztó) vagy természetes ragasztópisztoly töltet
- Olló, ecset, tempera, vízfesték
- Papírragasztó-csík
- **Léggömbök helyett:**
 - újrahasznosított selyempapír „ballonok”
 - újrafújható dekorációs léggömbök
 - színes pomponok vagy könnyű textilgömbök
 - papírgömbök (origami labdák)

16.5 Ráhangolódás és motiváció

A projekt elején beszélgetünk a film üzenetéről:

„Mit jelent az, hogy az álmok valóra válhatnak?”

„Milyen kapcsolat van a ház és a természet között a filmben?”

Környezetvédelmi beszélgetés:

- A héliummal töltött léggömbök gyártása és szállítása **nagy ökológiai lábnyommal jár.**
- A lufik gyakran **állatok gyomrában végzik** – a teknősök és madarak összetévesztik a táplálékkal.
- Hélium = **nem megújuló erőforrás**, fontos az egészségügy és a kutatás számára – ne pazaroljuk el bulidekorációra.

Kérdés a tanulóknak: „Mivel lehetne helyettesíteni a lufikat, hogy a házunk mégis ‘repülni’ látszódjon?”

16.6 Feladat menete

1. **Tervezés:** a tanulók eldöntik, miből készül a ház, hogyan oldják meg a „repülő” hatást (melyik alternatív „lufi” tetszik a csoportnak).
2. **Anyaggyűjtés:** dobozok, papírok, textilmaradékok összegyűjtése.

3. Makettkészítés:

- a ház részeinek kivágása, csirizzel és papírragasztó-csíkkal illesztése;
 - tetők kialakítása fotókartonból;
 - festés temperával és vízfestékkel;
 - ablak- és ajtókeretek megrajzolása, díszítése.
4. **“Lufik” elkészítése:** pomponok, papírgömbök vagy filcgolyók felkötése.
5. **Összeállítás:** a léggömböket helyettesítő alternatív dekorációk rögzítése a házhoz.
6. **Közös bemutató:** minden csapat prezentálja a megoldását.

16.7 Értékelés és reflexió

- **Értékelési szempontok:** kreativitás, anyagválasztás tudatossága, együttműködés.
- **Reflexió:** közös beszélgetés arról, milyen érzés volt újragondolni a film ikonikus jelenetét környezetbarát módon.

16.8 Tantárgyi kapcsolódások

- **Környezetismeret:** környezeti hatások, hulladékkezelés.
- **Technika és életvitel:** anyaghasználat, ragasztástechnika.
- **Irodalom és média:** a film történetének elemzése.
- **Matematika:** arányok, méretezés a maketthez.

16.9 Variációk, differenciálási lehetőségek

- Az egyik csoport textilgolyóval, a másik pomponnal, a harmadik papírgömbbel dolgozik – kiállításkor összehasonlíthatóak a megoldások.
- Fiatalabb tanulók előre vágott „lufikkal” dolgoznak, nagyobbak saját megoldást terveznek.

16.10 Tapasztalatok és inspiráció pedagógusoknak

- A tanulók fantáziája megindult az alternatív anyagok keresésénél: papírból, textilből, fonalból készült „lufikat” próbáltak ki.
- A lufik környezetkárosító hatásáról való beszélgetés szemléletváltást indított el – a tanulók többen mondták, hogy ezentúl másképp néznek a parti dekorációkra. Kiváltásuk fenntartható megoldásokkal jó beszélgetési pont a műanyag hulladék visszaszorításáról.
- A projekt megmutatta, hogy a film ikonikus eleme is újraértelmezhető úgy, hogy közben fontos üzenetet közvetít a fenntarthatóságról.

17 Felelős vagyok, gondoskodom

17.1 Alapinformációk

- **Ajánlott korosztály:** felső tagozat (5–8. évfolyam), de fiatalabb tanulók is bevonhatók nagyobb segítséggel
- **Időkeret:**
 - Előkészítés: kb. 20 perc
 - Palántázó elkészítése: kb. 20 perc
 - Gondozás és megfigyelés: több naptól akár hónapokig tartó folyamat
- **Munkaforma:** egyéni munka (a felelősség személyre szabottan tanulható), de a gondozás során megjelenhet páros vagy csoportos munka is
- **Helyszín, térhasználat:** beltéri és kültéri egyaránt; a palántázó ablakpárkányon, tanteremben is tartható, a későbbiekben iskolakertbe is kihelyezhető

17.2 Rövid leírás / Bevezetés

A feladat központi gondolata Antoine de Saint-Exupéry *A kis herceg* című könyvének üzenetéhez kapcsolódik: „Te egyszer és mindenkorra felelős lettél azért, amit megszelídítettél!”

A tanulók egy **kis magocskának (bab, borsó)** készítenek palántázót újrahasznosított alapanyagból, majd **gondozzák és figyelik a növekedését**. A feladat **felelősségre és gondoskodásra tanít**, és rávilágít, milyen sokat jelent a rendszeres figyelem és törődés.

17.3 Célok és fejlesztési lehetőségek

Pedagógiai célok:

- A felelősségvállalás gyakorlása egy élőlény gondozásán keresztül. A gondoskodás értékének felismerése (mi történik, ha elhanyagoljuk, és mi, ha odafigyelünk).
- Az újrahasznosítás bemutatása a palántázó elkészítése során.

Fejlesztett kompetenciák:

- **Értelmi:** sorrendiség, döntéshozás, problémamegoldás, feladattartás.
- **Társas:** együttműködés, feladatmegosztás.
- **Személyes:** türelem, kitartás, felelősségvállalás, saját hibákból való tanulás.
- **Mozgásos:** mérés, vágás, hajtogatás, rögzítés.
- **Kommunikációs:** élménymegosztás.
- **Környezeti:** alternatív anyag- és eszközhasználat.

17.4 Eszközök és anyagok

- Toalettpapír guriga (1–2 db/fő)
- Olló, ceruza/filc, vonalzó
- Spárga, textildarab (8–12 cm átmérőjű kör)
- Biológiailag lebomló vatta, széna vagy száraz levél aljzatnak
- Bab- vagy borsószem (vagy más mag)

17.5 Ráhangolódás és motiváció

Az óra Antoine de Saint-Exupéry híres idézetével indul: *„Te egyszer és mindenkorra felelős lettél azért, amit megszelídítettél!”* Beszélgetünk arról, mit jelent a felelősség másokért és a környezetünkért. Párhuzamot vonunk a **kis magocska növekedése** és **az ember életútja** között: mi mindenre van szüksége ahhoz, hogy „szárba szökkenjen”?

17.6 Feladat menete

1. Palántázó készítése:

- a guriga egyik végén 4 db, 1,5 cm-es átlós vonalat mérünk és vágunk;
- a füleket behajtjuk, mint egy doboz alját – ettől a palántázó megáll a talpán.

2. Díszítés és formaalakítás:

- a másik végén a fülek szirmokká hajlítjuk (ceruzára csavarva);
- a tanulók textilkört is erősíthetnek az aljára spárgával.

3. Aljzat készítése:

- széna, szalma, levél vagy biovatta kerül a gurigába.

4. Mag ültetése és öntözés:

- a magot a nedves „talajra” helyezzük, majd a palántázót világos helyre tesszük.

5. Napi gondozás:

- a növény nyirkosan tartása, figyelése, naplózás.

17.7 Értékelés és reflexió

- **Értékelési szempontok:** hogyan sikerült elkészíteni a palántázót, mennyire figyelmesen gondozták a növényt.
- **Reflexió:** beszélgetés arról, mit jelent felelősnek lenni valamiért vagy valakiért – és hogyan tanít minket erre egy mag gondozása.

17.8 Tantárgyi kapcsolódások

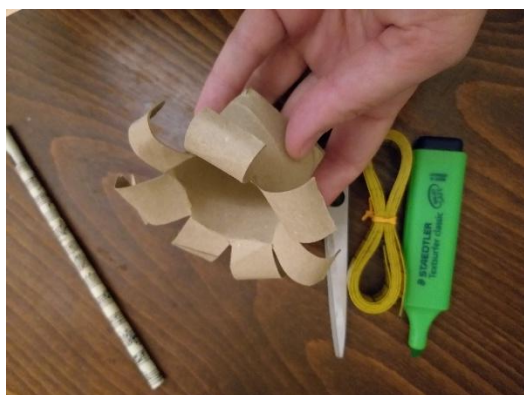
- **Irodalom:** A kis herceg feldolgozása, idézetek értelmezése.
- **Környezetismeret/biológia:** növények életfeltételei.
- **Etika:** gondoskodás, odafigyelés, felelősség.
- **Technika és életvitel:** újrahasznosított alapanyagok felhasználása.

17.9 Variációk, differenciálási lehetőségek

- Más magokkal (pl. mák, kukorica) is kipróbálható, így látszik, mennyire eltérő gondozást igényelnek.
- A projekt részeként a palánták az iskolaudvarba is kiültethetők.
- Páros gondozás: a tanulók felelősséget oszthatnak meg egymással.

17.10 Tapasztalatok és inspiráció pedagógusoknak

- A tanulók nagyon erősen kötődtek a saját magjukhoz, személyiséget adtak neki – nevet adtak, történetet szőttek hozzá.
- A projekt során előkerültek mélyebb érzelmi kérdések is (pl. veszteség, felelősség, gondoskodás hiánya), ezek feldolgozására a pedagógusnak érdemes felkészülnie.
- A gondozás folyamatos motivációt jelentett: a tanulók izgatottan várták a változásokat, és szívesen segítettek egymás növényeinek gondozásában is. A projekt üzenete („Felelős vagyok, gondoskodom”) önmagában is alkalmas arra, hogy a tanulók végiggondolják, mit tehetnek a környezetükért nap mint nap.

18 Naiv homokszobrászat

18.1 Alapinformációk

- **Ajánlott korosztály:** felső tagozatos tanulók (5–8. évfolyam), de egyszerűsítve kisebbeknek is élvezetes lehet
- **Időkeret:** 1 × 45 perc (egyszerűbb szobrok) vagy 2 × 45 perc (összetettebb projektek)
- **Munkaforma:** 5–7 fős csapatmunka, szerepek: tervezők, formázók, szervezők
- **Helyszín, térhasználat:** iskolaudvar, homokozó vagy más szabadterület

18.2 Rövid leírás / Bevezetés

A foglalkozás a **naiv (vagy „naïve”)** szobrászat világába vezeti be a tanulókat, ahol **homokból készítenek szobrokat kisebb csoportokban**. A naiv művészet különlegessége, hogy nem igényel formális képzést: **bárki alkothat**, aki kedvet és bátorságot érez az önkifejezésre.

A homokkal való munka **motorikus készségeket fejleszt, kísérletezésre ösztönöz, stresszoldó hatású**, és közben segíti a csapatmunkát, kommunikációt és problémamegoldást.

18.3 Célok és fejlesztési lehetőségek

Pedagógiai célok:

- A manuális tevékenység fejlesztő hatásának megtapasztalása.
- Az alkotói folyamat és a kísérletezés bátorítása.
- Az együttműködés és a közös tervezés gyakorlása.
- A mulékony, visszaforgatható művészet (land art) értékének megismertetése.

Fejlesztett kompetenciák:

- **Értelmi:** problémamegoldás, tervezés, kreatív gondolkodás, textúrák felismerése
- **Társas:** együttműködés, feladatmegosztás
- **Személyes:** türelem, feladattartás, sorrendiség betartása, kompromisszumkészség
- **Mozgásos:** ásás, lapátolás, tapasztás, formázás
- **Kommunikációs:** új megoldások egyeztetése a kivitelezés során
- **Környezeti:** homok mint a természet része, annak játékos felhasználási lehetősége

18.4 Eszközök és anyagok

- Jó minőségű, tiszta, enyhén nedves homok (ami tapad, de nem túl sáros)
- Víz (locsoláshoz, nedvesítéshez)
- Alap kéziszerszámok: kis lapát, spatula, fagylaltoskanál, kisvödör
- Mintaképek naiv szobrokról (pl. a kecskeméti Naiv művészet állandó kiállítása <https://kkjm.hu/naiv-muveszet-allando-kiallitas>)

18.5 Ráhangelődés és motiváció

Az óra elején beszélgetünk a **naiv művészetről**:

Mit jelent a „naiv” szó a művészetben?

Miért nevezik „modern primitívnek” ezeket az alkotásokat?

Hogyan lehet képzettség nélkül is értékes műveket létrehozni?

Mutathatunk példákat fafaragásról, szövésről, vagy más népművészeti alkotásokról, hogy a tanulók lássák: a kreativitás nem csak a „nagy művészeké”.

Inspirációként használhatunk szecessziós épületek ornamentikáját bemutató képeket is. Így a naiv homokszobrászat egyszerre kap művészettörténeti inspirációt (szecessziós domborművek), és segít a tanulóknak felismerni, hogyan válhatnak a természetes motívumok modern alkotások kiindulópontjává.

(<https://welovebudapest.com/cikk/2024/03/22/akar-giccs-is-lehetne-de-nem-az-budapest-elso-szecessziós-epulete/>)

18.6 Feladat menete

1. **Csoportalakítás és helyszín kiválasztása:** minden csoport kijelöl egy részt, ahol dolgozni fog.
2. **Homok előkészítése:** a homokot enyhén locsoljuk, hogy jól formálható legyen.
3. **Tervezés:** a csoport kitalálja, milyen szobrot készít (pl. állat, figura, absztrakt forma).
4. **Építés:** a tanulók formáznak, tapasztanak, rétegeznek. Aki nem szeretné bepiszkolni a kezét, vállalhat „tervezői” vagy „koordinátori” szerepet.
5. **Finomítás:** a szobrok részleteinek kidolgozása, vízpermettel a sima felületek kialakítása.
6. **Bemutató:** minden csoport megmutatja a szobrát, mesélnek róla, hogyan dolgoztak.

18.7 Értékelés és reflexió

- **Értékelési szempontok:**
 - mennyire sikerült az elképzelt formát megvalósítani;
 - láthatók-e a naiv művészetre jellemző egyszerű, de kifejező vonások;
 - jó helyet választottak-e az alkotásnak;
 - hogyan működött együtt a csapat?
- **Reflexió:** minden tanuló megosztja, milyen szerepet vállalt, és hogyan élte meg a közös alkotást.

18.8 Tantárgyi kapcsolódások

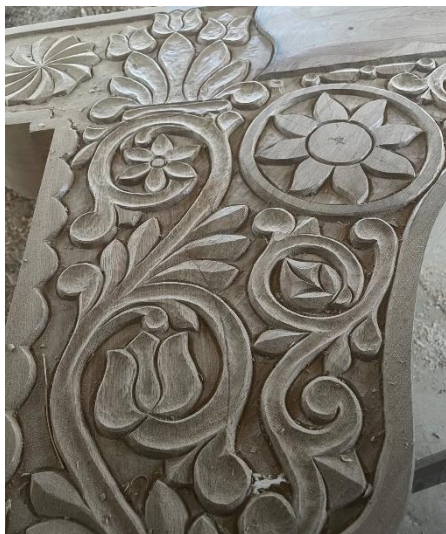
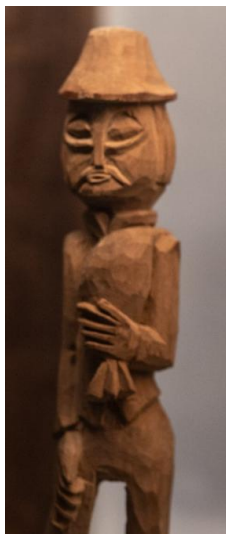
- **Vizuális kultúra:** szobrászat, formázás, kompozíció.
- **Testnevelés:** fizikai munka (ásás, lapátolás, cipelés).
- **Etika és társadalomismeret:** együttműködés, csapatszerepek.
- **Művészettörténet:** naiv művészet, népművészet.

18.9 Variációk, differenciálási lehetőségek

- A feladat kapcsolható naiv festészethez: a tanulók egy további órán festményekkel dolgozhatnak.
- Ha a homokhoz megfelelő eszközöket (pl. poharak, kannák) adunk, a tanulók természetesen használják a matematikai fogalmakat: több–kevesebb, üres–teli, hosszú–rövid.
- Fiatalabb tanulóknál egyszerűbb figurák (pl. indák, gömb, kígyó) készíthetők, nagyobbaknál összetettebb formák.

18.10 Tapasztalatok és inspiráció pedagógusoknak

- A homokkal végzett manipulatív játék felszabadító, stresszoldó hatású: a tanulók ellazulnak, és közben aktívan dolgoznak.
- Az érintés, a tapintás élménye (hideg-meleg, érdes-sima) érzékszervi fejlesztést biztosít. Néhány tanuló vonakodott a „piszkos munkától” – nekik a „tervező” szerep jó alternatíva volt, így ők is aktívan részt vehettek.
- A projekt rámutatott, hogy a művészet nem mindig maradandó tárgy – a homokszobor „eltűnik”, de az élmény, az együttműködés és a tanulás megmarad.
- A homok mint anyag felhívja a figyelmet a természeti erőforrásokra és azok felelős használatára.

19 Virág anyának

19.1 Alapinformációk

- **Ajánlott korosztály:** 5–6. évfolyam (ollóhasználat és pontos vágás miatt), de idősebb tanulók is örömmel készítik
- **Időkeret:** kb. 45 perc
- **Munkaforma:** egyéni munka tanári irányítással
- **Helyszín, térhasználat:** tanterem; ideális, ha a tanulók külön asztalnál dolgoznak, vagy kisebb szigetekre bontva (2–3 asztal összetolva)

19.2 Rövid leírás / Bevezetés

Anyát nem csak anyák napján lephetjük meg szeretettel. Ez a feladat egy apró, de **maradandó virágajándék elkészítésére** hív, amit a tanulók saját kezűleg készítenek **újrahasznosított tojástartóból**.

A kreatív ajándékkészítés során a tanulók kifejezhetik szeretetüket és figyelmüket, miközben megtapasztalják az újrahasznosítás fontosságát.

19.3 Célok és fejlesztési lehetőségek

Pedagógiai célok:

- A szeretet és figyelmesség kreatív kifejezése.
- Újrahasznosítás: a tojástartó értékes alapanyaggá válik.
- A kezűgyesség és türelem fejlesztése.

Fejlesztett kompetenciák:

- **Értelmi:** gondolkodás, tervezés, problémamegoldás, fókusz, feladattartás, pontosság
- **Társas:** ajándékozási élmény

- **Személyes:** empátia, együttérzés, érzelemnyilvánítás
- **Mozgásos:** vágás, ragasztás, krepp papír feltekerése, formaalkotás
- **Kommunikációs:** új megoldások megosztása
- **Környezeti:** alternatív anyag újrahasznosítása

19.4 Eszközök és anyagok

- Papír tojástartó (üres, tiszta)
- Olló, esetleg sniccer (felnőtt felügyelettel)
- Festék, ecset
- Ragasztó
- Krepp papír (szárhoz és porzóhoz)
- Hurkapálca (szárnak)
- Pom-pom (porzónak, ha nem kreppből készül)

19.5 Ráhangelődés és motiváció

Az óra elején beszélgetünk:

„Hogyan fejezzük ki az anyukánknak a szeretetünket?”

„Miért fontos, hogy néha apró figyelmességgel is kedveskedjünk?”

A pedagógus elmesélhet személyes élményt egy apró, kézzel készített ajándékról. A tanulók közösen ötletelnek: milyen alkalmakhoz lehet még virágot készíteni (születésnap, ünnepi megemlékezés).

19.6 Feladat menete

1. **Tojástartó előkészítése:** a formákat a préselt minták mentén kivágjuk, a tartó alját meghagyva.
2. **Festés:** a kivágott virágformákat kifestjük (ha a tojástartó színes, ez a lépés elhagyható).
3. **Szár készítése:** a hurkapálcát krepp papírral bevonjuk (45°-os szögben tekerve), a végét ragasztóval rögzítjük.
4. **Virág rögzítése:** a tojástartó virág aljára kis lyukat fúrunk, belehelyezzük a hurkapálcikát, ragasztóval fixáljuk.
5. **Porzó készítése:**
 - sárga krepp papírból kis golyót formázunk, vagy
 - pom-pomot ragasztunk a virág közepére.
6. **Összeállítás:** egy vagy több virágrész egymásra fűzése (pl. 2–3 darab egy liliomhoz).

19.7 Értékelés és reflexió

- **Értékelési szempontok:** pontos vágás, igényes festés, a ragasztó használata, a krepp papír szoros feltekerése.
- **Reflexió:** a tanulók elmesélik, kinek készítették a virágot, és hogyan szeretnék átadni.

19.8 Tantárgyi kapcsolódások

- **Technika és életvitel:** újrahasznosítás, kézműves technikák.
- **Vizuális kultúra:** színek, formák, kompozíció.
- **Etika:** figyelmesség, szeretet kifejezése.

19.9 Variációk, differenciálási lehetőségek

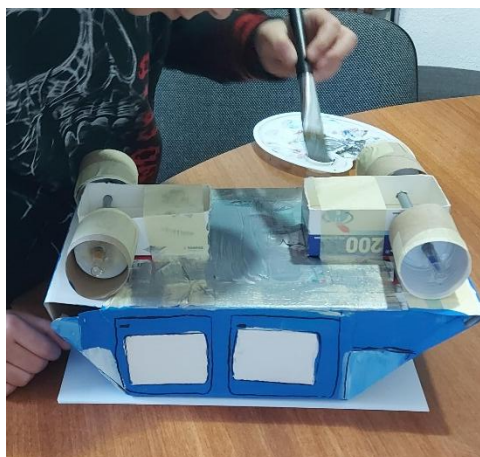
- Több tojástartó elem egymásra fűzésével lilomot készíthetünk.
- A virág színe, a porzó anyaga variálható.
- A tojástartó darabokból **levelek is készíthetők** a szárra.

19.10 Tapasztalatok és inspiráció pedagógusoknak

- A tanulók lelkesen készítették a virágokat, és elégedettek voltak a végeredménnyel. Már az óra alatt arról beszéltek, kinek fogják átadni őket.
- Az ollóhasználat kihívást jelent a fiatalabbaknak, ezért szükséges a folyamatos tanári támogatás.
- A kézzel készített ajándék mélyebb érzelmi kapcsolatot teremt: a tanulók miközben készítették, gondolatban már az átadás pillanatát is megélték.
- Az autizmussal élő tanulók számára a feladat különösen értékes: segít a szeretet kifejezésének tanulásában.
- A tanulók elgondolkodhatnak azon, hogyan ajándékozhatunk fenntartható módon, felesleges vásárlás helyett saját készítésű tárgyakat.

20 Elektromos autó – környezetbarát jármű

20.1 Alapinformációk

- **Ajánlott korosztály:** 6–8. évfolyam
- **Időkeret:**
 - 1 × 45 perc: beszélgetés a környezetvédelemről, tervezés
 - 1 × 45 perc: anyaggyűjtés, előkészítés
 - 2–3 × 45 perc: makett elkészítése és kísérletezés
- **Munkaforma:** előkészítés frontálisan, tervezés páros munkaformában, kivitelezés kiscsoportban
- **Helyszín, térhasználat:** tanterem; a párok dupla asztalnál dolgozzanak, legyen jól körüljárható, hogy a ragasztás, festés, szerelés biztonságos legyen

20.2 Rövid leírás / Bevezetés

A feladat középpontjában a **környezetbarát közlekedés** áll. A tanulók megbeszélik, miért fontos a környezet védelme, és milyen eszközökkel csökkenthető a károsítás. E beszélgetésből indul ki a projekt: **egy elektromos autó makett elkészítése**, amely újrahasznosított anyagokból készül, és **gurulni is képes** lesz.

A projekt alkalmat ad arra, hogy a tanulók ne csak halljanak a környezetvédelemről, hanem **alkotói folyamat közben tapasztalják meg** az újrahasznosítás és a kreativitás erejét.

20.3 Célok és fejlesztési lehetőségek

Pedagógiai célok:

- A környezetbarát járművek és az alternatív energiaforrások megismertetése.
- Újrahasznosítás szemléletének erősítése a gyakorlatban.
- Önálló alkotás és együttműködés élményének megtapasztalása.

Fejlesztett kompetenciák:

- **Értelmi:** információgyűjtés, tervezés, problémamegoldás, kritikai gondolkodás.
- **Társas:** páros és csoportos együttműködés, kommunikáció.

- **Mozgásos:** vágás, ragasztás, tengely- és kerékmegoldások kivitelezése.
- **Kommunikációs:** új megoldások egyeztetése a kivitelezés során. Vizuális kommunikáció: forma- és arányérzék, kompozíciós készség.
- **Környezeti:** alternatív energia, újrahasznosítás.
- **Digitális:** internetes kutatás, tervek rögzítése.

20.4 Eszközök és anyagok

- Rajzlap, ceruza, vonalzó (tervezéshez)
- Téglatest formájú üres dobozok (karosszériának)
- Kisebb dobozok (alváznak, tartóelemeknek)
- WC-papír guriga (kerekekhez)
- Kidobott filctoll (tengelynek)
- Színes papír, festék, ecset
- Csiriz (liszt + víz ragasztó)
- Olló, ragasztó, festőragasztó-csík
- Nylon lap (szélvédőnek)

20.5 Ráhangolódás és motiváció

A projekt kezdődhet egy beszélgetéssel:

„Mit jelent a környezetvédelem a mindennapokban?”

„Milyen hibákat követünk el, amik miatt ez a téma ennyire sürgető? Mit tehetünk mi?”

Ezután áttérünk az elektromos autókra: beszélgetünk a **pozitív és negatív tulajdonságaikról**, és arról, miért fontos, hogy felelősen gondolkodjunk az új technológiákról. A tanulók inspiráló képeket nézhetnek különféle elektromos járművekről.

20.6 Feladat menete

1. **Kutatás és tervezés:** a tanulók képeket keresnek elektromos autókról, és megrajzolják saját makettjük tervét.
2. **Anyaggyűjtés:** a megfelelő dobozok, gurigák, színes papírok, filctollak összegyűjtése.
3. **Karosszéria elkészítése:**
 - a doboz felső részét 30–45°-os szögben kivágjuk a szélvédőnek;
 - színes papírral borítjuk, csirizzel ragasztjuk;
 - szélvédőt újrahasznosított áttetsző műanyag lapból vágunk és rögzítünk.
4. **Kerekek elkészítése:**
 - WC-papír guriga két végét karton körrel zárjuk le;
 - középen lyukat vágunk, a tengelynek használt filctollat átfűzzük;
 - a tengelyt az autó aljára rögzítjük (ragasztó, festőszalag segítségével).
5. **Festés és részletezés:** oldalajtók, ablakok, díszítések felvitele, alváz festése.
6. **Kísérletezés:** a kész makett kipróbálása – gurul-e, mennyire stabil?

20.7 Értékelés és reflexió

- **Értékelési szempontok:** mennyire kreatív és egyedi a makett; működik-e (gurul-e); mennyire tudatos az anyagválasztás.
- **Reflexió:** a tanulók bemutatják az autójukat, elmondják, mit tanultak a környezetbarát közlekedésről és az újrahasznosításról.

20.8 Tantárgyi kapcsolódások

- **Matematika:** szögek, arányok, mérések.
- **Természetismeret:** alternatív energiaforrások (nap, szél, víz).
- **Technika és életvitel:** újrahasznosított anyagok felhasználása.
- **Vizuális kultúra:** tervezés, makettkészítés.
- **Mozgóképkultúra és médiaismeret:** elektromos autók médiabeli megjelenése.

20.9 Variációk, differenciálási lehetőségek

- A haladó csoportok a kerekeket úgy rögzíthetik, hogy az autó irányítható legyen (pl. forgatható első tengely).
- Kezdőknek előre vágott dobozokat adhatunk, hogy az építésre koncentrálhassanak.
- A makett különféle funkciókkal bővíthető (pl. tetőcsomagtartó vagy „napelem” a tetőre).

20.10 Tapasztalatok és inspiráció pedagógusoknak

- A tanulók a projekt során mélyebben megértik a környezetvédelem fogalmát – a „természetvédelem” és „környezetvédelem” közötti különbséget is.
- Élvezettel használták az újrahasznosított anyagokat, és büszkék voltak, hogy „hulladékból” hoztak létre új tárgyat.
- Több tanuló elkezdett gondolkodni azon, hogy mérnökként vagy környezetvédelmi szakemberként szeretne dolgozni a jövőben.
- A közös építés során nem volt vita, csak együttgondolkodás és munka – a projekt csapatépítő ereje erősen megmutatkozott.
- A kész makettek hazakerültek, így a projekt beszélgetést indíthat a fenntartható közlekedésről és az elektromos autók előnyeiről, korlátairól.

https://www.nextech.sk/files/photo/2024-03/113978/514625/li-auto-mega-6_872.jpg

21 Moduláris bőrkép – Quadrichon

21.1 Alapinformációk

- **Ajánlott korosztály:** felső tagozat (6–8. évfolyam)
- **Időkeret:** legalább 2 × 45 perc (1. óra: tervezés és előkészítés, 2. óra: kivitelezés), szükség esetén további órák vagy szakköri alkalmak
- **Munkaforma:** csoportmunka, a moduláris képekhez 3–5 fős csoportok ideálisak
- **Helyszín, térhasználat:** tanterem; egy nagy asztalra kerülnek a bőrdarabok és kiegészítő anyagok, ebből válogatnak a tanulók

21.2 Rövid leírás / Bevezetés

A feladat során a tanulók **moduláris képsorozatot készítenek** – egy összetartozó, több panelből álló kompozíciót –, amelynek különlegessége, hogy **valódi állatbőr maradékokat** használunk fel. Ezek a bőrok a rajzterem székeinek újrahunzása után maradtak, így **újrahunznosított alapanyagként** kerülnek az alkotásokba.

A moduláris bőrkép lehet **geometrikus, absztrakt vagy tematikus (pl. évszakok, tájak)**, a tanulók dönthetnek a kompozícióról. A képek külön-külön is egyedi alkotások, de együtt egy **összefüggő történetet** mesélnek el.

21.3 Célok és fejlesztési lehetőségek

Pedagógiai célok:

- A bőr mint természetes anyag felfedezése és kézműves felhasználása.
- A „rész és egész” fogalmának tudatosítása a moduláris alkotásokon keresztül.
- Az átmenetiség és mulandóság értékének megmutatása: az alkotás lehet átmeneti, a bőr újrahunznosítható.

Fejlesztett kompetenciák:

- **Értelmi:** gondolkodás, tervezés, problémamegoldás.
- **Társas:** csoportos egyeztetés, konfliktuskezelés, közös döntéshozatal.

- **Személyes:** önbizalom, önértékelés.
- **Mozgásos:** bőr vágása, illesztése, rögzítése.
- **Kommunikációs:** élménymegosztás. Vizuális kommunikáció: arányok, színek, formák.
- **Környezeti:** természetes anyagok közül a bőr tulajdonságainak megismerése, újrahasznosítása.

21.4 Eszközök és anyagok

- Valódi bőr maradványok (ha nem elérhető: textil, papír)
- Képketrek vagy fényes tortatálcák alapnak
- Olló, sniccer (felnőtt felügyelettel)
- Ragasztó (ha tartós alkotást szeretnénk) vagy üvegborítás (átmeneti munkához)
- Segédanyagok: fonál, textildarabok, papírok

21.5 Ráhangolódás és motiváció

Az óra elején **megismerkedünk a bőrrel mint anyaggal:** megfogjuk, nyomkodjuk, szagoljuk, hajtogatjuk.

Beszélgetünk róla:

Honnan származik a bőr?

Milyen tulajdonságai vannak?

Mi a különbség a valódi bőr és a műbőr között – és milyen etikai kérdések kapcsolódnak hozzá?

Ezután a **moduláris képek világába** vezetjük be a tanulókat:

Mit jelent a „moduláris” szó?

Hogyan kapcsolódnak össze az egyes panelek egy egésszé?

Mutatunk példákat triptichonokra, quadrichonokra, szárnyas oltárookra.

21.6 Feladat menete

1. **Csoportalakítás:** a tanulók 3–5 fős csapatokban dolgoznak.
2. **Téma választása:** évszakok, napszakok, tájképek, geometriai minták – minden csoport dönti el.
3. **Kompozíció megtervezése:** vázlat készítése papíron (hány rész, milyen sorrend, milyen formák).
4. **Bőrdarabok előkészítése:** kiválasztás, vágás, formák kialakítása.
5. **Alkotás összeállítása:** a bőrdarabok elrendezése a kompozíció terv szerint.
6. **Felület kialakítása:**
 - átmeneti megoldás: bőrdarabok keretbe helyezése, üveglappal lefedve;
 - tartós megoldás: bőr felragasztása a hordozóra.
7. **Mini-kiállítás:** a kész képek közös bemutatása, körbejárása.

21.7 Értékelés és reflexió

- **Értékelési szempontok:**
 - Látható-e a panelek összetartozása?
 - „Olvasható”-e az alkotás története?
 - Hogyan tudott a csoport együtt dolgozni?
- **Reflexió:** beszélgetés arról, mit üzennek a képek; címet keresünk az alkotásoknak és az egyes paneleknek.

21.8 Tantárgyi kapcsolódások

- **Vizuális kultúra:** moduláris képek, kompozíció, anyaghasználat.
- **Technika és gyakorlati tevékenység:** kézműves bőrfeldolgozás, anyagismeret.
- **Művészettörténet:** triptichonok, quadrichonok, szárnyas oltárok.
- **Etika:** valódi bőr és műbőr etikai kérdései, mulandóság és megőrzés témája.

21.9 Variációk, differenciálási lehetőségek

- Ha nem érhető el valódi bőr: textil, filc, papír is használható.
- Moduláris formátum: 3 (triptichon), 4 (quadrichon) vagy több panel is készülhet.
- Geometrikus és figuratív megoldások kombinálása.

21.10 Tapasztalatok és inspiráció pedagógusoknak

- A tanulók izgatottan vizsgálták a bőrt, de volt, aki undorodott tőle – fontos a különböző érzékenységek tiszteletben tartása.
- A tervezésnél sok csoportnak külső segítség kellett: nehezen döntöttek közösen témáról, sorrendről – de a végére kialakult a közös vízió.
- A „geometrikus” és az „évszakos” témák bizonyultak a legnépszerűbbnek, az autista tanulók például az évszakok témáját választották magától értetődően.
- A csoportmunka során kisebb konfliktusok is előfordultak (pl. bőrdarabok dobálása), de ezek alkalmat adtak konfliktuskezelés gyakorlására.
- A tanulók büszkék voltak a munkáikra: több fotót is kértek a kész alkotásról saját magukkal együtt.
- A bőrdarabok újrahasználatra kiváló példája az anyagok élettartam-hosszabbításának.

22 A kanapé új ruhája

<https://www.instructables.com/Reupholster-a-Couch-With-Old-Jeans/>

22.1 Alapinformációk

- **Ajánlott korosztály:** főként 7–8. évfolyam, de a gyűjtésben és az előkészítésben az egész iskola részt vehet
- **Időkeret:**
 - Farmergyűjtés: 2–3 hét (kampánnyal)
 - Előkészítés (mosás, vágás, válogatás): 2–3 óra
 - Szabás és varrás: kb. 8–10 óra (több tanórán vagy szakkörön, hétvégi műhelymunkán)
- **Munkaforma:** műhelymunka – a folyamat különböző részei megoszthatók évfolyamok és feladatcsoportok szerint
- **Helyszín, térhasználat:** abban a tanteremben zajlik, ahol a kanapé később áll; a terem ideiglenesen műhelyszerűen berendezve (gyűjtőpont, szabóasztal, varrógépek helye)

22.2 Rövid leírás / Bevezetés

A projekt célja, hogy a tanulók **közösen új ruhát adjanak egy régi kanapénak**, amely ezzel az osztályterem meghatározó, barátságos, otthonos bútordarabjává válik. A huzat **használt farmernadrágokból** készül, amelyeket az iskola diákjai és családjaik gyűjtenek össze. A feladat egyszerre fejleszt **kézügyességet, tervezési és szervezési készségeket**, és erősíti a közösséget: a tanulók megtapasztalják, milyen érzés **egy közös célért hosszú távon dolgozni**.

22.3 Célok és fejlesztési lehetőségek

Pedagógiai célok:

- A környezet tudatos alakítása – „belakjuk” az osztálytermet.
- Újrahasznosítás: farmeranyagok kreatív felhasználása.
- Önbizalom és kompetenciaérzés: „Meg tudom csinálni” attitűd erősítése.

Fejlesztett kompetenciák:

- **Értelmi:** tervezés, sorrendiség, problémamegoldás.
- **Társas:** együttműködés, munkamegosztás, segítségkérés.
- **Személyes:** önbizalom, önértékelés.
- **Mozgásos:** szabás, varrás, tűzés, alap kárpitos technikák.
- **Kommunikációs:** munkafolyamat egyeztetése. Vizuális kommunikáció: színek, minták összehangolása, kompozíció.
- **Környezeti:** textilipar hatásai, újrahasznosítás.

22.4 Eszközök és anyagok

- Használt farmernadrágok (gyerek és felnőtt méret vegyesen)
- Olló, szabókréta, mérőszalag
- Erős cérna, gumi, szalagok, kötők
- 3–4 db varrógép (szülői vagy iskolai segítséggel)
- Kárpit tűzőgép és tűzőkapocs (opcionálisan kompresszoros szögbelövő, ha elérhető)
- Kiegészítő textilek (díszítéshez)
- Mosodai szolgáltatás vagy otthoni mosógép a farmerek tisztításához

22.5 Ráhangolódás és motiváció

- **Beszélgetés a textilipar hatásairól:** Miért fontos a használt ruhák újrahasznosítása? Hogyan terhelik a világot a „fast fashion” termékek?
- **Inspiráló példák:** képek farmerbevonatú bútorokról, egyedi kárpitozásokról.
- **Bevonás:** együtt megfogalmazunk egy **felhívást a farmergyűjtésre** (plakát, iskolai hirdetés, social media).

22.6 Feladat menete

1. **Farmergyűjtés:** felhívás készítése, kampány szervezése (hova gyűjtjük, meddig).
2. **Összegyűjtött farmerek rendszerezése:** mérések, táblázat készítése, méretek és állapot rögzítése.
3. **Tisztítás:** farmerek kimosása, szárítása, összehajtogatása.
4. **Mérés és tervezés:**
 - kanapé pontos lemérése;
 - huzatterv készítése (négyzetes elrendezés, patchwork minták).
5. **Szabás:** farmerek felvágása, a darabok előkészítése.
6. **Varrás és rögzítés:** darabok összevarrása (szülők bevonása, felügyelet).
7. **Kárpitozás:** tűzőgéppel a huzat rögzítése a kanapéra.
8. **Finomítás:** gombok, záróelemek, dekoráció.
9. **Maradékok felhasználása:** A maradék farmernadrág-szárakból kaspók készültek.
10. **Megünneplés:** készítsünk „átadó ünnepséget” a közösségnek.

22.7 Értékelés és reflexió

- **Értékelési szempontok:** a huzat tartóssága, illeszkedése, esztétikai megjelenés.
- **Reflexió:** beszélgetés arról, hogyan tudtunk együtt dolgozni, milyen váratlan helyzetekkel találkoztunk, mit tanultunk a folyamatból.

22.8 Tantárgyi kapcsolódások

- **Technika és életvitel:** varrás, kárpitozás, eszközhasználat.
- **Környezettudomány:** textilipar hatásai, újrahasznosítás.
- **Vizuális kultúra:** mintatervezés, színekombinációk.
- **Etika / társadalomismeret:** közösségi felelősség, közös értékteremtés.

22.9 Variációk, differenciálási lehetőségek

- Farmer helyett más textil is használható (pl. vászon, kordbársony).
- Egy kisebb csoport díszpárnákat is készíthet a kanapéhoz.
- A projekt bővíthető egy „bútormentő” programmal – más darabok újrarahúzásával.

22.10 Tapasztalatok és inspiráció pedagógusoknak

- A farmergyűjtés iskolai kampányként is jól működik – a tanulók büszkén hozzák a régi nadrágokat.
- A varrás és a kárpitozás technikai kihívás, de rengeteget tanulnak belőle: kézügyesség, türelem, sorrendiség.
- A projekt összekapcsolja a különböző évfolyamokat: a fiatalabbak mérnek, szabnak, a nagyobbak varrnak, rögzítenek.
- A közösen készített kanapé közösségi élményként maradandó hatású – mindenki magáénak érzi, vigyáz rá, és büszkén használja.
- A bútor átalakítása beszélgetést indíthat a változásról, a fenntarthatóságról és a közösségi felelősségről is. A bútorhuzat felújítása rávilágít arra, hogy a régi tárgyainkat is „megmenthetjük”, nem kell mindent kidobni.

23 Barkácsolt textilkép

23.1 Alapinformációk

- **Ajánlott korosztály:** felső tagozatos tanulók (5–8. évfolyam); fiatalabbaknál több tanári segítség szükséges a barkácseszközök miatt
- **Időkeret:** 1 × 45 perc, de a díszítés és a finomítás miatt 2 × 45 percre is bővíthető
- **Munkaforma:** egyéni munka (mindenki saját képet készít)
- **Helyszín, térhasználat:** technikaterem vagy iskolaudvar – olyan hely, ahol a kalapálás nem zavar másokat és biztonságos

23.2 Rövid leírás / Bevezetés

A tanulók **textilmaradékokból, szögekből és deszkából** készítenek egyedi textilképet. A feladat izgalmas, mert ötvözi a barkácsolást a kreatív textilmunkával: a tanulók szögelnek, kalapálnak, tekernek, miközben **új életet adnak a maradék textileknek**.

A projekt a manuális készségek fejlesztésén túl **önbizalmat ad**: a tanulók olyan szerszámokat (kalapács, szög) használnak, amelyek sokuk számára eddig „felnőtt eszköznek” számítottak.

23.3 Célok és fejlesztési lehetőségek

Pedagógiai célok:

- A textilpar árnyoldalainak és az újrahasznosítás fontosságának megismerése.
- Alap barkács technikák kipróbálása és biztonságos használata.
- Saját vizuális ötlet megvalósítása barkácsolási folyamaton keresztül.

Fejlesztett kompetenciák:

- **Értelmi:** tervezés, problémamegoldás, kritikai gondolkodás.
- **Társas:** egyeztetés, konfliktuskezelés, közös döntéshozatal, közös eszközhasználat.
- **Személyes:** önbizalom, önértékelés, szemléletformálás.
- **Mozgásos:** vágdosás, tépés, szögelés, textiltekerés.
- **Kommunikációs:** ötletek megosztása, élménymegosztás.

- **Környezeti:** a fa mint természetes anyag tulajdonságainak megismerése, újrahasznosítása, textilipari ismeretek.

23.4 Eszközök és anyagok

- Régi ágyneműhuzatok, lepedők, szalagok, kendők
- Olló
- Szög, facsavar
- Kalapács (szükség esetén gumifejű)
- Deszka (akár gyalulatlan)
- Opcionális: előfúrt lyukak, előre szögelt minták a fiatalabbaknak

23.5 Ráhangolódás és motiváció

Az óra elején beszélgetünk a **textilipar hatásairól**:

Mennyi textilhulladék keletkezik? Hogyan lehet újrahasznosítani a régi anyagokat?

Inspiráció: Szeredi Ambrus Noémi iparművész textilképei (<https://textilepictures.hu/hu/muvek>).

A tanulókat bátoríthatjuk, hogy **személyes motívumot** (pl. régi óvodai jelüket, monogramjukat) készítsék el – így a kép kötődik hozzájuk, és beszélgetésindító is lesz az osztályban.

23.6 Feladat menete

1. **Anyaggyűjtés:** régi textilmaradékok előkészítése, ollóval csíkokra vágása vagy kézzel tépése (ez játékos élmény a tanulóknak).
2. **Alap előkészítése:** a deszkát kiválasztjuk; ha szükséges, előre megjelöljük, hol lesznek a szögek.
3. **Szögelés:** a tanulók szögeket kalapálnak a deszkába (egyszerű formát kirakva: szív, csillag, monogram).
4. **Textilrögzítés:** a szögek köré csíkokat tekerünk, textiltől „rajzolva” ki a mintát.
5. **Finomítás:** a lelógó textilek elrendezése, az alkotás befejezése.
6. **Bemutatás:** a kész képeket kiállítjuk, a tanulók bemutatják, mit készítettek.

23.7 Értékelés és reflexió

- **Értékelési szempontok:** sikerült-e a tervezett minta, kreatív volt-e a megoldás, mennyire biztonságosan bántak az eszközökkel.
- **Reflexió:** a tanulók megosztják, milyen élmény volt „felnőtt eszközökkel” dolgozni, és mit gondolnak a textilhulladék újrahasznosításáról.

23.8 Tantárgyi kapcsolódások

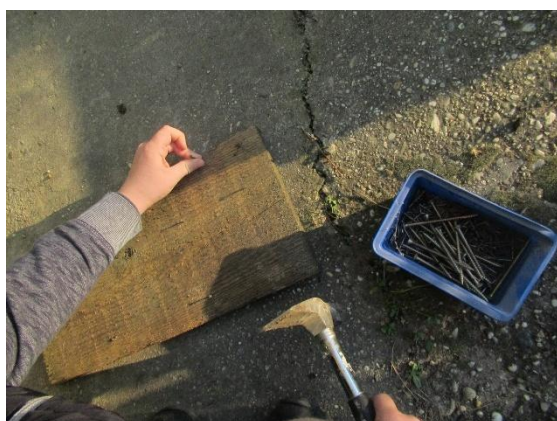
- **Technika és életvitel:** barkácsolás, eszközhasználat, biztonsági szabályok.
- **Környezetkultúra:** újrahasznosítás, textilipar hatásai.
- **Vizuális kultúra:** kompozíció, formaalkotás.
- **Etika:** közös eszközhasználat, figyelem mások biztonságára.

23.9 Variációk, differenciálási lehetőségek

- Kezdő szint: előre szögelt alakzatot kapnak, amit csak körbetekernek textillel.
- Következő szint: előfúrt lyukakba facsavart helyeznek a tanulók, és körétekerik a textilt.
- Gyufaszálas verzió: a deszkába szúrt gyufaszálak köré is tekerhető a textil (biztonságosabb fiatalabbaknál).

23.10 Tapasztalatok és inspiráció pedagógusoknak

- A tanulók élvezik a kalapálást és a „kopácsolás” hangját – a zaj is része volt az élménynek.
- Sokan most először használtak kalapácsot és szöget: ez önbizalmat adott, de a pedagógus folyamatos felügyelete fontos volt.
- A tanulók büszkén mutatták meg az elkészült képeket: „Mi készítettük, és ez maradandó!”
- Jó volt látni, hogy a feladat összekapcsolta az újrahasznosítást, a kreativitást és a barkácsolást – ez a kombináció nagyon motiváló volt. A textilmaradékok felhasználása beszélgetésre ad alkalmat a fast fashion és a textilhulladék problémájáról.

24 Csempemozaik

24.1 Alapinformációk

- **Ajánlott korosztály:** felső tagozatos tanulók (5–8. évfolyam)
- **Időkeret:** 1–2 × 45 perc + hosszabb száradási idő (több nap)
- **Munkaforma:** egyéni munka, a tervezésnél és az anyagmegosztásnál együttműködéssel
- **Helyszín, térhasználat:** tanterem; az asztalokat célszerű a terem közepén összehúzni, hogy mindenki könnyen hozzáférjen a mozaikcsempékhez

24.2 Rövid leírás / Bevezetés

A feladat célja **mozaikfigurák készítése maradék mozaikcsempékből** só-liszt gyurma alapra. A tanulók megtapasztalják, hogyan lehet **építkezési hulladékból értékes, egyedi műalkotást készíteni** – ragasztó használata nélkül, kizárólag természetes anyagok felhasználásával. A projekt fejleszti a kreativitást, türelmet, finommotorikát és hozzájárul a fenntarthatósági szemlélet formálásához.

24.3 Célok és fejlesztési lehetőségek

Pedagógiai célok:

- Az újrahasznosítás gyakorlati bemutatása (építkezési hulladék kreatív felhasználása).
- A türelem, a sorrendiség és a várakozás képességének fejlesztése.
- A mozaikművészet hagyományainak megismerése.

Fejlesztett kompetenciák:

- **Értelmi:** elemzés, tervezés, problémamegoldás, figyelem, kritikai gondolkodás.
- **Társas:** együttműködés, eszköz- és anyagmegosztás, segítségnyújtás.
- **Személyes:** önbizalom, önértékelés, alkalmazkodás, önfegyelem.
- **Mozgásos:** nyomkodás, gyurmázás, mozaikdarabok precíz elhelyezése.
- **Kommunikációs:** élménymegosztás, non verbális kommunikáció a művészetben.

- **Környezeti:** újrahasznosítás, látókör szélesítése különböző iparágakban.

24.4 Eszközök és anyagok

- Különböző színű és méretű maradék mozaikcsempék
- Só-liszt gyurma (alaphoz)
- Sütőpapír, tepszi vagy kartonlap alátét a szállításhoz
- Eszközök: sodrófa, kisebb kések a gyurma formázásához
- Víz, olaj a gyurma készítéséhez

Házi gyurma recept:

- 1 bögre só
- 2 bögre liszt
- 2 evőkanál borkősav
- 2 bögre forró víz
- 2 evőkanál olaj

A hozzávalókat összekeverjük, először kanállal, majd kézzel gyúrjuk, amíg sima, rugalmas tésztát kapunk. Azonnal használható.

24.5 Ráhangolódás és motiváció

- Beszélgetés az **építkezési hulladékok sorsáról**: „Hova kerül a maradék csempe, téglá?”
- A mozaikművészet történetének rövid áttekintése: az ókori görög és római mozaikoktól a mai kortárs alkotásokig.
- Példák (képek, videók) híres mozaikokról, a mozaik szó jelentésének megbeszélése.

24.6 Feladat menete

1. **Gyurma készítése:** a gyurmát 6–8 mm vékonyra nyújtjuk sütőpapíron.
2. **Forma kialakítása:** tetszőleges formát vágunk a gyurmából (pl. állat, geometrikus alak).
3. **Mozaikok elhelyezése:** a mozaikcsempéket belenyomjuk a gyurmafelületbe.
4. **Rögzítés:** minden darabot finoman megnyomkodunk, hogy stabilan álljon.
5. **Szárítás:**
 - Nyáron szabad levegőn (több napig),
 - más esetben teremben, lassú száradással (akár egy hétig).
 - A 2–3. napon megfordítjuk, a sütőpapírt óvatosan lehúzzuk, majd hátoldalával felfelé is szárítjuk.
 - Fontos jelezni a tanulóknak: a gyurma középső része lassabban szárad, óvatosan mozgassák, kartonnal, tálcával támogassák az áthelyezést.

24.7 Értékelés és reflexió

- **Értékelési szempontok:** kreativitás, élethűség, a mozaikdarabok elrendezése, az anyaghasználat tudatossága.

- **Reflexió:** közös bemutató a kész (vagy megszáradt) mozaikképekről, a tanulók elmondják, mit szerettek a folyamatban, mit csinálnának másképp.

24.8 Tantárgyi kapcsolódások

- **Vizuális kultúra:** mozaikművészet, kompozíció, színhasználat.
- **Technika és életvitel:** gyurmázás, kézműves alapanyagok használata.
- **Környezetismeret:** építkezési hulladék, újrahasznosítás.
- **Történelem:** ókori művészetek.

24.9 Variációk, differenciálási lehetőségek

- **Anyagváltozatok:** Csempék helyett díszíthetünk apró kövekkel, termésekkel, gyöngyökkel. Színes papírcsíkokat apró kockákra vágva is készíthetünk mozaikot (ragasztással).
- **Haladó változat:** összetettebb motívumok, bonyolultabb színátmenetek tervezése.
- Más méretű mozaikcsempék kombinálása a változatos textúrákért.

24.10 Tapasztalatok és inspiráció pedagógusoknak

- A tanulók élvezik a formázást és a csempék elhelyezését, a „matatás” és „nyomkodás” mindenki számára élményszerű volt.
- A hosszú száradási idő türelmet és kivárást tanított – fontos előre jelezni, hogy a művek változhatnak a száradás során (repedhetnek, de ettől lesznek igazán egyediek).
- A projekt jó alkalmat adott beszélgetésre az építkezési hulladék újrahasznosításáról és a természetes anyagok felhasználásáról. A régi csempék újrahasznosítása kreatív dekorációvá alakítva jó példája a hulladékcsökkentésnek.
- Külön köszönet illeti a helyi csempeboltot és kőműves szülőt, akik anyaggal támogatták a munkát – a tanulók így érezték, hogy a közösségük is része a projektnek.

25 Gallydekor

25.1 Alapinformációk

- **Ajánlott korosztály:** felső tagozatos tanulók (5–8. évfolyam), de fiatalabbak is bevonhatók egyszerűsített részfeladatokkal
- **Időkeret:**
 - Ráhangolódás, előkészítés: 45 perc
 - Gallygyűjtés és dekorációk elkészítése: 45 perc
- **Munkaforma:** kiscsoportos munka (3–5 fő/csoport)
- **Helyszín, térhasználat:** iskolaudvar, udvari fa környéke, esetleg pingpongasztal vagy pad; a kész alkotásokat a tanteremben helyezzük el

25.2 Rövid leírás / Bevezetés

A feladat célja, hogy a tanulók **gallyakból és ágakból dekorációkat készítsenek**, és ezzel a természet nyugalma és szépségét bevigyék a tanterembe.

Az organikus formák és textúrák a szabadban töltött időt idézik, **természetközeli hangulatot teremtenek**, és segítenek elcsendesedni akkor is, amikor az időjárás nem teszi lehetővé a szabadtéri foglalkozást.

A gallydekor egyszerre **kézműves és „land art” jellegű tevékenység**, amely erősíti a tanulók kapcsolatát a természettel.

25.3 Célok és fejlesztési lehetőségek

Pedagógiai célok:

- A természetes anyagok iránti nyitottság fejlesztése.
- A türelem, önfegyelem és problémamegoldó gondolkodás erősítése.
- A közös alkotás élményének megtapasztalása.

Fejlesztett kompetenciák:

- **Értelmi:** tervezés, döntéshozatal, koncentráció, sorrendiség, megfigyelőképesség, kreatív problémamegoldás.
- **Társas:** együttműködés, egymás segítése, feladatmegosztás.
- **Személyes:** önértékelés, önfegyelem, önbizalom.
- **Mozgásos:** vágás, kötözés, szerelés, a gallyak elrendezése, rögzítése.
- **Kommunikációs:** non verbális kommunikáció az alkotásokon keresztül.
- **Környezeti:** természetes anyagok felhasználása, a fa tulajdonságainak ismerete.

25.4 Eszközök és anyagok

- Különböző méretű és hosszúságú ágak, gallyak
- Olló, szike (tanári felügyelettel)
- Gyékény, raffia vagy más természetes fonál a rögzítéshez
- Kisebb kötözőanyagok (spárga, madzag)

25.5 Ráhangolódás és motiváció

- **Beszélgetés a fák világáról:** Mit érzünk, amikor egy nagy fa lombkoronája alatt állunk? Mit ad nekünk a természet jelenléte?
- A pedagógus megkérdezheti: „Milyen élmény, egy fa lombkoronáját alulról csodálni? Biztonságban érzitek magatokat?”
- Képeket mutatunk inspiráló gallydekorációkról, majd megbeszéljük: milyen dekoráció illene a mi tanteremünkbe?
- **Kulcs gondolat:** „Ha nem tudunk kimenni, hozzuk be a természetet a tanterembe!”

25.6 Feladat menete

1. **Anyaggyűjtés:** a tanulók különböző méretű gallyakat gyűjtenek az iskolaudvarról.
2. **Válogatás:** a gallyakat hossz, vastagság szerint szétválogatják.
3. **Tervezés:** a csoport eldönti, milyen dekoráció készül (pl. geometrikus keret, háromszög, négyzet, absztrakt forma).
4. **Keret összeállítása:** a pedagógus segít a stabil alap elkészítésében (a gallyak természetes formája miatt elfordulhatnak, szétcsúszhatnak).
5. **Rögzítés:** a tanulók fonallal, spárgával rögzítik a gallyakat (megmutatjuk a kötözés technikáját).
6. **Kisegítő szerepek:** minden csoportból „megfigyelők” körbejárnak, inspirációt gyűjtenek, majd visszatérnek és megosztják tapasztalataikat.
7. **Finomhangolás:** a lazán illesztett részek rögzítése, elvarrás, hogy szállításkor se essen szét.
8. **Bemutató és elhelyezés:** a kész dekorációt közösen megnézzük, megbeszéljük, majd a tanteremben polcra, szekrény tetejére helyezzük.

25.7 Értékelés és reflexió

- **Értékelési szempontok:** sikerült-e stabil, szép dekorációt készíteni? Milyen volt az együttműködés?
- **Reflexió:** beszélgetés arról, milyen érzés volt „behozni” a természetet a terembe, és milyen nehézségekkel találkoztak a munka közben.

25.8 Tantárgyi kapcsolódások

- **Technika és életvitel:** kézműves munkák, rögzítéstechnika.
- **Természetismeret:** fák, gallyak, természetes anyagok megismerése.
- **Irodalom:** természetleíró versek, prózarészletek beépítése a motivációba.
- **Etika:** felelősségvállalás, figyelem a természet iránt.

25.9 Variációk, differenciálási lehetőségek

- Készülhet kisebb dekoráció (pl. asztali dísz) vagy nagyobb installáció (falra, mennyezetre).
- Kevésbé jó kézügyességű tanulók rajzolhatnak, kéreglenyomatot készíthetnek, ha nem tudnak kötni.
- A dekoráció később átalakítható (pl. karácsonykor feldíszíthető).

25.10 Tapasztalatok és inspiráció pedagógusoknak

- A tanulók különbözően reagálnak a természetes anyagokra: van, aki élvezzi a „piszkos munkát”, másnak szokatlan vagy kellemetlen a gallyak érintése.
- A gallyak „viselkedése” (hajlanak, törnek, elfordulnak) remek megbeszélési alap: hasonlóságok vonhatók párhuzamba az emberi viselkedéssel is.
- A projekt különösen jó hatással van a sajátos nevelési igényű tanulókra – a tapintás, az anyagokkal való kontaktus nyugtató, biztonságérzetet ad.
- A dekoráció a tanteremben nemcsak esztétikai elem, hanem bele a tanulók szívesen magyarázzák el másoknak, hogyan készült.
- Érdemes előre tisztázni, meddig marad a dekoráció a teremben, és hogyan fogjuk a sorsát kezelni (pl. leszedjük, átalakítjuk, ünnepi dekorációvá formáljuk).
- A gallyak felhasználása természetközelséget sugároz és megmutatja, hogy az erdei séta során gyűjtött anyag is érték.

26 Bűvös kör

26.1 Alapinformációk

- **Ajánlott korosztály:** felső tagozatos tanulók (5–8. évfolyam), különösen azok, akik már rendelkeznek alapvető varrási vagy horgolási ismeretekkel
- **Időkeret:** 4 × 45 perc (két dupla óra)
- **Munkaforma:** csoportmunka, a részfeladatok megosztásával
- **Helyszín, térhasználat:** tanterem; a padok összetolva, a középén dolgozó csoportoknak kényelmes hozzáférést biztosítva

26.2 Rövid leírás / Bevezetés

A **Bűvös kör** projekt célja, hogy a tanulók **újrahasznosított textíliákból** készítsenek dekoratív vagy praktikus textil alátéteket horgolással. A feladat megismerteti a tanulókkal a **textil újrahasznosításának folyamatát**, fejleszti a kezűgyességet, a kreativitást és az együttműködést, miközben hangsúlyt fektet a fenntarthatóság és a környezetvédelem témájára. Az elkészült alátét használható **konyhai edényalátétként, dísz tárgyként**, vagy akár személyre szabott ajándékként is funkcionálhat.

26.3 Célok és fejlesztési lehetőségek

Pedagógiai célok:

- A környezettudatos gondolkodás fejlesztése és a textil újrahasznosításának bemutatása.
- A tanulók problémamegoldó, kreatív és kritikai gondolkodásának erősítése.
- A türelem és a kezűgyesség gyakorlása.

Fejlesztett kompetenciák:

- **Értelmi:** tervezés, anyaghasználat tudatossága, anyagismeret.
- **Társas:** együttműködés, kommunikáció, feladatmegosztás a csoporton belül.
- **Személyes:** önértékelés, önfegyelem, önbizalom
- **Mozgásos:** textilcsíkok vágása, varrás, horgolás.
- **Kommunikációs:** szóbeli instrukciók végrehajtása. Vizuális kommunikáció: színek, ritmus, forma.
- **Környezeti:** új kézműves készségek elsajátítása, ökológiai szemlélet.

26.4 Eszközök és anyagok

- Asztalterítők a munkafelület védelméhez
- Különböző textilmaradékok, felesleges ruhadarabok (pamut, vászon – lehetőleg csíkos, kockás mintázatú a könnyebb vágás miatt)
- Olló, tű, cérna
- Különböző méretű (főleg nagyobb) horgolótűk
- Kosár vagy doboz a textilgyűjtéshez

26.5 Ráhangolódás és motiváció

- **Motiváló beszélgetés:** beszélgetünk a ruhákról, anyagokról, újrahasznosításról.
„Mi történik a kinőtt pólóval, nadrággal?”
„Hova kerülnek a régi textíliák, és mit lehetne velük kezdeni?”
- **Érzékszervi ráhangolódás:** a tanulók megfoghatják, megszagolhatják a különböző anyagokat, összehasonlítják a természetes és a szintetikus textíliákat.
- **Inspiráció:** a tanár bemutat egy saját készítésű „Bűvös kört”, és megkérdezi, mire használható. A tanulók ötleteket mondanak, amelyeket később megvalósíthatnak.

26.6 Feladat menete

1. Előkészítés

- Textilgyűjtés megszervezése (otthonról hozott, kinőtt ruhák, maradék anyagok).
- A tanteremben a munkaterület előkészítése, asztalok letakarása.

2. Anyagelőkészítés

- A tanulók textilcsíkokat vágnak a kiválasztott anyagokból (kb. 1–1,5 cm szélességben).
- A csíkokat a csoport leggyakorlottabb tagjai összevarrják, majd gombolyaggá tekerik.

3. Horgolás

- A horgolótűvel a pedagógus bemutatja az alaptechnikát:
 - 10 láncszem horgolása, kör lezárása;
 - rövidpálcák készítése, minden szem után 2 láncszem hozzáadásával (lazább szerkezethez). <https://ecoartforabetterfuture.webnode.sk/l/oktatovideoak/>
- A tanulók önállóan horgolnak, a pedagógus és a tapasztaltabb tanulók segítenek.

4. Finomítás

- Az elkészült kör végső szemének eldolgozása, a szálak elrejtése.
- Az elkészült „Bűvös körök” összegyűjtése.

5. Közös zárás

- Kiállítás rendezése a kész munkákból, közös értékeléssel.

26.7 Értékelés és reflexió

- **Értékelési szempontok:** aktivitás, kreativitás, együttműködés, az elkészült tárgy igényessége.
- **Értékelés módja:** szóbeli megerősítés, a munkák kiállítása, közös beszélgetés a további felhasználási lehetőségekről.

26.8 Tantárgyi kapcsolódások

- **Vizuális kultúra:** textilművészet, horgolási technikák.
- **Technika és életvitel:** kézműves technikák, újrahasznosítás.
- **Környezetismeret:** fenntarthatóság, hulladékkezelés.
- **Biológia, földrajz:** természetes és mesterséges anyagok megkülönböztetése.

26.9 Variációk, differenciálási lehetőségek

- Haladó csoportok bonyolultabb mintákat horgolhatnak, kezdők egyszerű köröket készíthetnek.
- Fiatalabb tanulók textilcsíkokat vághatnak, varrhatnak, a horgolást a tapasztaltabbak végzik.
- A „Bűvös körök” felhasználhatók **alátétként, faldíszként, ülőpárnaként vagy táskaalaként**. Mivel esztétikusak és egyben praktikusak, ajándékba is adhatóak.

26.10 Tapasztalatok és inspiráció pedagógusoknak

- A tanulók nagy örömmel fedezik fel, hogy a régi, kidobásra ítélt ruhadarabokból új tárgy születhet.
- A textilcsíkok vágása és a horgolás közben fejlődik a finommotorikájuk, a türelmük és a koncentrációjuk.
- A projekt során megtapasztalják az együttműködés örömét: megosztják a feladatokat, segítik egymást.
- A „Bűvös kör” beszélgetést indított a fenntarthatóságról, a körforgásról, az újrahasznosításról – több tanuló az ötletet családjával is kipróbálta.

27 Gyertyák új ruhában

27.1 Alapinformációk

- **Ajánlott korosztály:** felső tagozatos tanulók (5–8. évfolyam)
- **Időkeret:** kb. 6 × 90 perc (heti dupla órák keretében), de rugalmasan átalakítható rövidebb modulokra
- **Munkaforma:** kiscsoportos (3–4 fős) munka, a forró viasszal végzett műveleteket a tanár közvetlen felügyelete mellett, egy tanuló végzi egyszerre
- **Helyszín, térhasználat:** tanterem és iskolai konyha/technikai helyiség, elektromos főzőlap biztosított; munkaterület védőalátétekkel lefedve

27.2 Rövid leírás / Bevezetés

A projekt célja, hogy a tanulók **régi, megmaradt gyertyákat újrahasznosítsanak**, és különféle kreatív megoldásokkal „új ruhát adjanak” nekik. A munkafolyamat során a tanulók megismerik a **viasz tulajdonságait**, megtapasztalják az újrahasznosítás folyamatát, és esztétikus, használható termékeket hoznak létre (pl. illatgyertyákat).

A gyertyakészítés közben a tanulók megtanulják a **biztonságos anyagkezelést**, megtapasztalják a várakozás fontosságát (hűlés, száradás), és átélhetik az alkotás örömet.

27.3 Célok és fejlesztési lehetőségek

Pedagógiai célok:

- Az újrahasznosítás és a környezettudatos gondolkodás fejlesztése.
- A kezűgyesség, kreativitás és problémaérzékenység erősítése.
- Türelem és kitartás gyakorlása hosszabb munkafolyamat során.

Fejlesztett kompetenciák:

- **Értelmi:** tervezés, megfigyelés, problémamegoldás, anyagismeret, kritikai gondolkodás.
- **Társas:** feladatmegosztás, együttműködés, segítségkérés.
- **Személyes:** felelősségvállalás, biztonsági szabályok betartása, saját és mások munkájának értékelése, a rendre való igény, türelem, kitartás, kreativitás.
- **Mozgásos:** öntés, ragasztás, dekorálás.
- **Kommunikációs:** új megoldások egyeztetése a kivitelezés során.
- **Környezeti:** újrahasznosítás.

27.4 Eszközök és anyagok

- Gyertyamaradványok, gyertyakanócok (új vagy régi gyertyából)
- Kis fém vagy üveg edények (tégelyek, mécsestartók, konzervdobozok)
- Tejesdobozok, papírhengerek, tojáshéjak, citrushéj-félgömbök
- Vízfürdő vagy régi, fémből készült olvasztóedény + elektromos főzőlap
- Védőfelszerelés (kesztyű, rongy, asztalvédő)
- Viaszhoz adható illatanyagok (levendula, fahéj, citrusfélék, vanília stb.)
- Szárított virágok, levelek, préselt növények
- Dekorációk: szalagok, spárgák, filc, maradék anyagok
- Ragasztó, ecset, csipesz

27.5 Ráhangolódás és motiváció

- **Motiváló beszélgetés:** „Mi történik a régi, elhasznált gyertyákkal?” – beszélgetés a hulladékcsökkentés és az újrahasznosítás lehetőségeiről.
- **Illatfelismerő játék:** a tanulók bekötött szemmel különféle illóolajokat szagolnak meg, találgatják az illatot, majd kiválasztják a kedvencüket.
- **Ötletbörze:** közös ötletelés, hogy milyen anyagokból készülhet új gyertyatartó, milyen díszítésekkel lehet felújítani a gyertyákat.

27.6 Feladat menete

I. Gyertyák újraöntése (tojáshéj formákban)

1. A gyertyamaradványokat kis darabokra vágjuk, a régi kanócokat eltávolítjuk.
2. Vízfürdőben vagy régi fémedényben megolvasztjuk a viaszt (a túlmelegítést kerülni kell).
3. Előkészített formákba (tojáshéj, kis tégely) egy csepp viaszt öntünk a kanóc rögzítésére.
4. A kiválasztott illóolajokat a felolvasztott viaszhoz keverjük.
5. A viaszt formába öntjük, hűlni hagyjuk.

II. Gyertyatartók készítése (mécsestartók, citrus „ruhák”)

1. Üres fémtégelyeket, papírhengereket vagy citrushéj-félgömböket díszítünk (szalaggal, festékekkel, préselt virággal).
2. Olvasztott viasszal rögzítjük a kanócot, majd feltöltjük a formát viasszal.

III. Különleges dekorációs megoldások

- **Préselt virágok és növények** felragasztása a tejesdoboz vagy üveg belső falára, majd viaszöntés.
- **Illatosított, tematikus gyertyák** készítése (karácsonyi fahéjas, nyári citrusos).

IV. Záró lépések

- A megszilárdult gyertyák és gyertyatartók megtisztítása, a kanócok vágása.
- Közös kiállítás a kész darabokból.

27.7 Értékelés és reflexió

- **Értékelési szempontok:**
 - kreatív ötletek,
 - együttműködés,
 - aktivitás,
 - biztonsági és higiéniai szabályok betartása,
 - a kész termék esztétikuma és használhatósága.
- **Reflexió:** a tanulók megosztják, milyen ötleteik születtek, mit tanultak az újrahasznosításról és a viasz kezeléséről.

27.8 Tantárgyi kapcsolódások

- **Kémia / természetismeret:** anyagok olvadása, halmazállapot-változások.
- **Vizuális kultúra:** tárgytervezés, szín- és formahasználat.
- **Technika és életvitel:** kézműves megoldások, eszközhasználat, újrahasznosítás.
- **Etika / társadalomismeret:** felelősségvállalás, ajándékozás, közösségi munka.

27.9 Variációk, differenciálási lehetőségek

- Egyszerűsített változat: előre elkészített formákba öntés.
- Haladó változat: bonyolultabb, több rétegű, színes gyertyák készítése.
- A gyertyák ajándékként is adhatók (ünnepekre, jótékonyági vásárra).

27.10 Tapasztalatok és inspiráció pedagógusoknak

- A tanulók nagy lelkesedéssel vettek részt, gyorsan ráéreztek az újrahasznosítás értelmére.
- A csoportmunka során mindenki szerepet kap: aki nem mer a viasszal dolgozni, díszítést készít vagy kanócot vág.
- A tevékenység jó alkalmat ad a biztonságos anyagkezelés (forró viasz, főzőlap) tanítására.
- A kész gyertyák nemcsak az otthonokat díszítették, hanem iskolai rendezvényeken ajándékként, díjként is felhasználhatók voltak.

28 Mozogj a természetben!

28.1 Alapinformációk

- **Ajánlott korosztály:** 4–8. évfolyam (fiatalabbak számára egyszerűsített formában)
- **Időkeret:** 2 × 90 perc (két dupla óra, de több rövidebb foglalkozásra is bontható)
- **Munkaforma:** kiscsoportos munka (egyéni és közös feladatok kombinálásával)
- **Helyszín, térhasználat:** első alkalommal szabadtéri helyszín (park, iskolaudvar), második alkalommal tanterem, ahol a díszítő- és építőmunka történik

28.2 Rövid leírás / Bevezetés

A projekt célja, hogy a tanulók **aktívan mozogjanak a természetben**, közben anyagokat gyűjtsenek, majd a begyűjtött ágakból és újrahasznosítható alapanyagokból **mozgásban lévő figurákat** és hozzájuk **természetes környezetet** készítsenek.

A feladat egyesíti a **kreatív kézművességet**, a **természetközeli élményt** és a **mozgás fontosságának tudatosítását**. A tanulók megtapasztalják, hogyan lehet a **kinti élményt „bevinni” a tanterembe**, és kreatív vizuális formába önteni.

28.3 Célok és fejlesztési lehetőségek

Pedagógiai célok:

- A rendszeres mozgás és az egészséges életmód fontosságának megértése.
- A természet iránti felelősségérzet kialakítása, újrahasznosítási szemlélet erősítése.
- Kritikai és kreatív gondolkodás fejlesztése saját tapasztalatok megszerzésén keresztül.
- Új munkakészségek és szokások valamint a rendre való igény elsajátítása.

Fejlesztett kompetenciák:

- **Értelmi:** tervezés, színek, formák és arányok tudatos használata, kritikai gondolkodás.
- **Társas:** együttműködés, egymás ötleteinek elfogadása.
- **Személyes:** a mozgás élménye, pszichés felfrissülés, alkotás öröme.
- **Mozgásos:** ágak vágása, ragasztás, dekorálás, mozgás a szabadban.
- **Kommunikációs:** új megoldások egyeztetése a kivitelezés során.
- **Környezeti:** újrahasznosítás, környezeti megfigyelés, szemléletformálás.

28.4 Eszközök és anyagok

- **Természetes anyagok:** vastagabb, elágazó gallyak, ágak
- **Újrahasznosítható anyagok:** nagy kartondoboz, krepp-papír maradékok, fonaldarabok
- **Eszközök:** univerzális öko-ragasztó vagy csiriz, ecsetek, tálkák, olló, kerti metszőolló
- **Dekoráció:** mozgó szemek, szalagok, apró textilelemek
- **Asztalterítők,** hogy a munkafelület tisztán tartható legyen

28.5 Ráhangolódás és motiváció

- **Első óra a természetben:** séta a közeli parkban, játékos bemelegítő mozgásos feladatok (pl. „keresd meg a legfurcsább ágat!”), ágak gyűjtése.
- **Motivációs beszélgetés:** „Mit jelent számotokra az egészséges életmód? Hogyan jelenik meg a mozgás a mindennapjaitokban?”
- **Ötletbörze:** közösen kitaláljuk, hogyan készítsünk „mozgó” (mozgást ábrázoló) figurákat a begyűjtött anyagokból, és milyen környezetet építsünk nekik.

28.6 Feladat menete

1. alkalom – mozgás és anyaggyűjtés

1. Közös séta a parkba vagy az iskola udvarára.
2. Rövid mozgásos játékok a természetben (futás, ugrálás, nyújtózás).
3. Ágak és gallyak gyűjtése a kreatív munkához.
4. Beszélgetés a természetben: a tanulók megosztják, mit gondolnak a „mozgás és egészség” kapcsolatáról.

2. alkalom – kreatív alkotás

1. **Előkészítés:** a gallyak méretre vágása (a tanár segíthet metszőollóval).
2. **Figurák készítése:**
 - A gallyakból figurákat formálunk, két ág megfelelő szögben illesztve, hogy „mozgó” pózban álljanak.
 - A figurákat fonallal „öltöztetjük”: különféle színű fonalakból, krepp-papírból haj és ruha készül.
 - Mozgó szemek és apró részletek (sál, öv) felragasztása.

3. Természetes környezet kialakítása:

- A csoport egy része kartondobozból „parkot” épít a figuráknak.
- Krepp-papírból levelek, faágak, talaj, virág készül, ragasztással a doboz belsejébe rögzítve.

4. Összeállítás: a figurákat „elhelyezzük” a parkban.

28.7 Értékelés és reflexió

- **Értékelési szempontok:** kreatív megoldások, együttműködés, a figurák „mozgásossága”, a park kompozíciója.
- **Reflexió:** közös beszélgetés:
„Mit tanultunk a mozgásról és az egészségről?”
„Hogyan segít a természetben töltött idő a jó közérzetben?”
- A kész figurák és a park kiállítható az iskola folyosóján.

28.8 Tantárgyi kapcsolódások

- **Vizuális kultúra:** kompozíció, színhasználat, formaalkotás.
- **Technika és életvitel:** újrahasznosítás, kézműves megoldások.
- **Környezetismeret:** természetes anyagok, ökológia, egészségmegőrzés.
- **Testnevelés:** a mozgás fontosságának tudatosítása.

28.9 Variációk, differenciálási lehetőségek

- Egyszerűsített forma: a tanulók a figurákat készítik el, a parkot a tanár segíti összeállítani.
- Haladó változat: bonyolultabb, dinamikus pózok, több figurából „jelenetek” készítése (pl. sportolás, tánc).
- A park „évszakváltással” átalakítható (pl. télen hóval fedett verzió, tavasszal virágos).

28.10 Tapasztalatok és inspiráció pedagógusoknak

- A tanulók nagy élvezettel mozogtak a szabadban, és természetesnek vették az ágak gyűjtését.
- A kreatív munka során megmutatták, hogyan tudják ötletesen „mozgásba hozni” a figurákat – volt, aki jógázó, volt, aki futó, mások táncoló alakot készítettek.
- A projekt összekötötte a mozgást, a kézművességet és a természetközelséget – ez segítette a tanulók testi-lelki feltöltődését.
- A kész park és figurák kiállítása büszkeséggel töltötte el a tanulókat, és beszélgetést indított az iskolában az egészséges életmódról.

29 A mi gyönyörű Földünk

29.1 Alapinformációk

- **Ajánlott korosztály:** alsó és felső tagozat (1–8. évfolyam), korosztályhoz igazított feladatkiosztással
- **Időkeret:** 6 × 45 perc (három dupla óra)
- **Munkaforma:** kombinált (egyéni és csoportos munka váltakozva)
- **Helyszín, térhasználat:** tanterem, asztalok összetolva a közös alkotáshoz, interaktív tábla fotók és prezentációk bemutatásához

29.2 Rövid leírás / Bevezetés

A projekt célja, hogy a tanulók **aktívan részt vegyenek a Föld megóvásában** kreatív tevékenységeken keresztül. A foglalkozás központi eleme egy **nagy, közös plakát** készítése „A mi gyönyörű Földünk” címmel, amelyet **újrahasznosított és természetes anyagok** felhasználásával alkotnak meg.

A tanulók egy kitalált történeten keresztül szembesülnek a környezetkárosítás problémájával, majd ötletbörze keretében tanácsokat fogalmaznak meg, végül vizuálisan megjelenítik a Föld megóvásának lehetőségeit.

29.3 Célok és fejlesztési lehetőségek

Pedagógiai célok:

- Kritikai gondolkodás fejlesztése és környezettudatos attitűd formálása.
- A papír-újrahasznosítás folyamatának megismerése.
- Egyéni felelősség és közösségi együttműködés erősítése.

Fejlesztett kompetenciák:

- **Értelmi:** kritikai és kreatív gondolkodás, problémamegoldás, tervezés, színek, formák és arányok tudatos használata, anyagismeret.
- **Társas:** feladatmegosztás, együttműködés, segítségkérés, más ötleteinek elfogadása.
- **Személyes:** önértékelés, önfegyelem, önbizalom.
- **Mozgásos:** vágás, ragasztás, kasírozás, festés.
- **Kommunikációs:** új megoldások egyeztetése a kivitelezés során.
- **Környezeti:** újrahasznosítás, szemléletformálás.

29.4 Eszközök és anyagok

- Asztalterítők (a felület védelméhez)
- Újságpapír, régi nyomtatott anyagok
- Univerzális öko-ragasztó, tálak, ecsetek, víz
- Rajzlapok, ceruzák, filcek, zsírkréták, vízfesték
- Olló
- Természetes anyagok: homok, föld, széna, magvak, gyapjú
- Fotók korábbi iskolai környezetvédelmi tevékenységekről (pl. faültetés, szelektív gyűjtés)

29.5 Ráhangelődés és motiváció

- **Motivációs történet:** a tanár felolvassa a fiktív *Mirabela bolygó* történetét – egy hely, ahol a természet pusztul, mert a lakói felelőtlenül bánnak a környezetükkel.
- **Beszélgetés:** „Hogyan változtathatjuk meg a történet végét? Mit tanácsolnátok Mirabela lakóinak, hogy több vizük, ételük és szabad helyük legyen?”
„Mi történhet, ha mi is így élünk? Mi az, amit ti is meg tudnátok tenni, hogy a saját környezetetek jobb legyen?”

„Mit lehet kezdeni a régi dolgokkal, amiket már nem használunk? (pl. újrahasznosítás, ajándékozás) „Hogyan lehet spórolni a vízzel vagy az árammal?”

„Mit lehet tenni, hogy több zöld hely legyen a környéken?” (pl. ültetés, közös takarítás)

- **Ötletbörze:** a tanulók tanácsokat fogalmaznak meg Mirabela lakóinak, amelyek a Föld megmentését is segítenék. A tanácsokat pontokba szedjük és közösen rögzítjük. Minden ötletet fogadjunk el, ne minősítsük (pl. „Ez is egy jó gondolat, írjuk fel!”), hogy minden gyerek bátran mondhassa a sajátját. Érdekes külön rákérdezni a csendesebb tanulók véleményére is („Te mit gondolsz, te mit tennél?”).
- **Fotók bemutatása:** iskolai akciókról (faültetés, madáretetés, hulladékgyűjtés) – ezek inspirálják a tanulókat, hogy saját élményeiket is megjelenítsék.

29.6 Feladat menete

Első dupla óra

1. Mirabela történetének meghallgatása, beszélgetés a problémáról.
2. Ötletbörze: tanácsok és javaslatok a bolygó megmentésére.
3. A tanulók rajzolják azokat a tevékenységeket, amelyekkel már tettek valamit a természetért.

Mirabela története

„Messze innen van egy bolygó, amit Mirabelának hívnak. Régen Mirabela egy élő, pezsgő hely volt. A mezőkön mindig akadt valami, amit szedni lehetett – gyümölcs, gyógynövény, friss zöldség –, és a fák árnyékot adtak azoknak, akik megpihentek alattuk. Az emberek sokat voltak együtt: énekeltek, főztek, dolgoztak, és mindig akadt valaki, aki segített a másoknak. A gyerekek mindenütt játszottak: szaladtak a dombokon, kavicsokat dobáltak a patakba, versenyeztek, ki tud hangosabban nevetni. Mirabelán minden tele volt élettel, és mindenki érezte, hogy ez az ő közös otthona.

De a mirabelaiak egyre többet és többet akartak. Egyre több mindent gyártottak, használtak, és nem gondoltak arra, mi történik azzal, amit nem használnak többé. Egy idő után a mirabelaiak észrevették, hogy valami megváltozott.

Néha nem jutott elég friss víz mindenkihez. A föld, ahol régen termeltek, kimerült, és kevesebb ételt adott. A terek, ahol korábban a gyerekek játszottak, lassan eltűntek – beépítették, elkerítették vagy telepakolták mindenféle dologgal, így egyre kevesebb hely maradt számukra.

A mirabelaiak nem értették pontosan, hogyan jutottak idáig. Csak annyit tudtak: valamit nem jól csináltak. És azt is tudták, hogy ha így folytatják, még több minden tűnhet el.

De vajon mit kellene tenniük? És egyáltalán – van-e még idő változtatni?”

Második dupla óra

1. Újságpapír darabolása, kasírozás előkészítése.
2. Csoportmunka: újságpapírból félgömb formájú Föld-modell készítése (fordított tárla rétegezve).
3. Mások egyéni munkában folytatják a rajzolást, vágást, előkészítést.

Harmadik dupla óra

1. A félgömb kiszínezése (óceánok, kontinensek).
2. A plakát háttér festése – négy részre osztva (az évszakokat szimbolizálva).
3. Képek és anyagok kiválogatása: természetes anyagok elhelyezése az évszakokhoz (pl. tavasz–föld, nyár–homok, ősz–széna, tél–gyapjú).
4. A Föld felragasztása a plakát közepére, körberakása természeti elemekkel.
5. Az elkészült rajzok és képek felragasztása az évszakokhoz kapcsolódva.

29.7 Értékelés és reflexió

- **Értékelési szempontok:** kreativitás, aktív részvétel, együttműködés, esztétikum.
- **Reflexió:** beszélgetés az elkészült plakátról – mit ábrázol, hogyan mutatja meg a közös felelősséget?
- A plakát az iskola folyosóján kerül kiállításra, így az egész közösség megcsodálhatja.

29.8 Tantárgyi kapcsolódások

- **Vizuális kultúra:** plakátkészítés, kompozíció, színhasználat.
- **Környezetismeret / biológia:** fenntarthatóság, természetvédelem.
- **Technika és életvitel:** papír-újrahasznosítás, kézműves technikák.
- **Etika:** felelősség, együttműködés, empátia a környezet iránt.

29.9 Variációk, differenciálási lehetőségek

- Leegyszerűsített változat alsósoknak: csak rajzok és képek készítése.
- Haladó változat: részletesebb, rétegezett Föld-modell, több természetes anyaggal.
- Az elkészült plakát később bővíthető más projektek során (pl. „Föld napja” kiállítás).

29.10 Tapasztalatok és inspiráció pedagógusoknak

- A tanulók nagyon aktívan reagáltak a Mirabela történetére – számtalan ötletet adtak a bolygó megmentésére.
- A kasírozás és a plakátkészítés lelkes, együttműködő légkört teremt: mindenki talál magának feladatot, a kevésbé ügyesek is hozzáteszik a részüket a végeredményhez.
- A hosszú munkaidő ellenére a tanulók végig motiváltak maradtak, a végeredményre büszkék voltak.
- A kiállított plakát inspirálta az iskola többi diákját is, hogy beszélgessenek a Föld védelméről és az újrahasznosítás fontosságáról.

30 Méhviaszos kendő

30.1 Alapinformációk

- **Ajánlott korosztály:** 5–8. évfolyam, de kisebb módosításokkal alsósokkal is megvalósítható
- **Időkeret:** 2 × 45 perc (egy dupla óra)
- **Munkaforma:**
 - **egyéni:** tervezés, hímzés, díszítés
 - **páros:** kendő méhviaszba itatása, vasalás
- **Helyszín, térhasználat:** vasalásra alkalmas tanterem, jól szellőztethető helyiség; asztalok letakarva, külön terület biztosítva a kész kendők szárításához

30.2 Rövid leírás / Bevezetés

A feladat célja, hogy a tanulók **környezetbarát, újrahasználmható csomagolóanyagot** készítsenek saját maguknak. A méhviaszos kendő kiválóan alkalmas zöldségek, gyümölcsök, sajtok, pékáruk csomagolására, edények lefedésére, így **helyettesíti az egyszer használatos fóliát és alufóliát**.

A gyertyaviasz vízlepergető és természetesen antibakteriális, így a kendő a **zero waste** életmód fontos eszköze. A projekt során a tanulók megtanulják a **méhviasz kezelését**, megismerkednek a **fenntartható konyha eszközeivel**, és saját kezűleg készítenek egyedi mintájú kendőt. Így a foglalkozás végére nemcsak egy hasznos tárgyat visznek haza, hanem megtapasztalják, milyen egyszerű lépésekkel tehetnek a környezetükért a mindennapokban.

30.3 Célok és fejlesztési lehetőségek

Pedagógiai célok:

- Környezettudatos gondolkodás erősítése, a „zero waste” kultúra megismertetése.
- Önkifejezés és kreativitás támogatása egyedi minták tervezésén keresztül.

- A kézműves tevékenység élményének megtapasztalása.

Fejlesztett kompetenciák:

- **Értelmi:** kritikai gondolkodás, tervezés, problémamegoldás, anyagismeret.
- **Társas:** feladatmegosztás, együttműködés, segítségnyújtás.
- **Személyes:** önértékelés, önfegyelem, önbizalom.
- **Mozgásos:** hímzés, vágás, viaszreszelés, vasalás.
- **Kommunikációs:** új megoldások egyeztetése a kivitelezés során.
- **Környezeti:** újrahasznosítás, szemléletformálás, hulladékcsökkentés gyakorlati megtapasztalása.

30.4 Eszközök és anyagok

- Pamutvászon (25 × 25 cm-es darab)
- 17 g tiszta, 100%-os méhviasz (lap, tömb vagy pasztilla formában)
- Opcionális: 0,5–1 evőkanál olíva- vagy jojobaolaj a rugalmasság növeléséhez
- Varrókészlet: tű, hímzőfonalak
- Cikcakk olló (a foszlás elkerülésére)
- Tepsi, sütőpapír
- Vasaló vagy alacsony hőfokra állított sütő
- Nagy lyukú reszelő a viasz reszeléséhez

30.5 Ráhangolódás és motiváció

- **Beszélgetés a hulladékmentes életmódról:** „Miért fontos, hogy minél kevesebb egyszer használatos csomagolóanyagot használjunk?”
- **Szemléltetés:** a tanár bemutat egy kész méhviaszos kendőt – a tanulók megszagolják, megérintik, kitalálják, mire használható.
- **Ötletgyűjtés:** közös motívumok és minták keresése, logótervek készítése.

30.6 Feladat menete

1. **Szabás:** minden tanuló kivág egy 25 × 25 cm-es pamutdarabot.
2. **Tervezés:** egyéni motívum kitalálása (logó, név, jel), ceruzával felvázolva a textilre.
3. **Hímzés:** zárt láncöltéssel kihímezzük a motívumot.
4. **Viaszreszelés:** a méhviaszt nagy lyukú reszelőn lereszeljük.
5. **Szórás:** a reszeléket egyenletesen a textilre szórjuk (minden részre jusson).
6. **Vasalás:** sütőpapírt teszünk a textil fölé, majd vasalóval finoman beolvasztjuk a viaszt a szövetbe.
 - *Alternatíva:* a textilt tepsi/sütőlapra tesszük, sütőbe rakjuk, alacsony hőfokon ráolvasztjuk a viaszt.
7. **Száritás:** a kendőt félretesszük, hagyjuk kihűlni és megszilárdulni.

30.7 Értékelés és reflexió

- **Értékelési szempontok:** kreatív mintaválasztás, igényes kivitelezés, a technikai lépések betartása.
- **Reflexió:** közös beszélgetés a kendők használatáról és tisztításáról, élménymegosztás a zero waste szemléletről.
- **Kiállítás:** a kész kendők rövid időre kihelyezhetők az iskolai folyosóra.

30.8 Tantárgyi kapcsolódások

- **Technika és életvitel:** kézműves tevékenységek, textildolgozás.
- **Környezetismeret / etika:** fenntarthatóság, felelősségvállalás.
- **Vizuális kultúra:** mintatervezés, hímzés.

30.9 Variációk, differenciálási lehetőségek

- Fiatalabb tanulók egyszerű motívumot rajzolhatnak a textilre, a hímzés kihagyható.
- A textil mérete és formája változtatható (pl. szendvicshez, cipőhöz, tálak lefedéséhez).
- Aki nem szeretne hímzeni, textilfilccel rajzolhatja rá a saját motívumát.

30.10 Tapasztalatok és inspiráció pedagógusoknak

- A tanulók számára nagy élmény a viasz illata és tapintása – sokan először dolgoznak méhviasszal.
- A hímzés és a viaszozás kombinációja különböző képességeket mozgat meg: van, aki inkább tervez, más a viaszozásban segít.
- A feladat jól illeszthető a hulladékmentes életmód tanításához: a tanulók büszkén viszik haza a kendőt, és azt tervezik, hogy használni fogják.
- A projekt végén közösen beszélgethetünk arról, mely egyszer használatos csomagolókat helyettesíthetjük még otthon – a kendő csak a kezdet. A tanulók megtanulják, hogyan helyettesíthetjük a műanyag csomagolóanyagokat természetes, többször használatos alternatívákkal.

31 Papírmadár - 2D

Ötlet és leírás: <https://www.creativeinchicago.com/2019/04/paper-mache-bird-tutorial.html>

31.1 Alapinformációk

- **Ajánlott korosztály:** alsó és felső tagozat (1–8. évfolyam); fiatalabbaknál több tanári segítséggel, idősebbeknél önállóbban megoldható
- **Időkeret:** 3 × 45 perc (három tanóra vagy egy projektnap keretében)
- **Munkaforma:** alapvetően **egyéni munka**, de nagyobb madarak készítésekor csoportfeladatként is kiadható
- **Helyszín, térhasználat:** tanterem; a padok összetolva, így nagyobb felület áll rendelkezésre a díszítéshez és a ragasztáshoz

31.2 Rövid leírás / Bevezetés

A feladat középpontjában a **papír alakíthatóságának megtapasztalása** áll: a tanulók egy kisméretű (énekes)madarat formáznak papírból, majd saját ötleteik alapján díszítik. A papírmadár készítés **kreatív és nyitott folyamat**, amely során a tanulók bátran kísérletezhetnek anyagokkal, színekkel, motívumokkal, így minden madár **egyedi, személyes tárggyá** válik.

31.3 Célok és fejlesztési lehetőségek

Pedagógiai célok:

- A kézműves tevékenységek által a kézügyesség és kreativitás fejlesztése.
- Problémamegoldó gondolkodás és vizuális kommunikáció fejlesztése.
- A személyes kapcsolódás és önkifejezés erősítése egy tárgy elkészítésén keresztül.
- A madarak mint élőlények megismerése, szerepük és jelentőségük tudatosítása a mindennapi életben.
- A kommunikációs készségek fejlesztése a közös történetmesélésen keresztül.

Fejlesztett kompetenciák:

- **Értelmi:** kreativitás, kritikai gondolkodás, tervezés, problémamegoldás, anyagsmeret.
- **Társas:** együttműködés, egymás ötleteinek elfogadása.
- **Személyes:** önkifejezés, önértékelés, önfegyelem, önbizalom.
- **Mozgásos:** papírhajtogatás, ragasztás, díszítés.
- **Kommunikációs:** a kész madarakról való beszélgetés, történetmesélés.
- **Környezeti:** újrahasznosítás, szemléletformálás, kapcsolódás az élővilággal.

31.4 Eszközök és anyagok

- Alapanyag: papír (szalvéta, újságpapír, karton, színes papír)
- Rögzítés: papíragasztó, ragasztószalag
- Díszítés: festékek, filctollak, zsírkréták, textildarabok, tollak
- Opcionálisan: szalvétatechnika, apró díszítőelemek (gyöngy, spárga)

31.5 Ráhangolódás és motiváció

- **Szemléltetés:** a tanár bemutat pár mintát (egyszerűbb és bonyolultabb madarakat).
- **Beszélgetés:** „Milyen madarakat ismerünk a környezetünkben? Melyikhez kötődünk legjobban?” „Miért?”
- **Kreativitást serkentő játék:** asszociációs kör – „Mi jut eszedbe a madár szó hallatán?”

Cél, hogy a tanulók **képzletben megalkossák „a saját madarukat”**, mielőtt nekilátnak.

31.6 Variációk, differenciálási lehetőségek

- Egyszerűbb változat (gyúrt papírból), összetettebb változat (szárnystruktúrával).
- Csoportfeladat: nagyobb madár vagy „madárraj” készítése közösen.
- Variációk szín, méret, anyag szerint (karton, csomagolópapír, újság).

31.7 Feladat menete

1. Tárgyalakítás:

- Kartonpapírból sablon segítségével kétszer kivágjuk a madár testét. A két réteget összeillesztjük úgy, hogy köztük még egy elem legyen – ez adja a vastagságot.

2. Szárnyak és lábak kialakítása:

- A szárnyakat külön lapból vágjuk ki, majd felragasztjuk.
- A lábakat drótból hajlítjuk, majd a testet alkotó két papírréteg közé illesztjük.

3. Díszítés:

- Festékkel, filccel, újságpapírral, szalvétával díszítjük a madarat.
- A tanulók szabadon választott mintákat, motívumokat alkalmazhatnak.

4. Finomítás: szemek, lábak, tollrészletek elkészítése.

5. Száradás és kiállítás előkészítése.

31.8 Értékelés és reflexió

- **Értékelési szempontok:**

- A madár stabilan álljon meg.
- Legyenek szárnyai (bár lehetnek szokatlan formájúak).
- Az egyedi megoldások támogatása fontosabb, mint a „szépítés”.

- **Reflexió:**

- szóbeli értékelés, beszélgetés az elkészült munkákról, történetek a „madarak életéről”.
- A kész madarak kiállíthatók az osztályteremben vagy digitális platformon megosztva.

31.9 Tantárgyi kapcsolódások

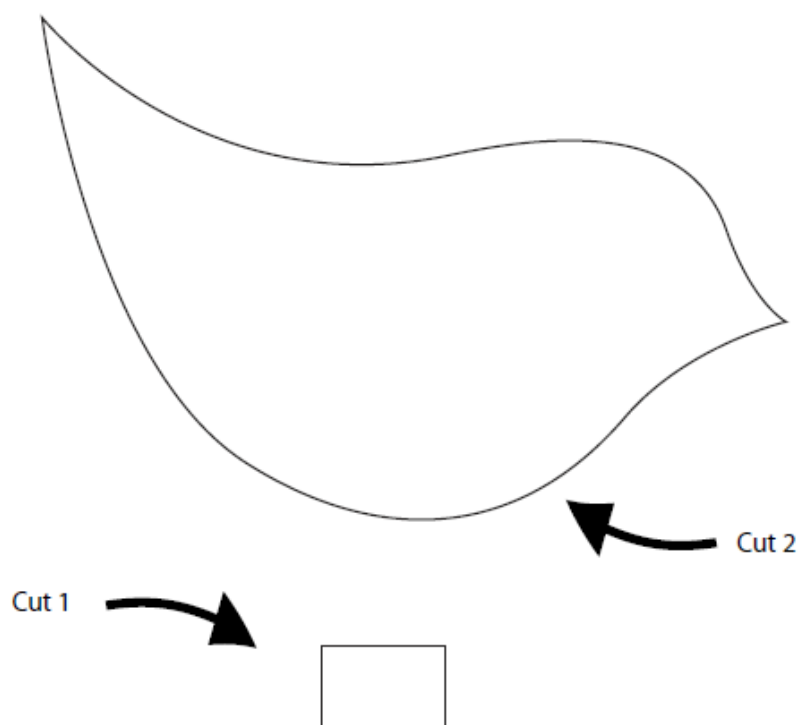
- **Vizuális kultúra:** formaalkotás, színek és minták használata.
- **Környezetismeret:** madárvilág, fajismeret.
- **Magyar nyelv és irodalom:** mesék, versek a madarakról, történetmesélés a kész madarakhoz.
- **Etika:** beszélgetés az élőlények tiszteletéről, gondoskodásról.

31.10 Tapasztalatok és inspiráció pedagógusoknak

- A tanulók élvezik, hogy teljesen szabadon alakíthatják a madarakat – nincs egyetlen „helyes” vagy „helytelen” megoldás.
- A feladat jó kiindulópont a beszélgetésekhez: a madarak „személyiséget” kapnak, történetek születnek.
- A kész madarakból installáció is készíthető, ami különösen látványos az iskola közösségi terében.
- Az esztétikai értékítélet helyett a feladat a kísérletezésre, az ötletek kipróbálására ösztönöz – így mindenki bátran részt vesz benne.
- A feladat segít meglátni, hogy a hulladékot műalkotássá lehet változtatni.

Papier Mache Bird Template

<https://creativeinchicago.com/wp-content/uploads/2019/03/paper-mache-bird-template.pdf>

32 Papírmasé madár

32.1 Alapinformációk

- **Ajánlott korosztály:** 5–8. évfolyam (egyszerűsítve alsósokkal is megvalósítható)
- **Időkeret:** 3 × 45 perc (három tanóra vagy projektfoglalkozás keretében)
- **Munkaforma:** egyéni vagy páros munka (nagyobb madaraknál a páros munka előnyös)
- **Helyszín, térhasználat:** tanterem; a padokat célszerű összevonni, a felületet letakarni; biztosítsunk helyet a száradáshoz

32.2 Rövid leírás / Bevezetés

A papírmasé madár készítése során a tanulók megismerik a **papírmasé technikát** – a ragasztóval átitatott papírcsíkok rétegezésének művészetét. A feladat középpontjában a **papír alakíthatóságának megtapasztalása** áll: a tanulók különféle papírokból (újság, szalvéta, magazinlap) készítenek **egyedi, képzeletbeli madarakat**, amelyeket festéssel, mintázással díszítenek. A kész madarak lehetnek **valóságshűek** vagy teljesen **fantáziából születettek** – a lényeg a kreatív önkifejezés.

32.3 Célok és fejlesztési lehetőségek

Pedagógiai célok:

- A kreativitás és az önkifejezés ösztönzése.
- A tárgyalkotó gondolkodás és a formaérzék fejlesztése.
- A türelem, a koncentráció és a problémamegoldó képesség erősítése.
- A madarak mint élőlények megismerése, szerepük és jelentőségük tudatosítása a mindennapi életben.

Fejlesztett kompetenciák:

- **Értelmi:** kreativitás, kritikai gondolkodás, tervezés, sorrendiség, problémamegoldás, türelem, koncentráció, anyagismeret.
- **Társas:** együttműködés, egymás ötleteinek elfogadása, eszközmegosztás.
- **Személyes:** önkifejezés, önértékelés, önfegyelem, önbizalom.
- **Mozgásos:** gyúrás, ragasztás, rétegezés, festés.

- **Kommunikációs:** kész munkák bemutatása.
- **Környezeti:** újrahasznosítás, szemléletformálás, madarak szerepének megismerése.

32.4 Eszközök és anyagok

- Újságpapír, magazinlap, szalvéta, papírtörölő, selyempapír
- Maszkolószalag / papír ragasztószalag
- Drót (10–15 cm darabok a lábához)
- Csiriz (házi készítésű ragasztó – liszt vagy keményítő + meleg víz)
- Ecset, tálkák
- Akrilfesték
- Asztalterítők, rongyok a munkaterület védelméhez

Csiriz elkészítése:

1. 2 dl vizet melegítünk egy edényben.
2. 3 púpos teáskanál lisztet 1 bögre langyos vízben csomómentesre keverünk.
3. A forráspont előtti vízhez lassan hozzáöntjük a lisztes keveréket.
4. Kevergetjük, míg pudingszerű állagot nem kapunk.
5. Lehűtjük – így kész a természetes, biztonságos ragasztó.

32.5 Ráhangelődés és motiváció

- **Beszélgetés:** a minket körülvevő valós és elképzelt madarokról.
- **Kreatív asszociáció:** „Milyen fogalmak jutnak eszedbe a madarokról?”
- **Szemléltetés:** fotók, képek, esetleg kész papírmásé figurák bemutatása inspirációként.

32.6 Feladat menete

1. Madár vázának kialakítása

1. Papírlapokat (2–3 db) összegyűrünk labda formára – ez lesz a test, egy másik pedig a fej.
2. A papírgombócokat maszkolószalaggal fedjük be. A gömbökből a csőr is kiállhat.
3. Lábak: 10–15 cm hosszú drótból hurkokat formázunk (lábujjak), majd a test alá rögzítjük maszkolószalaggal.

2. Papírmásé réteg felhordása

1. Papírt 1,5–2 cm széles csíkokra tépjük.
2. A csíkokat csirizbe mártjuk, majd a madártestre simítjuk.
3. A csíkokat átfedéssel helyezzük, amíg a testet teljesen befedjük.
4. Száradás (legalább 1 nap – a figurák tepsire, kartonra helyezhetők).

3. Festés és díszítés

1. Száradás után a madarat akrilfestékkel színezzük.
2. Szárnyakat, farokdíszt, mintákat festünk rá.
3. Választható: textil, toll, gyöngy, szalag kiegészítésként.
4. Festés helyett díszíthetjük decoupage-technikával is.

32.7 Értékelés és reflexió

- **Értékelési szempontok:** legyen lába, csőre, szárnya (fiktív madárnál is); a kreatív megoldások, egyedi ötletek támogatása.
- **Reflexió:**
 - közös beszélgetés az elkészült madarokról,
 - kiállítás a tanteremben vagy digitális megosztás.
- **Nincs esztétikai értékítélet:** minden megoldás értékes a maga módján.

32.8 Tantárgyi kapcsolódások

- **Vizuális kultúra:** papírmásé technika, festés, kompozíció.
- **Magyar nyelv és irodalom:** madaras mesék, versek, történetmesélés.
- **Környezetismeret:** madárvilág, fajok és élőhelyek.
- **Etika:** élőlények tisztelete, fantáziavilág és valóság kapcsolata.

32.9 Variációk, differenciálási lehetőségek

- Fiatalabb tanulók csak a testet készítik el, a díszítés egyszerűbb.
- Idősebbek komplexebb, nagyobb, több kiegészítővel rendelkező madarat készítenek.
- Variálható a madár fajtája: lehet rigó, flamingó vagy teljesen kitalált lény.
- A figurákból installáció vagy „madárraj” is készíthető.

32.10 Tapasztalatok és inspiráció pedagógusoknak

- A tanulók élvezik, hogy kézzel formálhatják a papírt, és a „szemetet” (újságpapír) műtárggyá alakíthatják.
- A papírmásé technika türelmet igényel, de a folyamat során mindenki megtalálja a saját szerepét.
- A kész madarak beszélgetést indítanak a madarak jelentőségéről a természetben és a fantáziavilágban.
- A feladat kiválóan alkalmas arra, hogy összekösse a kézművességet és a környezettudatosságot. A papírmásé technika révén a tanulók megtapasztalják a papír körforgását és újrahasználatosságát.

További munkamenetek:

<https://www.hometalk.com/diy/decorate/rooms/diy-upcycled-paper-mache-bird-sculpture-34756360>

33 Varázspálca

33.1 Alapinformációk

- **Ajánlott korosztály:** minden korosztály számára ajánlott (1–8. évfolyam), a feladat nehézségi szintje könnyen alakítható a tanulók életkora szerint
- **Időkeret:** 2 × 45 perc (egy dupla óra)
- **Munkaforma:** **egyéni munka** (minden tanuló saját pálcát készít)
- **Helyszín, térhasználat:** tanterem; az asztalokat érdemes összetolni, hogy legyen hely az anyagok szétpakolásához és a közös beszélgetéshez

33.2 Rövid leírás / Bevezetés

A varázspálca egy **ősi, kultikus tárgy**, amelyet az emberiség évezredek óta használ szimbólumként és eszközként – irányt mutatni, jeleket rajzolni, erőt sugározni. A tanulók egy **botocskát választanak ki**, majd fonalakkal, természetes anyagokkal és apró személyes tárgyakkal díszítve **saját, egyedi varázspálcát készítenek**.

A feladat célja nem pusztán egy dekoráció létrehozása: a varázspálca **önkifejezési eszközzé** válik, és a tanulók megtapasztalhatják, hogyan kapcsolódik egy egyszerű tárgy a kultúránkhoz, hagyományainkhoz, sőt a mesékhez is.

33.3 Célok és fejlesztési lehetőségek

Pedagógiai célok:

- Önkifejezés és kreativitás támogatása egy személyes tárgy elkészítésével.
- A tárgyalkotó gondolkodás fejlesztése: „élettel megtölteni” egy egyszerű botot.
- Kulturális kontextus bemutatása (a bot, pálca szerepe a hagyományokban, rítusokban).

Fejlesztett kompetenciák:

- **Értelmi:** kreativitás, tervezés, asszociáció, problémamegoldás, anyagismeret.
- **Társas:** egymás munkájának elismerése.
- **Személyes:** önkifejezés, önértékelés, önbizalom.
- **Mozgásos:** fonal- és anyagfeltekerés, csomózás, rögzítés, apró tárgyak applikálása.
- **Kommunikációs:** történetmesélés, hangulat és jelentés kifejezése a díszítés által.
- **Környezeti:** természetes anyagok megismerése, szemléletformálás.

33.4 Eszközök és anyagok

- Egy **közepes méretű bot** (minden tanulónak egy saját pálcá-alap)
- Színes fonalak, madzag, szalagok
- Természetes anyagok: termések, levelek, tollak, maghüvelyek
- Festék (opcionális)
- Apró személyes tárgyak (pl. gomb, érme, szalagdarab)
- Ragasztó (forró ragasztópisztoly felnőtt felügyelettel, vagy univerzális öko-ragasztó)

33.5 Ráhangolódás és motiváció

- **Szemléltetés:** a tanár bemutat különböző pálcákat (akár képeken, akár tárgyként) – szertartási botok, mesék pálcái (pl. Harry Potter, tündérmesék).
- **Beszélgetés:** „Mire lehet jó egy darab bot?” – ötletgyűjtés, szabad asszociáció.
- **Kulturális kitekintés:** megemlítjük, hogy a finnugor hagyományban a bot a sámán rituális eszköze, díszítve fémmel, érmekkel, hangkeltő tárgyakkal.
- **Kulcs gondolat:** „A pálcád azt mutatja meg, te mit tartasz fontosnak – mi ad neki erőt?”

33.6 Feladat menete

1. **Pálcaalap kiválasztása:** mindenki választ egy neki tetsző botot (méret, forma).
2. **Fonaltekerés:** a botot színes fonalakkal, madzagokkal tekerjük körbe, akár váltakozó színekkel, mintákkal.
3. **Applikálás:** a fonalba belefonunk vagy rögzítünk terméseket, leveleket, tollakat, kisebb személyes tárgyakat (gomb, érme).
4. **Kiegészítés:** aki szeretné, festékekkel mintázhatja a pálcát (szimbólumok, motívumok).
5. **Végső simítások:** a pálcá tetején dísz (tollcsomó, textiltömb) elhelyezése.

33.7 Értékelés és reflexió

- **Értékelési szempontok:** minden pálcá egyedi, a hangsúly az **ötletességen** és a **személyességen** van – nincs „jó” vagy „rossz” megoldás.
- **Reflexió:**
 - közös beszélgetés a kész pálcákról (kinek miért lett olyan, amilyen),
 - a pálcák kiállítása a tanteremben,

- beszélgetés a pálcák szerepéről a kultúrában, rítusokban, mesékben.

33.8 Tantárgyi kapcsolódások

- **Vizuális kultúra:** tárgyalakotás, díszítés, kompozíció.
- **Technika és életvitel:** anyaghasználat, fonal-, szalag- és ragasztási technikák.
- **Irodalom/történelem:** mesék, mítoszok pálcái, szimbólumok (pl. jogar, szertartás-bot).
- **Etika:** beszélgetés a tárgyak jelentéséről, személyes értékről.

33.9 Variációk, differenciálási lehetőségek

- Fiatalabb tanulók egyszerűbb anyagokkal dolgoznak (csak fonal, kevés apró tárgy).
- Nagyobb tanulók bonyolultabb díszítést készíthetnek (festés, szimbolikus motívumok).
- Csoportos feladatként: „rituális bot” közös elkészítése egy osztályprojekthez.
- A pálcákhoz történetet is lehet írni: „Milyen varázslatra jó az én pálcám?”
- Környezetvédelmi témaként beszélgetést kezdeményezni arról, mire használnák a tanulók a varázsbót erejét a természet védelmében.

33.10 Tapasztalatok és inspiráció pedagógusoknak

- A tanulók számára nagy élményt ad, hogy személyes tárgyat hozhatnak be, amit beépíthetnek a pálcába.
- A pálcakészítés során sok spontán történet és játék születik: a tanulók különböző mágikus erővel ruházzák fel a pálcákat.
- A feladat lehetőséget ad kultúrtörténeti beszélgetésekre (sámánbot, jogar, pásztorbot).
- Nem lehet elrontani: minden pálca értékes a maga módján, a hangsúly a személyességen van, így minden tanuló sikerélményt él át.
- A pálca készítése során a tanulók a természetből gyűjtött ágakat használják, így megtapasztalják a felelős anyaghasználatot.

34 Mágikus kövek

34.1 Alapinformációk

- **Ajánlott korosztály:** minden korosztály számára megvalósítható; a feladat komplexebb formában felső tagozaton (5–8. évfolyam) ajánlott
- **Időkeret:** 2 × 45 perc (egy dupla óra)
- **Munkaforma:** egyéni és csoportos munka kombinációja – a tanulók saját köveket készítenek, majd közösen állítanak össze egy installációt
- **Helyszín, térhasználat:** tanterem (összetolt padokkal); csoportos változatnál szabadtéri helyszín (udvar, erdei iskola) is választható

34.2 Rövid leírás / Bevezetés

A „Mágikus kövek” projekt során a tanulók **köveket festenek és díszítenek**, amelyek jelképesen a **vágyaikat, céljaikat és személyes történeteiket** hordozzák. A kövekre kerülő színek, minták és szimbólumok egyéni üzeneteket közvetítenek, majd ezekből a kövekből egy **közös installáció** születik, amely az egész csoport értékeit és gondolatait képviseli.

A feladat egyszerre segít **rendszerezni a gondolatokat és a vágyakat**, és játékos formában kínál lehetőséget a közös alkotásra, beszélgetésre és önkifejezésre.

34.3 Célok és fejlesztési lehetőségek

Pedagógiai célok:

- Az önkifejezés bátorítása és a vizuális kommunikáció fejlesztése.
- A tárgyalkotó gondolkodás ösztönzése (hogyan jeleníthető meg egy érzés vagy gondolat egy kő felületén?).
- Közösségi élmény megteremtése a közös installáción keresztül.

Fejlesztett kompetenciák:

- **Értelmi:** kreativitás, tervezés, problémamegoldás, anyagsmeret, jelek, szimbólumok és ritmus megjelenítése, formaalkotás, ritmus, hangulat kifejezése vizuális eszközökkel.

- **Társas:** együttműködés, egymás ötleteinek elfogadása, közös alkotás.
- **Személyes:** önismeret, érzések kifejezése.
- **Mozgásos:** festés, rajzolás, színezés.
- **Kommunikációs:** új megoldások egyeztetése a kivitelezés során. Vizuális kommunikáció: jelek, szimbólumok és ritmus megjelenítése.
- **Környezeti:** természetes anyagok megismerése.

34.4 Eszközök és anyagok

- Sima felületű kavicsok, kövek (lehetőleg előzőleg közösen gyűjtve)
- Akryl- vagy temperafesték, ecsetek
- Maszkolószalag (minták maszkolásához, felületvédelemhez)
- Víz, rongyok az ecsetek tisztításához
- Opcionális: filctollak, lakk a kövek felületének fixálásához

34.5 Ráhangolódás és motiváció

- **Szemléltetés:** mutassunk példákat festett kövekre (képeken vagy valós tárgyakon).
- **Beszélgetés:** „Mit jelenthet számunkra egy kő? Üzenetet, védelmet, erőt?”
- **Kreatív bemelegítés:** szabad asszociációs játék – a tanulók sorolják, milyen fogalmak, vágyak, érzések jutnak eszükbe a „mágia” és „kő” szavakról.

34.6 Feladat menete

1. **Kövek előkészítése:** a tanulók kiválasztják a nekik leginkább tetsző köveket.
2. **Tervezés:** rövid skiccek készítése papíron – milyen mintát, szimbólumot fessenek kőre?
3. **Festés:**
 - az alapréteg felvitele,
 - majd jelek, motívumok, színek ráfestése, személyes jelentéssel.
4. **Száritás:** a festett kövek félretéve száradnak.
5. **Közös installáció:** mindenki elhelyezi a kövét a közösen kialakított térben (kör, spirál, forma – a csoport döntése alapján).
6. **Fotódokumentáció:** készülhet fénykép az installációról, akár digitális portfólióba feltöltve.

34.7 Értékelés és reflexió

- **Értékelési szempontok:** az egyedi megoldások, kreatív gondolatok támogatása. Nincs esztétikai értékítélet – minden kő értékes a maga módján.
- **Reflexió:** beszélgetés az installációról – *Mit üzen a csoport köveinek összessége? Mit szeretnénk „otthagyni” vele a világban?*

34.8 Tantárgyi kapcsolódások

- **Vizuális kultúra:** festés, mintatervezés, kompozíció.

- **Etika / társadalomismeret:** közösségépítés, vágyak, célok megfogalmazása.
- **Környezetismeret:** land art, természetben fellelhető anyagok kreatív használata.
- **Magyar nyelv és irodalom:** a kövekhez kapcsolódó történetek, rövid mesék kitalálása.

34.9 Variációk, differenciálási lehetőségek

- Land art verzió: erdei iskola során a kövek a helyben talált természeti anyagokkal együtt installációba rendezhetők.
- Lehetőség egy közös kívánság vagy cél megjelenítésére (minden kő egy-egy elem).
- A kövekhez kis cédulán leírt üzenetek, történetek is készíthetők.
- Felsősnél: szimbolikusabb, bonyolultabb motívumok (pl. rúnák, jelképek) is megjelenhetnek.

34.10 Tapasztalatok és inspiráció pedagógusoknak

- A tanulók nagy lelkesedéssel festettek, mindenki saját jelentéssel ruházta fel a követ.
- A közös installáció erős közösségi élményt adott – a csoport „szellemiségét” egy térbe sűrítették.
- A feladat kiválóan alkalmas a land art fogalmának bevezetésére: a kövek mint hordozók szabadon kombinálhatók.
- A beszélgetés a kövek jelentéséről gyakran mélyebb, személyesebb gondolatokat hoz elő, mint amire számítani lehetett.
- A kövek festése jó kiindulópont a földi erőforrások védelméről szóló beszélgetéshez is.

35 A tojás útja

35.1 Alapinformációk

- **Ajánlott korosztály:** minden korosztályban alkalmazható; felső tagozaton komplexebb megközelítéssel (5–8. évfolyam)
- **Időkeret:** 3–4 × 45 perc (a száradási idő miatt több napos projektként ideális)
- **Munkaforma:** kiscsoportos munka (3–5 fő/csoport)
- **Helyszín, térhasználat:** tanterem; a padokat célszerű összehúzni a közös munkához, külön szárítási felület kialakítása ajánlott

35.2 Rövid leírás / Bevezetés

A feladat középpontjában **szokatlan, de természetes anyagok – különösen a tojáshéj – kreatív felhasználása** áll. A tanulók megismerik a tojás szerepét a mindennapokban, a baromfitartás és a tojástermelés alapjait, majd tojáshéjjal borított tyúkot és csibéket készítenek. Szó esik az **etikus tojástermelésről** és a tojótyúkok megfelelő tartási körülményeiről is, hogy a gyerekek megértsék, miért fontos a felelős fogyasztói döntés. A projekt során a tanulók megtapasztalják, hogyan lehet a „**hétköznapi**” **anyagokból műalkotásokat készíteni**, és közben beszélgetnek a tojás kulturális, gasztronómiai és szimbolikus jelentéséről.

35.3 Célok és fejlesztési lehetőségek

Pedagógiai célok:

- Szokatlan anyagok kreatív felhasználásának megtapasztalása.
- Önkifejezés bátorítása, tárgyaló gondolkodás fejlesztése.
- A tojás kulturális, gasztronómiai és művészeti vonatkozásainak bemutatása.

Fejlesztett kompetenciák:

- **Értelmi:** kritikai gondolkodás, tervezés, problémamegoldás, anyagismeret.
- **Társas:** közös döntéshozatal, együttműködés, feladatmegosztás.
- **Személyes:** önértékelés, önbizalom.
- **Mozgásos:** formázás, rétegezés, ragasztás, apró elemek rögzítése.
- **Kommunikációs:** új megoldások egyeztetése a kivitelezés során.
- **Környezeti:** természetes anyagok megismerése, szemléletformálás, felelősségtudat.
- **Digitális:** információkeresés, online források használata.

35.4 Eszközök és anyagok

- Kosár (a kompozíció alapjához)
- Szalma
- Színes papír (csőr, taraj, „szakállka”)
- Sok tojánhéj
- Szórólapok, reklámlapok (a test alapformájához)
- Maszkolószalag (papír ragasztószalag)
- Nature Glue (99% természetes vegán ragasztó)
- Rapid ECO-T ragasztópisztoly és patron
- Olló, ecsetek
- Feketebors (szemnek)

35.5 Ráhangolódás és motiváció

- **Beszélgetés a tojásról:** „Mit jelent nekünk a tojás? Mire használjuk? Mit tudunk a baromfitartásról?”
- **Anyagbemutató:** a tanulók megfoghatják a tojánhéjat, hallják a hangját törés közben, megtapasztalják a törékenységet.
- **Kreativitást serkentő játék:** „Mi jut eszedbe a tojásról?” – szabad asszociáció.
- **Példák bemutatása:** tojánhéjjal díszített tárgyak, mozaikfelületek inspirációként.

35.6 Feladat menete

Csibék készítése

1. **Formázás:** újságpapírt összegyűrünk, megformáljuk a kiscsibe testét.
2. **Ragasztás:** Nature Glue ragasztóval átkenjük, majd 2–3 napig szárítjuk.
3. **Burkolás:** száradás után ragasztópisztollyal tojánhéjjal mindenhol befedjük.
4. **Részletezés:** papírból kivágjuk és felragasztjuk a csőrt; feketeborsból szemet készítünk.

Tyúk készítése

1. **Formázás:** újságpapírból kialakítjuk a tyúk testét.
2. **Maszkolás:** a testet maszkolószalaggal (papír ragasztószalaggal) körbetekerjük.
3. **Burkolás:** a tojánhéjat ragasztópisztollyal felragasztjuk, hogy az egész felületet fedje.

4. **Átkenés:** Nature Glue-val átkenjük, majd szárítjuk.
5. **Részletezés:** piros papírból tarajt és „szakállkát”, sárgából csórt, feketeborsból szemet.

Kompozíció összeállítása

1. A kosárba szalmát helyezünk.
2. Beleültetjük a tyúkot és a kiscsibéket.

35.7 Értékelés és reflexió

- **Értékelési szempontok:**
 - legyen kapcsolat az elkészült mű anyaga és formája között,
 - támogassuk az egyedi megoldásokat.
- **Reflexió:**
 - szóbeli értékelés,
 - az elkészült tárggyegüttes kiállítása,
 - beszélgetés az installációról és az élményekről.

35.8 Tantárgyi kapcsolódások

- **Vizuális kultúra:** mozaikszerű felületképzés, formatervezés.
- **Technika és életvitel:** ragasztási technikák, új anyagok kipróbálása.
- **Biológia:** baromfitartás, tojástermelés, a tojás szerkezete.
- **Etika:** gondoskodás, állattartás, felelősség.

35.9 Variációk, differenciálási lehetőségek

- A téma feldolgozható bármely felső tagozatos évfolyamon, a komplexitás igazítható a korosztályhoz.
- A kompozíció más állatfigurával is elkészíthető (pl. kacsa, pulyka).
- A tojáshéj mozaikszerű felhasználása más tárgyak (doboz, tál) burkolására is kipróbálható.
- Az anyagok (szalma, fűszerek, különböző papírok) kombinációja új ötleteket hozhat.

35.10 Tapasztalatok és inspiráció pedagógusoknak

- A tanulók számára izgalmas a tojáshéjjal való munka: a törekeny anyag figyelmességet és türelmet kíván.
- A projekt alkalmat ad arra, hogy a tanulók a mindennapi anyagokat új szemmel nézzék – a papírhulladék, a fűszer, a szalma művészeti kontextusba kerül.
- A kompozíció beszélgetést indított a tojás szerepéről a gasztronómiában, a vallási és kulturális szimbólumokban.

36 Szalmakakas – A kenyér útja

36.1 Alapinformációk

- **Ajánlott korosztály:** 4–8. évfolyam (minden korosztály számára megvalósítható, az idősebbek komplexebb megoldásokat tervezhetnek)
- **Időkeret:** 2 × 45 perc (nagyobb méretű alkotás esetén több idő szükséges)
- **Munkaforma:** kiscsoportos munka (3–5 fő/csoport)
- **Helyszín, térhasználat:** osztályterem, a padok összetolva; a szárnyak, szalma és fonal miatt tágas munkafelület ajánlott

36.2 Rövid leírás / Bevezetés

A „Szalmakakas” projekt során a tanulók **szalmából készítenek egy figurát**, amely szoros kapcsolatban áll az alapanyaggal és a gabonatermelés, kenyérfőzés hagyományával. A feladat beszélgetést indít a **kenyér útról** – a vetéstől a kenyér megsütéséig –, miközben a tanulók megtapasztalják, hogyan lehet a szalmát mint anyagot kreatívan felhasználni.

A végeredmény egy **karakters, szalmaszárnyas kakas**, amely egyszerre szimbolikus és játékos alkotás.

36.3 Célok és fejlesztési lehetőségek

Pedagógiai célok:

- Természetes, hétköznapi anyagok új szemmel való felfedezése.
- A gabonatermesztés és a kenyérfőzés hagyományának tudatosítása.
- Az önkifejezés és a tárgyalkotó gondolkodás fejlesztése.

Fejlesztett kompetenciák:

- **Értelmi:** tervezés, sorrendiség, problémamegoldás, anyagismeret.
- **Társas:** közös döntéshozatal, együttműködés, feladatmegosztás.
- **Személyes:** önértékelés, önbizalom.

- **Mozgásos:** vágás, kötözés, formázás, díszítés.
- **Kommunikációs:** új megoldások egyeztetése a kivitelezés során.
- **Környezeti:** természetes anyagok megismerése, szemléletformálás, felelősségtudat.
- **Digitális:** információkeresés, online források használata.

36.4 Eszközök és anyagok

- **Fő alapanyag:** szalma
- Kartonpapír
- Grafitceruza
- Olló
- Erős fonal vagy madzag
- Fa pálcák
- Kávészemek (szemnek)
- Piros textil (taraj és szakállka)
- Gombostű

36.5 Ráhangolódás és motiváció

- **Beszélgetés:** „Mit tudunk a kenyér útjáról? Hogyan lesz a búzaszemből kenyér az asztalon?”
- **Szemléltetés:** képek, fotók, esetleg egy kis marék gabona bemutatása.
- **Szabad asszociáció:** „Mi jut eszedbe a szalmáról?” gondolatokat gyűjtünk a táblára.
- **Hangulati rávezetés:** a szalma illata, tapintása segít előhívni személyes emlékeket (nyár, mező, parasztház, lovak, szekér).

A cél, hogy a tanulók **érzékszervileg is kapcsolódjanak** az anyaghoz, mielőtt alkotni kezdenek.

36.6 Feladat menete

1. **A kakas körvonalának megrajzolása:** kartonra ceruzával felrajzoljuk a kakas formáját.
2. **Kivágás:** ollóval kivágjuk a formát, a karton aljába két fa pálcát szúrunk stabilizálásként.
3. **A test bevonása:** fonal segítségével a kartont bevonjuk szénával.
4. **Szárnyak készítése:** külön szalmából kialakítjuk a szárnyakat.
5. **Szárnyak rögzítése:** a kakas testéhez kötözzük a szárnyakat.
6. **Díszítés:**
 - piros textiltől kivágjuk a tarajt és a „szakállkát”, gombostűvel rögzítjük;
 - a szem helyére kávészemet ragasztunk.
7. **Finomítás:** ellenőrizzük a kakas stabilitását, javítjuk a laza részeket.

36.7 Értékelés és reflexió

- **Értékelési szempontok:**
 - testarányok legyenek valóságosak.

- **Reflexió:**

- szóbeli beszélgetés a kész tárgyról,
- a kakas kiállítása az osztályban, folyosón,
- élménymegosztás: mit tanultunk a kenyérről, a szalmáról, a hagyományokról.

36.8 Tantárgyi kapcsolódások

- **Vizuális kultúra:** tárgyalás, díszítés, természetes anyagok használata.
- **Technika és életvitel:** anyagkezelés, kötözési és rögzítési technikák.
- **Történelem és honismeret:** gabonatermesztés, a kenyér kulturális szerepe.
- **Etika:** közösségi értékek, hagyománytisztelt, önkifejezés.

36.9 Variációk, differenciálási lehetőségek

- A figurát más állatként is elkészíthetjük (pl. szalmapulyka, szalmaliba).
- Egyszerűbb változat alsósoknak (kevesebb részlet, nagyobb alapforma).
- Komplexebb feldolgozás felsősöknek: a kenyér útjának vizsgálata, akár **kutatási projekt** részeként (fotók, történetek gyűjtése).
- A kakas lehet **funkcionális tárgy** (pl. jelzőpálca, ajtódísz).

36.10 Tapasztalatok és inspiráció pedagógusoknak

- A szalmával való munka érzékszervi élményt ad: a tanulók szívesen fogják, hallgatják a zizegését, érzik az illatát.
- A feladat során természetes beszélgetés alakult ki a kenyérfőzés hagyományáról, a régi falusi életmódról.
- A közös alkotás során mindenki talál feladatot: a kisebbek a szárnyakhoz vágnak szalmát, a nagyobbak a díszítésben segítenek.
- A kakas kiállítása büszkeséggel töltötte el a tanulókat – minden csoport a saját stílusát vitte bele.

37 Fűzfavessző koszorú textilvirággal

37.1 Alapinformációk

- **Ajánlott korosztály:** 7–8. évfolyam (a fűzfavessző hajlítása fizikai erőfeszítést igényel, így idősebb tanulók számára ajánlott)
- **Időkeret:** 2 × 45 perc
- **Munkaforma:** egyéni munka, de a szerszámhasználatnál és a hajlításnál páros segítség hasznos lehet
- **Helyszín, térhasználat:** tanterem; összetolt asztalokkal, nagyobb munkafelülettel, ahol a koszorúk formázása kényelmesen végezhető

37.2 Rövid leírás / Bevezetés

A projekt célja, hogy a tanulók **megismerkedjenek a fűzfavessző megmunkálásának lehetőségeivel**, és elkészítsenek egy **egyedi koszorút textilvirágokkal díszítve**. A feladat bevezeti a tanulókat a **kézművesség világába**: a vesszőfonás évszázadokon át a paraszti kultúra alapvető mestersége volt, amely a mindennapi élet használati tárgyait adta. A tanulók a koszorú készítése közben megtapasztalják a természetes anyagokkal való munka szépségét, valamint **egyéni motívumokkal és díszítéssel személyessé tehetik az alkotást**.

37.3 Célok és fejlesztési lehetőségek

Pedagógiai célok:

- A kézműves hagyományok megismerése és újraértelmezése.
- A természetes anyagokkal való munka iránti nyitottság fejlesztése.
- Az önkifejezés támogatása egyedi koszorúk létrehozásán keresztül.

Fejlesztett kompetenciák:

- **Értelmi:** kritikai gondolkodás, tervezés, kreativitás, problémamegoldás, türelem, koncentráció, anyagismeret.

- **Társas:** segítségnyújtás, együttműködés, feladatmegosztás.
- **Személyes:** önértékelés, önbizalom.
- **Mozgásos:** hajlítás, kötözés, rögzítés, varrás, textildíszítés.
- **Kommunikációs:** új megoldások egyeztetése a kivitelezés során, szóbeli bemutatás.
Vizuális kommunikáció: forma- és színhasználat, ritmus és harmónia érzékelése.
- **Környezeti:** újrahasznosítás, természetes anyagok megismerése, szemléletformálás.

37.4 Eszközök és anyagok

- Fűzfavessző (hajlékony, könnyen formázható, pucolatlan vagy héjas)
- Textilmaradékok (különbféle színű és mintájú)
- Tű, cérna, olló
- Gombok (a textilvirágok közepének díszítéséhez)
- Erősebb madzag, spárga vagy drót a rögzítéshez

37.5 Ráhangolódás és motiváció

- **Szemléltetés:** a tanár bemutat néhány fonott tárgyat (kosár, keret, dekoráció), esetleg képeket a hagyományos kosárfonásról.
- **Beszélgetés:** „Mit tudunk a kosárfonásról? Hol láttunk fonott tárgyakat? Mire használják a mai napig? Mi a vesszőből font tárgyak alapvető különbsége a műanyag tárolóeszközökhöz vagy dísz tárgyakhoz képest?”
- **Történeti háttér:** a vesszőfonás a múltban téli, kiegészítő tevékenység volt, ami gyakran biztosította a falusi családok megélhetését – a mesterség ma újra reneszánszát éli.

37.6 Feladat menete

1. **Vessző előkészítése:** a fűzfavesszőket langyos vízben áztatjuk, hogy rugalmasabbak legyenek.
2. **Koszorú alap hajlítása:**
 - a hosszabb vesszőket kör alakba hajlítjuk,
 - a végeket átfedéssel rögzítjük spárgával vagy dróttal.
3. **Forma stabilizálása:** további vesszőkkel erősítjük meg a koszorút.
4. **Textilvirágok készítése:**
 - a maradék textilekből kisebb köröket vagy négyzeteket vágunk,
 - tűvel és cérnával fércöltéssel közepén összehúzzuk, gombbal díszítjük.
5. **Virágok rögzítése:** a kész textilvirágokat a koszorúra varrjuk vagy ragasztjuk.
6. **Befejezés:** a koszorúra akasztót erősítünk, hogy falra vagy ajtóra helyezhető legyen.

37.7 Értékelés és reflexió

- **Értékelési szempontok:**
 - a koszorú legyen befejezett és funkcionális (felakasztható),

- az egyedi megoldások támogatása (egyéni virágformák, színek).
- **Reflexió:**
 - szóbeli értékelés,
 - a koszorúk közös kiállítása,
 - beszélgetés: mit üzennek a kész munkák, milyen élmény volt vesszővel dolgozni.

37.8 Tantárgyi kapcsolódások

- **Vizuális kultúra:** díszítőművészet, hagyományos kézművesség.
- **Technika és életvitel:** anyaghasználat, textilmunkák, kosárfonási alapok.
- **Honismeret, regionális kultúra:** népi mesterségek, kézműves hagyományok.
- **Etika:** hagyománytisztelet, kreatív újraértelmezés, közös munka.

37.9 Variációk, differenciálási lehetőségek

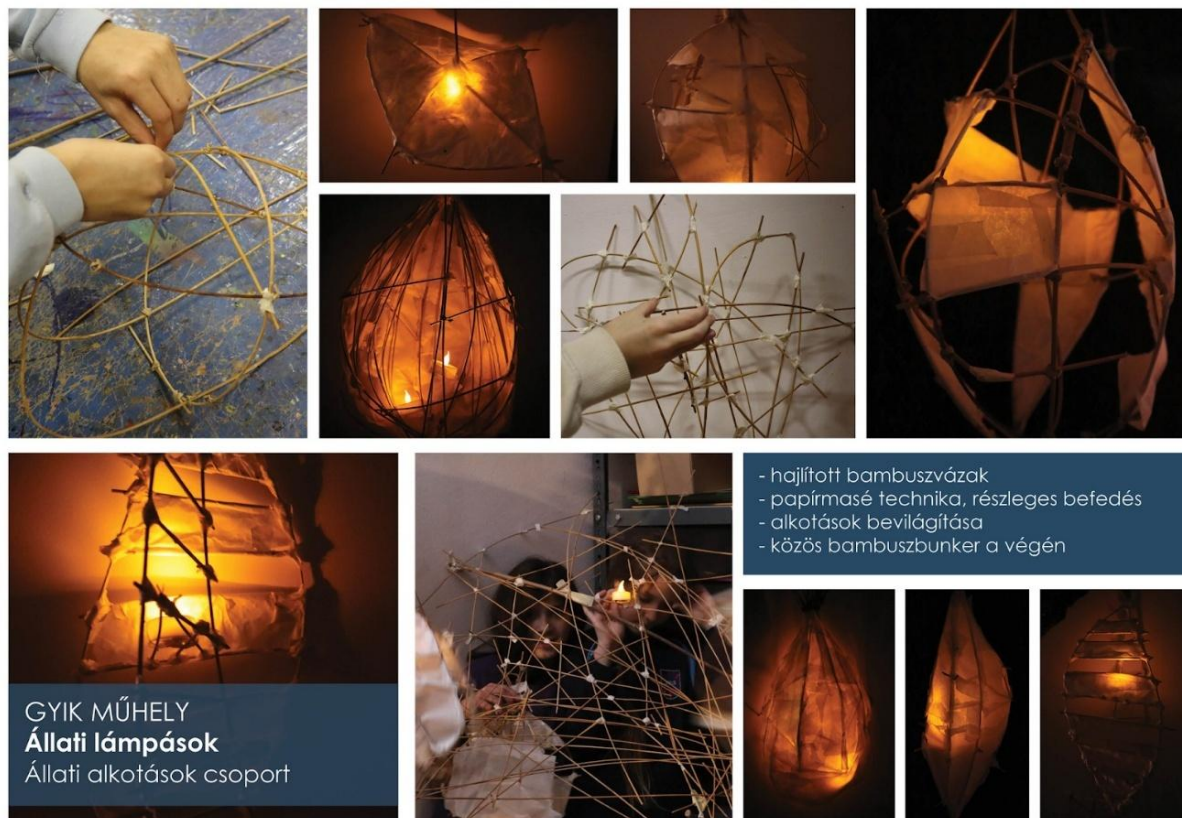
- **Korosztályhoz igazítás:** alsósokkal előre hajlított alapra dolgozhatunk, felsősök önállóan hajlítanak.
- **Anyagvariáció:** a koszorú készülhet színes szalaggal, fonállal, akár újrahasznosított elemekkel vagy termésekkel díszítve.
- **Tematikus verziók:** húsvéti, karácsonyi vagy évszakhoz kötődő koszorú készítése.

37.10 Tapasztalatok és inspiráció pedagógusoknak

- A fűzfavessző hajlítása és a varrás egyaránt nagy élmény és kihívás a tanulóknak: a „küzdelem” az anyaggal erősíti a sikerélményt.
- A textilvirágok készítése lehetőséget ad a finomabb, precízebb munkára – sok tanuló egyéni stílust visz bele.
- A projekt beszélgetést indított a népi mesterségek megőrzéséről és újraértelmezéséről. A fűzfavessző hajlítása során szóba kerülhet a természetbarát kézművesség és a fenntartható anyaghasználat.
- A koszorúk kiállítása büszkeséget jelentett a tanulóknak – a munkájuk eredményét az iskola egész közössége láthatta, és családi körben is sikert arattak.

38 Lámpások

<https://www.gyikmuhely.hu/>

38.1 Alapinformációk

- **Ajánlott korosztály:** 5–8. évfolyam (felső tagozatosoknak ideális, de egyszerűsítve alsósokkal is kipróbálható)
- **Időkeret:** 3 × 45 perc (három tanóra vagy egy projekt nap keretében)
- **Munkaforma:** egyéni munka a vázak kialakításakor, majd közös munka a lámpások installálásakor
- **Helyszín, térhasználat:** tanterem; az asztalok összetolva a nagyobb munkafelületért, a kész lámpások felakasztásához installációs lehetőség szükséges

38.2 Rövid leírás / Bevezetés

A feladat során a tanulók **bambusznád vagy más hajlítható vessző alakításával kísérleteznek**, majd az így létrejövő formákból **lámpatestek vázát** építik meg. A vázakat részben papírmáséval borítják, így minden lámpás **egyedi, személyes tárggyá válik**.

A lámpások egy közös **installáció részévé** állnak össze, amely a tanterem vagy az iskola közösségi terét díszítheti.

A nád vagy vessző rugalmas, természetes alapanyag, amely a kreatív kísérletezésre hívja a tanulókat – a formák lehetnek organikusak, geometrikusak, szimbolikusak.

38.3 Célok és fejlesztési lehetőségek

Pedagógiai célok:

- Kísérletezés új anyaggal és technikával (hajlítás, papírmasé).
- Kreatív gondolkodás és vizuális kommunikáció fejlesztése.
- A közös alkotás élményének megteremtése, együttműködési készség erősítése.

Fejlesztett kompetenciák:

- **Értelmi:** tervezés, kreativitás, problémamegoldás, koncentráció, anyagismeret.
- **Társas:** együttműködés, egymás ötleteinek támogatása, feladatmegosztás.
- **Személyes:** önkifejezés, önértékelés, önbizalom.
- **Mozgásos:** tépés, vágás, hajlítás, kötözés, ragasztás, papírmasé technika.
- **Kommunikációs:** új megoldások egyeztetése, szóbeli bemutatás, élménymegosztás.
Vizuális kommunikáció: forma- és térhasználat, ritmus- és arányérzék.
- **Környezeti:** újrahasznosítás, természetes anyagok megismerése, szemléletformálás.

38.4 Eszközök és anyagok

- Bambusznád vagy fűzfavessző (hajlékony, könnyen formázható)
- Kis fa- vagy papírdoboz (alapként)
- Papírmaséhoz: újságpapír, csiriz (liszt + víz)
- Ragasztóanyagok (univerzális öko-ragasztó, ragasztópisztoly)
- Olló, metszőolló (tanári felügyelettel)
- Ecsetek, tálkák
- Természetes és újrahasznosított díszítőelemek (termények, levelek, szalagok)
- Fényforrás (pl. LED mécse az installációhoz)

38.5 Ráhangolódás és motiváció

- **Beszélgetés a világítótestekről:** „Milyen lámpákat használunk otthon, az iskolában, az utcán?”
- **Szabad asszociációs játék:** „Mi jut eszedbe a lámpásról? Miért fontos az életünkben?”
- **Szemléltetés:** fotók vagy minták különleges formájú lámpákról.

38.6 Feladat menete

1. Váz kialakítása bambuszból:

- A bambusznádakat óvatosan meghajlítjuk különféle formákba.
- A hajlított darabokat kis fa- vagy papírdoboz alaphoz rögzítjük, így stabil szerkezet jön létre.

2. Papírmasé borítás:

- Újságpapírcsíkokat ragasztunk a bambuszvázra (nem kell teljesen befedni – a fény számára maradjanak nyitott felületek).
- A papírmasét hagyjuk megszáradni.

3. Díszítés:

- A lámpást természeti motívumokkal (levél, virág, ág), vagy egyéni mintákkal díszítjük.
- Használható festék, szalag, fonal, akár apró személyes tárgy is.

4. Installálás:

- A kész lámpásokból a tanulók közös installációt hoznak létre.
- A lámpásokba LED mécses kerülhet, így a munkák fényforrássá válnak.

38.7 Értékelés és reflexió

• Értékelési szempontok:

- támogassuk a kísérletezést, az egyedi megoldásokat,
- nincs esztétikai megítélés.

• Reflexió:

- szóbeli értékelés a csoporttal,
- beszélgetés arról, mi inspirálta a formákat és a díszítést,
- közös kiállítás a lámpásokból az iskolában vagy online platformon.

38.8 Tantárgyi kapcsolódások

- **Vizuális kultúra:** tárgyalás, installációkészítés, formakísérletezés.
- **Technika és életvitel:** anyaghasználat, bambusz és papírmásé megmunkálása.
- **Környezetismeret:** természetes anyagok (bambusz, fűzfa) eredete, használata.
- **Etika / társadalomismeret:** közös munka, élménymegosztás, tárgyakhoz fűződő személyes jelentés.

38.9 Variációk, differenciálási lehetőségek

- **Korosztályhoz igazítás:** előre meghajlított váz vagy önálló formázás.
- A lámpások készülhetnek tematikusan (pl. évszakok, ünnepek).
- Csoportos változat: nagyobb installáció készítése erdei iskolában, helyben talált anyagokkal (kavics, termés, föld).

38.10 Tapasztalatok és inspiráció pedagógusoknak

- A tanulók számára a bambuszhajlítás izgalmas, újszerű élmény – felfedezhetik, mennyi formát rejt egy egyszerű nád. A bambusz és a fűzfavessző megújuló alapanyagként bemutatható mint a fenntartható design egyik példája.
- A papírmásé használata lehetőséget ad a „látható-láthatatlan” játékos váltakozására: mely részek maradjanak átlátszók?
- A kész lámpások közös installációja összekapcsolja a tanulókat.
- A feladat alap lehet művészetterápiás beszélgetésekhez is: a „lámpás” mint szimbólum a reményről, a fényről és a közösségről.

39 Növényi festés – Eco Print

39.1 Alapinformációk

- **Ajánlott korosztály:** 5–8. évfolyam (a technika egyszerű, de türelmet igényel)
- **Időkeret:** 1-2 × 45 perc
- **Munkaforma:** egyéni munka
- **Helyszín, térhasználat:** tanterem; takarófoliával védett asztalok, ahol az ütégetés és a festék kicsapódása nem gond

39.2 Rövid leírás / Bevezetés

Az **Eco Print** egy **kreatív és környezetbarát művészeti technika**, amely során a tanulók **növényi alapú festőanyagokat** használnak, és ezekkel **lenyomatokat készítenek textilre vagy papírra**. A folyamat során a növényekből származó **természetes pigmentek és textúrák** erő hatására átvándorolnak a felületre, így **egyedi, organikus minták** jönnek létre.

A feladat segít megérteni, hogyan lehet **a természet anyagaiból esztétikai értéket teremteni**, és felhívja a figyelmet a fenntartható művészeti gyakorlatokra. Az elkészült lenyomatokat fekete filctollal kiegészítik, majd színes lapokra ragasztva keretezik, így egyszerre hoznak létre **egyedi műalkotást és mutatják be a természet szépségét**.

39.3 Célok és fejlesztési lehetőségek

Pedagógiai célok:

- Megismertetni a tanulókkal a növényi festés technikáját és a természetes anyagok használatát.
- Az újrahasznosítás és fenntartható anyaghasználat szemléletének erősítése.
- Kreatív gondolkodás és önkifejezés erősítése.

Fejlesztett kompetenciák:

- **Értelmi:** tervezés, kreativitás, kísérletezés, problémamegoldás, anyagismeret.
- **Társas:** közös anyaggyűjtés, együttműködés a munkafolyamat során.
- **Személyes:** önkifejezés, önértékelés, önbizalom, felelősségtudat
- **Mozgásos:** elrendezés, ütügetés, rajzolás, ragasztás.
- **Kommunikációs:** szóbeli bemutatás, élménymegosztás. Vizuális kommunikáció: kompozíció, természetes színek és vonalak kombinálása.
- **Környezeti:** helyi és szezonális anyagok használata, környezeti felelősség.
- **Digitális:** növényazonosítás online információkereséssel.

39.4 Eszközök és anyagok

- Frissen szedett nedvdús levelek, virágok
- Tanulónként 2-3 db A6-os rajzlap (A4 formátum 4 részre osztva)
- Újrahasznosított fólia (pl. bolti csomagolóanyag, műanyag zacskók felvágva)
- Fakocka, kavics, üres ragasztóstift pereme (ütögetéshez)
- Fekete filctoll (rajzoláshoz, kiegészítéshez)
- Ragasztó
- Tanulónként 2-3 db A5-ös színes írólap (paszpartozáshoz / keretezéshez)

39.5 Ráhangolódás és motiváció

- **Beszélgetés:** „Hogyan ad színt a természet?” – ötletek gyűjtése.
- **Szemléltetés:** a tanár bemutat egy Eco Print darabot, a tanulók megtapintják, megszagolják.
- **Anyaggyűjtő séta:** a tanulók leveleket, virágokat, bogyókat gyűjtenek a környéken.

39.6 Feladat menete

1. **Anyaggyűjtés és előkészítés:** frissen szedett levelek, virágok bogyók kiválasztása (minél nedvdúsabb, annál jobb).
2. **Alap készítése:** a tanulók A6-os papírra helyezik a növényeket ízlés szerint.
3. **Fólia ráhelyezése:** a növényeket lefedik az újrahasznosított fóliával, hogy a pigment ne fröccsenjen szét.
4. **Növényi rostok fellazítása:** fakockával, kaviccsal vagy egy jól megfogható merev tárggyal (pl. üres ragasztóstift peremével) a tanulók a fólián keresztül aprólékosan végigütögetik a növények felületét, amíg a színek át nem itatják a papírt.
5. **Fólia levétele és száradás:** a kész lenyomatokat óvatosan száradni hagyják.
6. **Kiegészítés:** a megszáradt nyomatokat fekete filctollal kiegészítik – rajzolhatnak köré mintákat, leveleket, indákat, vagy saját motívumokat.
7. **Keretezés:** a kész munkákat A5-ös színes lapokra ragasztják, így egyszerű, de látványos „keretet” kap a mű, így a színes háttér kiemeli az alkotást.

39.7 Értékelés és reflexió

- **Értékelési szempontok:** a növények nyomtatának láthatósága és rendezettsége, a kiegészítő rajzok egyéni ötletessége, a munka gondossága (ragasztás, befejezés).
- **Reflexió:** közös beszélgetés a munkáról, fotódokumentáció, a kész művek kiállítása.

39.8 Tantárgyi kapcsolódások

- **Vizuális kultúra:** nyomatkészítés, természet ihlette kompozíciók.
- **Technika és életvitel:** természetes anyagok feldolgozása, fenntartható módszerek.
- **Biológia:** növényi pigmentek, növényfajták felismerése.
- **Környezetismeret:** évszakokhoz kötődő anyaghasználat, felelős gyűjtés.
- **Etika:** a természet tisztelete, a hulladék csökkentésének fontossága.

39.9 Variációk, differenciálási lehetőségek

- **Korosztályhoz igazítás:** kisebbeknek előre kiválogatott, könnyen színező növények, nagyobbaknak önálló gyűjtés.
- **Anyagvariáció:** különböző papírfajták kipróbálása (akvarellpapír, újrahasznosított papír), újrahasznosított textil (pl. vászonlepedő) kipróbálása
- **Technikai kísérletezés:** többretegű nyomatok készítése.

39.10 Tapasztalatok és inspiráció pedagógusoknak

- A tanulók számára varázslatos élmény, ahogy a növények színe „átvándorolt” a papírra.
- Az ütögetés játékossága sok tanulót felszabadít – élvezik a „zajjal járó” munkát.
- Meglepően sok színt lehet kinyerni a növényekből, ez kísérletezésre ösztönöz.
- Az újrahasznosított fólia használata beszélgetést indított a hulladék csökkentéséről és arról, hogyan adhatunk „második életet” egyszer használatos anyagoknak.
- A végén a színes keret és a kiegészítő rajzok miatt minden munka egyedi lett, a tanulók büszkén mutatták be az elkészült képeket.
- A feladat alkalmas beszélgetésre a fenntartható divatról, a természetes anyagok előnyeiről. A természetből nyert színek használata erősíti a tanulók kapcsolatát a környezetükkel.
- Az elkészült Eco Print darabok kiállíthatók vagy képeslapként is felhasználhatók.

40 Angyalszárnyak

40.1 Alapinformációk

- **Ajánlott korosztály:** minden korosztály számára feldolgozható, felső tagozaton egyre komplexebbé tehető
- **Időkeret:** 3 × 45 perc
- **Munkaforma:** közös munka (egy nagy installáció, amelybe minden tanuló bekapcsolódik)
- **Helyszín, térhasználat:** tanterem – az asztalokat össze kell tolni, hogy nagyobb, kényelmes munkafelület alakuljon ki (a talajon is dolgozhatunk)

40.2 Rövid leírás / Bevezetés

A projekt célja, hogy a tanulók **közösen hatalmas angyalszárnyakat készítsenek**, amelyek egy **fotósarok installáció** alapját adják.

A szárnyak újságpapírok, magazinok, színes képrészletek tépésével és rétegezésével készülnek: a kartonból kivágott alapformára „papírtollak” kerülnek, így a felület gazdag textúrájú, színes és rétegelt lesz.

A feladat a **kísérletezés szabadságára épít** – a tanulók bátran keverhetnek színeket, mintákat, és a végeredmény egy olyan látványos, közös mű lesz, amely **fotózási helyszínként** is használható.

40.3 Célok és fejlesztési lehetőségek

Pedagógiai célok:

- A kísérletezés, az önálló ötletelés és a kollaboráció ösztönzése.
- A vizuális kommunikáció és a színek, textúrák tudatos használatának fejlesztése.
- A fenntarthatóság, az újrahasznosítás, valamint a reklámok és vizuális üzenetek kritikai vizsgálatának bevezetése.

Fejlesztett kompetenciák:

- **Értelmi:** tervezés, kreativitás, kísérletezés, problémamegoldás, asszociáció, anyagismeret.
- **Társas:** közös előkészítés, feladatmegosztás, együttműködés a munkafolyamat során.
- **Személyes:** önkifejezés, önértékelés, önbizalom.
- **Mozgásos:** tépés, ragasztás, rétegezés.
- **Kommunikációs:** szóbeli bemutatás, élménymegosztás. Vizuális kommunikáció: színek, felületek, szövegek kreatív felhasználása.
- **Környezeti:** újrahasznosítás.
- **Digitális:** fényképezés.

40.4 Eszközök és anyagok

- Újságpapírok, magazinok, színes képrészek
- Karton (a szárnyalaphoz)
- Olló vagy sniccer a karton kivágásához
- Maszkolószalag (papír ragasztószalag) a tollak felhelyezéséhez
- Spárga (a szárnyak felakasztásához)

40.5 Ráhangolódás és motiváció

- **Szemléltetés:** inspiráló képek bemutatása angyalszárnyakról, installációkról.
- **Asszociációs játék:** „Mi jut eszedbe az angyalról? A tollakról?” – gondolatok, érzések gyűjtése.
- **Beszélgetés:** a szárnyak szimbolikájáról (szabadság, védelem, remény, transzcendencia).
- **Kulcs gondolat:** „Ez a szárny annyi történetet hordoz, ahányan készítjük.”

40.6 Feladat menete

1. Alapforma kialakítása:

- Nagyméretű kartonra felrajzoljuk a két szárny körvonalát. Amennyiben szükséges, több kartondarabból is összeragaszthatjuk. Az 1. szárny szolgál sablonként a 2. szárny kivágásához.
- Kivágjuk a formát.
- A szárnyak felső peremébe 2-2 lyukon keresztül belefűzzük a spárgát, amely később a szárnyak felfüggesztésére szolgál majd.
- A spárga tövét a kartonlapon maszkolószalaggal mindkét oldalról megerősítjük (ellenkező esetben a spárga átvághatja a karton, és a szárnyak leesnek)

2. „Tollak” előkészítése:

- Újságpapírból, magazinokból tépett darabokat készítünk. 1-1 toll 1 db A4-es lapból készül.

- A tollak szélét tetszés szerint bevagdossuk.
- Színezett, egyénileg festett papírokkal is kiegészíthető (például újrahasznosított rajzlapra készült festményekből, falinaptárakból)

3. Ragasztás és rétegezés:

- A karton szárnyfelületére soronként felhelyezzük a tollakat.
- Maszkolószalaggal rétegesen felragasztjuk a papírtollakat, a felső sorok takarják az alsókat.

4. Mozgatás és installálás:

- A kész szárnyakat a falra vagy egy stabil háttérre rögzítjük.

5. Fotósarok kialakítása:

- A szárnyak elé állva a tanulók „szárnyas fotókat” készíthetnek.

40.7 Értékelés és reflexió

• Értékelési szempontok:

- mennyire aktívan kísérleteztek a tanulók,
- a közös munka során mindenki hozzátett-e valamit a végső alkotáshoz,

• Reflexió:

- szóbeli beszélgetés az élményről,
- digitális dokumentálás (fotók, kisfilm), közös és egyéni fotózás a szárnyak előtt.

40.8 Tantárgyi kapcsolódások

- **Vizuális kultúra:** kollázstechnika, szín- és felületkísérletezés.
- **Technika és életvitel:** újrahasznosítás, kézműves technikák.
- **Etika / társadalomismeret:** közösségi alkotás, jelképek értelmezése.
- **Magyar nyelv és irodalom:** szárnyakhoz kapcsolódó versek, szövegek, történetek.

40.9 Variációk, differenciálási lehetőségek

- A feladat feldolgozható minden felsős évfolyamon: alsósok egyszerűbb, felsősök komplexebb megoldásokkal dolgozhatnak.
- Különféle alapanyagokkal (színes textil, fólia) is készülhetnek szárnyak.
- A szárny téma variálható: lehet „sárkányszárny”, „pillangószárny” vagy „fantáziaszárny”.

40.10 Tapasztalatok és inspiráció pedagógusoknak

- A projekt a tanulóknak nagy szabadságot ad, mindenki szívesen tép, ragaszt, kísérletezik.
- A szárnyak installációja közösségi ponttá vált: a tanulók fényképezkedtek, megosztották a képeket, beszélgettek róluk.
- A munka jó alkalmat adott arra, hogy beszélgessünk az újrahasznosításról, a reklámok vizuális nyelvéről és a jelképek erejéről.
- A tollakra egyéni üzenetet is írhatnak a tanulók, melyeket beépítenek a közös alkotásba.

41 Homoktálak

41.1 Alapinformációk

- **Ajánlott korosztály:** minden korosztály számára megvalósítható (alsó tagozattól középiskoláig), az instrukciók egyszerűsítésével vagy gazdagításával jól adaptálható
- **Időkeret:** 1 × 45 perc
- **Munkaforma:** egyéni és közös munka kombinálva – a tanulók először saját kompozíciót készítenek, majd közösen is alkothatnak
- **Helyszín, térhasználat:** osztályterem (összetolt asztalokkal) vagy ideális esetben szabadtéri foglalkozás

41.2 Rövid leírás / Bevezetés

A „Homoktálak” projekt a **természetes anyagokkal való szabad, kötetlen alkotásra** hívja a tanulókat. Homok, kövek, termények és ágak segítségével **egyéni vagy közös installációk** készülnek, amelyek a tanulók belső világát, gondolatait és érzéseit tükrözik.

A feladat különlegessége az **elengedés gesztusa**: a homok és az anyagok ideiglenes, bármikor átrendezhető kompozíciót alkotnak, így a hangsúly a **folyamaton**, nem a végső produktumon van.

41.3 Célok és fejlesztési lehetőségek

Pedagógiai célok:

- A kreatív önkifejezés ösztönzése szabadon alakítható anyagokkal.
- Az anyagokkal való játék során a **kísérletezés és a spontaneitás** támogatása.
- A türelem, a figyelem és az elengedés élményének megtapasztalása.

Fejlesztett kompetenciák:

- **Értelmi:** tervezés, kreativitás, kísérletezés, asszociáció, anyagismeret.

- **Társas:** közös döntéshozatal, megosztás, együttműködés.
- **Személyes:** önreflexió, érzelmek kifejezése és elengedése, önértékelés, önbizalom.
- **Mozgásos:** szórás, öntés, csippentés, rétegezés, elrendezés.
- **Kommunikációs:** szóbeli bemutatás, élménymegosztás. Vizuális kommunikáció: szimbólumok, minták, formák megjelenítése.
- **Környezeti:** újrashasznosítás, természetes anyagok használata.

41.4 Eszközök és anyagok

- Átszitált homok
- Kavicsok
- Ágak, termények (pl. magvak, dió, gesztenye)
- Különböző méretű tálak vagy tálcák

41.5 Ráhangolódás és motiváció

- **Szemléltetés:** képek homokmandalákról, homokinstallációkról, land art alkotásokról.
- **Beszélgetés:** „Mit üzenhet a homok? Mit jelent számunkra? Mennyire állandó vagy változó? Mit jelent a homokóra?”
- **Hangulati rávezetés:** halk zene, rövid relaxáció segítheti az elmélyült alkotást.

41.6 Feladat menete

1. **Anyagok előkészítése:** a tálakba homokot öntünk és elsimítjuk.
2. **Egyéni kompozíció készítése:** minden tanuló a saját tálját díszíti kavicsokkal, ágakkal, terményekkel.
3. **Kísérletezés:** a tanulók átrendezhetik a kompozíciót, kipróbálhatnak új formákat.
4. **Közös munka (opcionális):** a csoport nagyobb tálnak, tálcának közös installációt készít.
5. **Megosztás:** mindenki bemutatja a saját alkotását, elmondja, milyen gondolatok vezették.

41.7 Értékelés és reflexió

- **Értékelési szempontok:** az egyedi megoldások támogatása; nincs esztétikai „szép” vagy „csúnya” megítélés.
- **Reflexió:** közös beszélgetés arról, mit éltek meg a folyamat során, milyen érzés volt újrarendezni, átalakítani a kompozíciót, milyen érzés látni, hogy más átrendezi az általuk elkészített kompozíciót – képesek voltak-e elengedni?

41.8 Tantárgyi kapcsolódások

- **Vizuális kultúra:** installációk, land art, formakísérletezés.
- **Technika és életvitel:** természetes anyagok felhasználása, eszközök nélküli alkotás.
- **Etika / osztályfőnöki óra:** önkifejezés, elengedés, reflexió.
- **Környezetismeret:** természeti anyagok, szezonális, gyűjtögetés.

41.9 Variációk, differenciálási lehetőségek

- Témaadás: egy fogalom körüljárása (pl. „béke”, „áramlás”, „életfa”).
- Fiatalabb tanulók egyszerűbb motívumokat raknak ki (nap, szív, fa), nagyobbaknál összetettebb formák, akár mandalák is megjelenhetnek.
- A kompozíció lehet ideiglenes (fotózzuk, majd „elengedjük”) vagy tartós (ragasztással fixáljuk).

41.10 Tapasztalatok és inspiráció pedagógusoknak

- A tanulók felszabadulnak a homokkal való játék során – a szabad kísérletezés különösen vonzó számukra.
- A folyamat során sokan megélik az elengedés élményét: elfogadják, hogy a kompozíció folyamatosan változik. Az ideiglenes alkotások segítenek megérteni, hogy a szépség nem mindig tartós, és hogy nem minden tárgy maradandó hulladék.
- A közös installáció mélyebb beszélgetéseket indít el a csoportban a „rend” és „káosz” fogalmáról, a természet és az ember viszonyáról.
- A feladat jó alapot adhat művészetterápiás gyakorlatokhoz is.

42 Varázsgolyó agyagból

42.1 Alapinformációk

- **Ajánlott korosztály:** minden korosztály számára alkalmas, kisebbeknél egyszerűsített instrukciókkal, nagyobbaknál mélyebb jelentéstartalmakkal
- **Időkeret:** 2 × 45 perc
- **Munkaforma:** egyéni munka, de a végén közös installációba rendezhetők a művek
- **Helyszín, térhasználat:** osztályterem; összetolt padok, jól takarható munkafelület; fontos, hogy legyen hely az elkészült golyók száradásához és kiállításához

42.2 Rövid leírás / Bevezetés

A „Varázsgolyó” projekt az **agyaggal való szabad, kötetlen alkotás élményét** kínálja a tanulóknak. A cél, hogy mindenki egy **tenyérbe illő, saját varázsgolyót** formázzon, amelyet különféle **organikus jelekkel, mintákkal** díszít. Az így létrejövő golyók nemcsak tárgyak, hanem **egyéni lenyomatok** is – a készítőjük gondolatait, érzéseit, pillanatnyi hangulatát hordozzák.

42.3 Célok és fejlesztési lehetőségek

Pedagógiai célok:

- A kreatív, szabad önkifejezés támogatása.
- A kézügyesség és a taktilis érzékelés fejlesztése.
- Az agyaggal való munka, mint **nyugtató, meditatív tevékenység** bemutatása.
- Önismeret és reflexió támogatása egy egyszerű, kézzel fogható feladaton keresztül.

Fejlesztett kompetenciák:

- **Értelmi:** megismerés, kreativitás, kísérletezés, asszociáció, anyagismeret.
- **Társas:** megosztás, együttműködés, közös élményfeldolgozás.
- **Személyes:** önreflexió, önkifejezés, önértékelés, önbizalom.
- **Mozgásos:** formázás, nyomhagyás, simítás.
- **Kommunikációs:** szóbeli bemutatás, élménymegosztás. Vizuális kommunikáció: jelek, minták használata a személyes jelentések megfogalmazásához.
- **Környezeti:** természetes anyagok és talált eszközök használata.

42.4 Eszközök és anyagok

- Agyag (megfelelő puhaságú, könnyen formálható)
- Nyomhagyó eszközök: hurkapálca, kupak, kulcs, apró tárgyak, termények, gombok stb.
- Szivacs, rongy (az agyag finomításához)
- Tálka víz (a simításhoz, agyag nedvesítéséhez)

42.5 Ráhangolódás és motiváció

- **Beszélgetés:** „Milyen tárgyat tartanátok a kezetekben, ha varázserőt adna nektek?”
- **Szemléltetés:** a tanár bemutat kész „varázsgolyókat” (képen vagy valós tárgyként).
- **Közös ötletelés:** milyen motívumok, jelek, lenyomatok kerülhetnek a golyók felületére?
- **Anyagélmény:** a tanulók megtapintják, gyúrák az agyagot – fontos, hogy megszokják a tapintását, illatát, állagát.

42.6 Feladat menete

1. **Alapformázás:** mindenki akkora agyaggolyót formál, amely kényelmesen elfér a tenyerében.
2. **Felület díszítése:**
 - különféle eszközökkel (hurkapálca, kupak, gomb, kulcs) lenyomatokat készítünk;
 - terményekkel, textúrákkal mintákat nyomunk az agyagba.
3. **Simítás és javítás:** a víz segítségével a felületet kisimítjuk, a mintákat kiemeljük.
4. **Száritás előkészítése:** a golyókat biztonságos helyre tesszük, ahol lassan száradnak (elkerülve a repedést).
5. **Közös installáció (opcionális):** a száradás után a golyókat közösen elrendezhetjük egy „varázsmezővé” vagy „erőkörré”.

42.7 Értékelés és reflexió

- **Értékelési szempontok:**
 - az egyedi megoldások támogatása,
 - nincs esztétikai „szép-csúnya” megítélés,
 - a hangsúly a kísérletezésen és az önkifejezésen van.
- **Reflexió:**
 - közös beszélgetés arról, mit jelentenek a golyók mintái a készítőknél;
 - az elkészült golyók installációja és fotódokumentáció készítése.

42.8 Tantárgyi kapcsolódások

- **Vizuális kultúra:** plasztikai formázás, textúrák, jelek.
- **Technika és életvitel:** agyaggal való munka, kézműves technikák.
- **Etika / osztályfőnöki óra:** önreflexió, személyes szimbólumok keresése.

- **Művészetterápia bevezetés:** a golyó készítése és díszítése alap lehet terápiás jellegű beszélgetéshez.

42.9 Variációk, differenciálási lehetőségek

- Fiatalabb tanulók egyszerűbb formákkal (csak lenyomatokkal) dolgoznak.
- Nagyobbaknál megjelenhet **komplexebb mintakincs** (pl. spirálok, szimbólumok, történetek).
- A golyók festhetők, színezhetők a száradás után.
- Több golyóból **szoborcsoport** is készíthető.

42.10 Tapasztalatok és inspiráció pedagógusoknak

- A tanulók imádnak „játszani” az agyaggal – felszabadító, nyugtató hatása van.
- A motívumok lenyomatolása történetmesélést indíthat el: sokan elmesélik, miért választották az adott jeleket.
- A közös installáció összekapcsolja a tanulók munkáját: egyéni alkotásokból közösségi mű születik.
- A feladat remek alap művészetterápiás jellegű beszélgetésekhez: a tanulók saját élményeiket, érzéseiket viszik bele a mintákba.
- Az agyag mint természetes anyag példát mutat arra, hogyan alkothatunk lebomló, környezetbarát alapanyagokból.

43 Pólóékszerek

43.1 Alapinformációk

- **Ajánlott korosztály:** 7–8. évfolyam (felső tagozat)
- **Időkeret:** 3 × 45 perc
- **Munkaforma:** egyéni munka (minden tanuló saját ékszert készít)
- **Helyszín, térhasználat:** osztálytermi foglalkozás; a padokat lehetnek összetolva vagy különállóan. Az eszközök, alapanyagok egy közösen használt asztalon helyezkednek el.

43.2 Rövid leírás / Bevezetés

A feladat célja, hogy a tanulók **kinőtt, elhasznált pólókból** készítsenek **egyedi ékszereket** – nyakláncokat, karkötőket, hajpántokat. A pólókból csíkokat vágnak, amelyeket **fonással, csomózással, fűzéssel** formálnak személyes stílusú kiegészítőkké.

Ez a projekt egyszerre **kézműves és fenntarthatósági élmény**: a tanulók megtapasztalják, hogyan kaphat egy régi ruha „második életet”.

43.3 Célok és fejlesztési lehetőségek

Pedagógiai célok:

- A környezettudatosság és a fenntartható gondolkodás erősítése.
- Az önálló tervezés, az önkifejezés és az egyéni ízlés támogatása.
- Az újrahasznosítás bemutatása a textilipar környezeti hatásának megértéséhez kapcsolódva.

Fejlesztett kompetenciák:

- **Értelmi:** kritikai gondolkodás, összefüggés-megértés, kreativitás, kísérletezés, türelem, figyelem, anyagismeret.
- **Társas:** eszközök megosztása, inspirációk átvétele.

- **Személyes:** önismeret, önkifejezés, önértékelés, önreflexió, önbizalom.
- **Mozgásos:** vágás, fonás, csomózás, fűzés, fonás, varrás.
- **Kommunikációs:** szóbeli bemutatás, élménymegosztás. Vizuális kommunikáció színek, minták, formák kombinálása.
- **Környezeti:** újrahasznosítás, felelős fogyasztás, fenntarthatóság.

43.4 Eszközök és anyagok

- Színes, kinőtt vagy elhasznált pólók
- Olló (lehetőleg nagyobb méretű)
- Varrókészlet (tű, cérna)
- Fából készült nagyméretű gyöngyök vagy más díszítőelemek
- Opcionális: szalagok, fémkarikák, csatok

43.5 Ráhangolódás és motiváció

- **Beszélgetés:** „Mit csinálunk a kinőtt pólókkal? Mire lehetne őket még használni?”
- **Szemléltetés:** a tanár bemutat kész pólóékszereket, a tanulók megfoghatják, ötletelhetnek, mit készítenének.
- **Környezeti kitekintés:** rövid beszélgetés a textilipar környezetterheléséről és a tudatos vásárlásról.

43.6 Feladat menete

1. Anyag előkészítése:

- A pólókat azonos vastagságú (kb. 1,5–2 cm) csíkokra vágjuk.
- A csíkokat megnyújtjuk, hogy enyhén henger alakúvá pöndörödjének.

2. Alaptechnika bemutatása:

- Fonás (hármass fonat, halszálla, sodrás).
- Csomózás (egyszerű, makramé jellegű).
- Varrás (a fonatok virág vagy csigaformába rögzítése)

3. Ékszer készítése:

- A tanulók önállóan megtervezik, milyen ékszert készítenek (nyaklánc, karkötő, hajpánt).
- A fonott/csomózott alaphoz gyöngyöket, díszeket fűzhetnek.

4. Finomítás:

- A végeket elvarrjuk, összekötjük vagy rögzítjük.
- Szükség esetén fémkarikát, csatot teszünk rá.

5. Bemutatás:

- Minden tanuló felpróbálja, bemutatja az elkészült ékszert.

43.7 Értékelés és reflexió

- **Értékelési szempontok:**

- az egyedi megoldások támogatása,
- nincs esztétikai „jó-rossz” megítélés.

- **Reflexió:**

- szóbeli értékelés és élménymegosztás,
- a kész ékszerekből **kiállítás vagy mini vásár** rendezhető,
- fotódokumentáció készítése.

43.8 Tantárgyi kapcsolódások

- **Vizuális kultúra:** szín- és mintahasználat, tárgytervezés.
- **Technika és életvitel:** textil-újrahasznosítás, varrás, fonás.
- **Etika:** fenntarthatóság, felelősségvállalás, tudatos fogyasztás.
- **Matematika:** fonási ritmusok, szimmetria, ismétlődő minták.

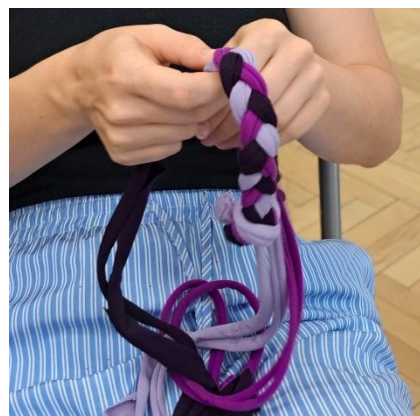
43.9 Variációk, differenciálási lehetőségek

- **Alsós változat:** egyszerűbb karkötők, kevésbé bonyolult fonással.
- **Haladó változat:** makramé, bonyolultabb csomózási technikák, több szín kombinálása.
- A pólócsíkok festhetők, batikolhatók is, így még egyedibbé válik az ékszer.
- Készülhetnek páros ékszerek, barátságkarkötők, ajándékként is.

43.10 Tapasztalatok és inspiráció pedagógusoknak

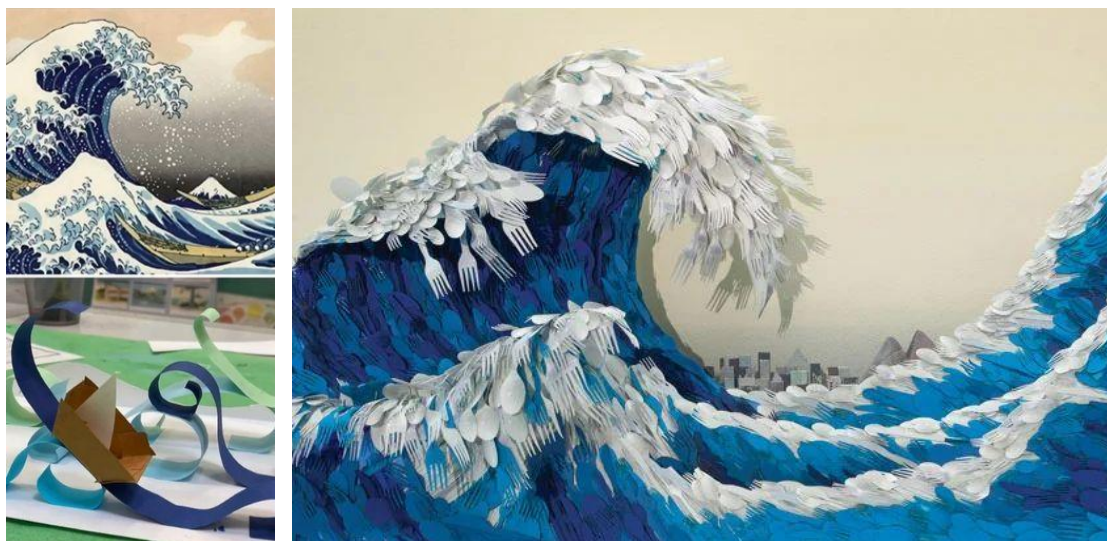
- A tanulók élvezik, hogy régi, kidobásra ítélt ruhákból alkotnak újat.
- A feladat során beszélgetések indultak a divatipar hatásairól és a környezettudatos vásárlásról. A régi pólók ékszerré alakítása jó beszélgetési pont az újrahasznosított divatról.
- A fonás-csomózás tevékenysége megnyugtató, ritmusos munka volt, sok tanuló „belefeledkezett”.
- Az ékszerek viselése és bemutatása büszkeséggel tölti el a tanulókat – önbizalomnövelő számukra, hogy saját kezűleg készített, egyedi tárgyat hordanak.
- További ötletek, munkamenetek „T-shirt necklace” néven elérhetőek online.

44 Parafrázis

<https://i.pinimg.com/736x/5d/27/32/5d273284885f159dda5b8b83367210e2.jpg>

44.1 Alapinformációk

- **Ajánlott korosztály:** minden korosztály számára feldolgozható, kisebbeknek egyszerűsítve, nagyobbaknál összetettebb formában
- **Időkeret:** 2 × 45 perc
- **Munkaforma:** **egyéni munka** (minden tanuló saját parafrázist készít)
- **Helyszín, térhasználat:** tanterem, összetolt asztalokkal; a munka során bármilyen apró tárgy beépíthető, ezért érdemes nagyobb munkafelületet biztosítani

44.2 Rövid leírás / Bevezetés

A feladat középpontjában a **parafrázis** fogalma áll – vagyis egy már létező műalkotás újraértelmezése.

A tanulók feladata, hogy **Katsushika Hokusai híres „A nagy hullám” című képét** gondolják újra, és saját anyagaik, ötleteik segítségével „helyezzék térbe” – úgy, hogy az eredeti mű felismerhető maradjon, de **személyes, új értelmezést** kapjon.

A feladat nem pusztán másolás: a diákok **reflektálnak a műre**, új jelentéseket keresnek benne, és beépítik a saját gondolataikat, érzéseiket.

44.3 Célok és fejlesztési lehetőségek

Pedagógiai célok:

- A parafrázis fogalmának és szerepének megismertetése a vizuális nevelésben.
- A meglévő műalkotásokkal való tudatos párbeszéd erősítése.
- Az önkifejezés és a kritikai gondolkodás fejlesztése.

Fejlesztett kompetenciák:

- **Értelmi:** kritikai gondolkodás, asszociáció, kreativitás, anyagismeret.
- **Társas:** eszközök, alapanyagok, ötletek megosztása.

- **Személyes:** önismeret, önkifejezés, önértékelés, önreflexió, önbizalom, művészi élmény feldolgozása, személyes viszony kialakítása.
- **Mozgásos:** vágás, ragasztás, anyagkezelés, kollázsépítés.
- **Kommunikációs:** szóbeli bemutatás, élménymegosztás. Vizuális kommunikáció: színek, kompozíciók, formák újraértelmezése.
- **Környezeti:** újrashasznosítás, felelős fogyasztás, fenntarthatóság.
- **Digitális:** információkeresés, online források használata.

44.4 Eszközök és anyagok

- Különböző papírfajták (újság, csomagolópapír, színes papír)
- Textil, csomagolások, apró tárgyak (minden, ami az új műbe beépíthető)
- Olló
- Ragasztóanyagok (pl. stift, univerzális öko-ragasztó)
- Kinyomtatott vagy kivetített Hokusai „Nagy hullám” reprodukció (referenciának)

44.5 Ráhangolódás és motiváció

- **Szemléltetés:** Hokusai „A nagy hullám” című műve, elmondjuk, miért ikonikus kép.
- **Beszélgetés:** „Mit láttok a képen? Milyen hangulatot áraszt? Milyen történetet mesél?”
- **Parafrázis fogalmának megismertetése:** mit jelent „újragondolni” egy képet, és hogyan lehet ezt kreatívan megoldani?
- **Inspiráció:** más művészek megoldásainak bemutatása – a diákok ötleteket merítenek.
- **Kulcsgondolat:** „Az eredeti mű ismerős marad, de te újat mondasz el róla.”

44.6 Feladat menete

1. **Elemzés:** a tanulók megnézik az eredeti képet, közösen összegyűjtik, milyen elemekből áll (hullám, hajó, hegy, emberek, színek).
2. **Tervezés:** mindenki kitalálja, hogyan fogja újraértelmezni a képet (pl. más anyagokkal, más színekkel, akár modern környezetben).
3. **Alap elkészítése:** kiválasztott papírok, textilek, apró tárgyak kiválogatása.
4. **Parafrázis megalkotása:** a tanulók kivágják, ragasztják, rétegezik az anyagokat, beépítve saját ötleteiket.
5. **Befejezés és installálás:** a kész képek száradnak, majd egy közös „kiállításra” kerülnek.

44.7 Értékelés és reflexió

- **Értékelési szempontok:**
 - látható-e kapcsolat az eredeti mű és az új alkotás között?
 - kreatív, egyéni megoldásokat támogatunk.
- **Reflexió:**
 - szóbeli beszélgetés: mit változtattak, miért, milyen új jelentést adtak a képnek?

- közös kiállítás az elkészült parafrázisokból.

44.8 Tantárgyi kapcsolódások

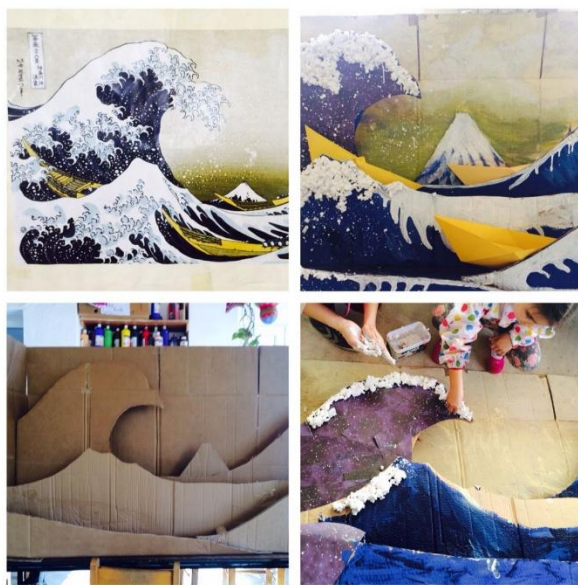
- **Vizuális kultúra:** műelemzés, parafrázis, kollázs, kompozíció.
- **Történelem / művészettörténet:** Hokusai és a japán fametszetek világa.
- **Etika:** a múlt és a jelen párbeszéde, kulturális tisztelet és kreatív újraértelmezés.
- **Magyar nyelv és irodalom:** parafrázis fogalma irodalmi példákkal.

44.9 Variációk, differenciálási lehetőségek

- Más ikonikus művek is felhasználhatók (pl. Van Gogh „Csillagos éj”, Munch „A sikoly”).
- A feladat egyszerűsíthető (alsósoknál több előre kivágott elem) vagy bonyolítható (felsősöknél vegyes technikák, 3D elemek).
- Készülhet **csoportos parafrázis** is: egy nagy falikép több részre bontva, minden tanuló egy részletet készít.

44.10 Tapasztalatok és inspiráció pedagógusoknak

- A tanulók érdeklődve ismerkedtek meg az ikonikus képpel, és kitartóan kísérleteztek az újraértelmezésével. Az újragondolt képek készítésénél szóba kerülhet, hogyan „értelmezhetjük újra” a tárgyainkat, mielőtt kidobjuk őket.
- A parafrázis elkészítésekor szabadabb légkört teremt, ha betartjuk, hogy nincs „jó” vagy „rossz” megoldás, csak új ötletek.
- A feladat jó alap művészeti párbeszédhez: mi a művészet funkciója ma, hogyan viszonyulunk a múlt mesterműveihez?
- A tanulók az elkészült alkotásokból kiállítást rendezhetnek, amely az iskola folyosóján is helyet kaphat.

<https://i.pinimg.com/1200x/2c/b6/99/2cb699a77a6e91edd437411934f5a73d.jpg>

45 Kollázs és dekollázs

45.1 Alapinformációk

- **Ajánlott korosztály:** felső tagozatos tanulók (5–8. évfolyam), de egyszerűsített változata alsósokkal is kipróbálható
- **Időkeret:** 2 × 45 perc
- **Munkaforma:** egyéni munka
- **Helyszín, térhasználat:** tanterem, összetolt asztalokkal vagy különálló padokkal

45.2 Rövid leírás / Bevezetés

A feladat két modern képzőművészeti technikát mutat be: **a kollázst és a dekollázst.**

A **kollázs** során tanulók különböző papírdarabokat, újságkivágásokat, címkéket, fotókat ragasztanak össze új kontextusban, új jelentéseket adva a részleteknek. A kollázs technika kész tartalmakkal, konkrét képekhez kapcsolódó fogalmakkal dolgozik, ezek szétvágásával, leválasztásával és új kontextusba emelésével hoz létre új jelentéseket. A kollázs alkalmazásánál a hangsúly nem is pusztán a technikai megvalósításon van, hanem a kész képekhez kötődő fogalmak kiválasztásán.

A **dekollázs** ezzel szemben a „fordított kollázs”. Lényege az egymásra ragasztott felületek letépése, leszakítása, vagy a felületek roncsolása. Tépés következtében a felületen megjelenő visszatépett felületekkel érhetünk el különös hatású kompozíciókat, a rétegezett felületek tépkedésével, roncsolásával jön létre egy új kép (pl. leszakadt, és az alóluk kibukkanó plakátrétegek a hirdetési felületeken). A feladat során a tanulók **kreatív újraértelmezéseken keresztül** saját mondanivalót adnak a készülő képeknek.

45.3 Célok és fejlesztési lehetőségek

Pedagógiai célok:

- A kollázs és dekollázs technika megismertetése és kreatív alkalmazása.
- A meglévő képi elemek új kontextusba helyezésének gyakorlása.
- Kritikai és kreatív gondolkodás fejlesztése.

Fejlesztett kompetenciák:

- **Értelmi:** kritikai gondolkodás, összefüggés-megértés, asszociáció, kreativitás, jelentésalkotás.
- **Társas:** eszközök, alapanyagok, ötletek megosztása.
- **Személyes:** önreflexió, gondolatok és érzések vizuális kifejezése.
- **Mozgásos:** vágás, tépés, ragasztás, anyagkezelés, rétegezés, kollázsépítés.
- **Kommunikációs:** szóbeli bemutatás, élménymegosztás. Vizuális kommunikáció: kompozíció, szín- és formahasználat, jelentésképzés.
- **Környezeti:** újrahasznosítás, felelős fogyasztás, fenntarthatóság.
- **Digitális:** információkeresés, online források használata.

45.4 Eszközök és anyagok

- Újságok, magazinok (fő alapanyag)
- Plakátok, csomagolások, jegyek, címkék, fotók
- Rögzítéshez: ragasztó (stift vagy univerzális öko-ragasztó)
- Olló
- Rajzlapok (alapként)

45.5 Ráhangolódás és motiváció

1-2 kép: <https://stremplerart.tumblr.com/archive>

3. kép: <https://i.pinimg.com/736x/ba/c2/72/bac2727e1c5dea511f3f55be0bd4996d.jpg>

- **Szemléltetés:** tanár példákat mutat kollázsokra és dekollázsokra, pl. Picasso, Braque, Mimmo Rotella stb. műveiből (Zurcher, 1988; ArtMajeur, 2024)
- **Pablo Picasso** – az egyik legismertebb alkotó, aki **kollázsokat** készített. 1912-ben megalkotta a *Csendélet szélfonattal* című művét, amely a művészettörténet **első papírkollázsának** számít. Társaival (pl. Georges Braque) a kubizmusban vezette be a kollázst mint önálló műfajt. **Georges Braque** – Picassoval együtt dolgozta ki a **kubista**

kollázst. Ő hozta létre az ún. *papier collé* technikát (ragasztott papír) 1912-ben, ami a kollázs egyik alapformája. Braque művei (pl. zenei témájú kollázsai) jól használhatók a kollázs-módszer bemutatására.

- **Mimmo Rotella** – olasz művész, a **dekollázs** fogalmának „atyja”. Az 1950-es évektől kezdve a városi plakátok **letépett, feltépett rétegeiből** készített műveket (ezekre használta a „décollage” kifejezést). Technikájában a „kollázs fordítottja”: nem hozzátett, hanem eltávolított, hogy az alsó rétegek láthatóvá váljanak.
- **Beszélgetés:** „Mit üzen egy kép, ha részeit új közegbe tesszük? Hogyan változik meg a jelentése?”
- **Ötletbörze:** a tanulók közösen gyűjtenek témákat – pl. „város”, „idő”, „szabadság”, „természet” – amelyeket a kollázs vagy dekollázs megjeleníthet.
- **Kulcsfoglat:** „A kivágott darabok és feltépett rétegek új történeteket mesélnek.”

45.6 Feladat menete

1. feladat – Kollázs készítése

1. Újságokból, magazinokból képeket, szövegrészeket, formákat vágunk ki.
2. A kivágott elemeket új kompozícióba rendezzük rajzlapon.
3. A kompozícióhoz címet adunk – fontos, hogy **saját mondanivalót** adjunk a képnek.

2. feladat – Dekollázs készítése

1. Több réteg papírt (plakát, újság, színes papír) egymásra ragasztunk.
2. Száradás után a felső rétegeket **tépkedjük, kaparjuk, roncsoljuk**, hogy az alsó rétegek „átvillanjanak”.
3. A képhez címet adunk – itt is fontos az üzenet megfogalmazása.

45.7 Értékelés és reflexió

- **Értékelési szempontok:**
 - kapcsolódik-e az elkészült mű anyaga és a mű formai kivitelezése,
 - van-e mondanivaló, szellemi tartalom,
 - egyedi megoldások támogatása.
- **Reflexió:**
 - szóbeli értékelés és önértékelés
 - beszélgetés az elkészült képekről,
 - munkák kiállítása tablón vagy digitális platformon.

45.8 Tantárgyi kapcsolódások

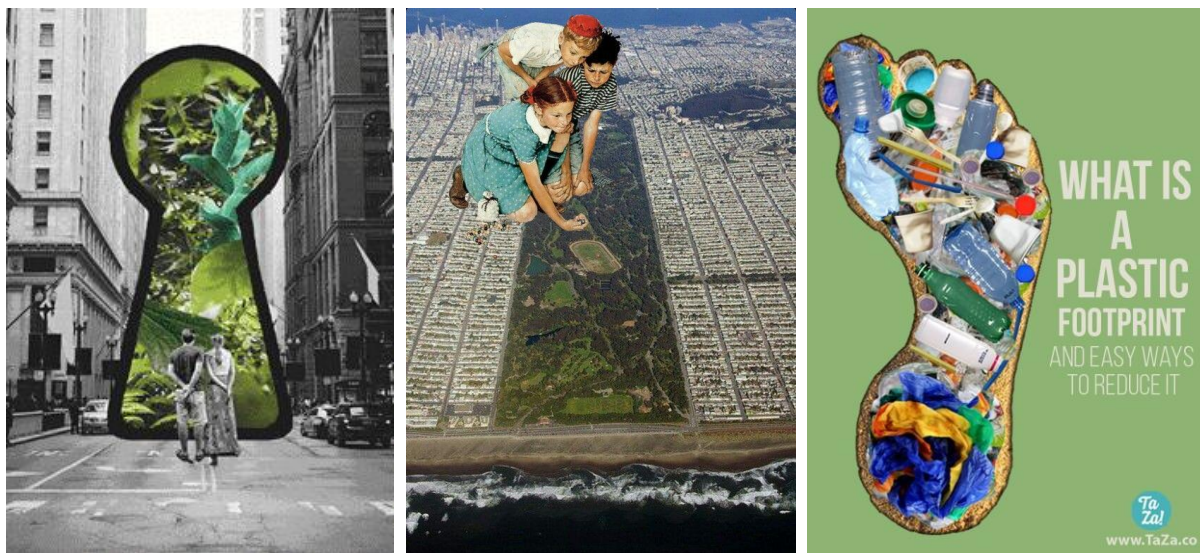
- **Vizuális kultúra:** kollázs és dekollázs technika, kompozíció, jelentésalkotás.
- **Magyar nyelv és irodalom:** képek új kontextusba helyezése, szóbeli megfogalmazása.
- **Etika:** kritikai gondolkodás, a vizuális üzenetek megértése.
- **Történelem/művészettörténet:** 20. századi avantgárd művészet, dadaizmus, pop art.

45.9 Variációk, differenciálási lehetőségek

- Egyszerűbb változat: kollázs előre kivágott elemekből.
- Haladó változat: dekollázs más anyagokkal (pl. textil, fólia).
- Tematikus feldolgozás: ünnepi, évszakos, társadalmi témák.
- Csoportos munka: nagy méretű közös kollázs/dekollázs falikép.

45.10 Tapasztalatok és inspiráció pedagógusoknak

- A tanulók élvezik a vágást, tépést, roncsolást – felszabadító, kísérletező munka lehet belőle. A dekollázs különösen izgalmas, mert nincs „elrontott mű” – a végeredmény mindig egyedi.
- A feladat jó alap kortárs művészeti beszélgetésekhez, kritikai vizuális neveléshez. A kollázs és dekollázs jól megmutatja, hogy a jelentés változik a kontextustól: a tanulók rácsodálkoznak, mennyire más lesz egy fotó, ha új környezetbe kerül. Sok kollázst érdemes megnéznünk a képzőművészeti nevelés órákon. Nem csupán azért, hogy megismerjünk a technikát, vagy hogy lássuk, hogyan alkalmazzák azt a képzőművészek. A megtekintett képekből ihletet tudunk meríteni. Különösen a nehezen megfogható, vagy már sokszor ábrázolt, popkultúra részeként szereplő képekben valami mást, újat keresve.
- További Eco Art kollázs ötletek:

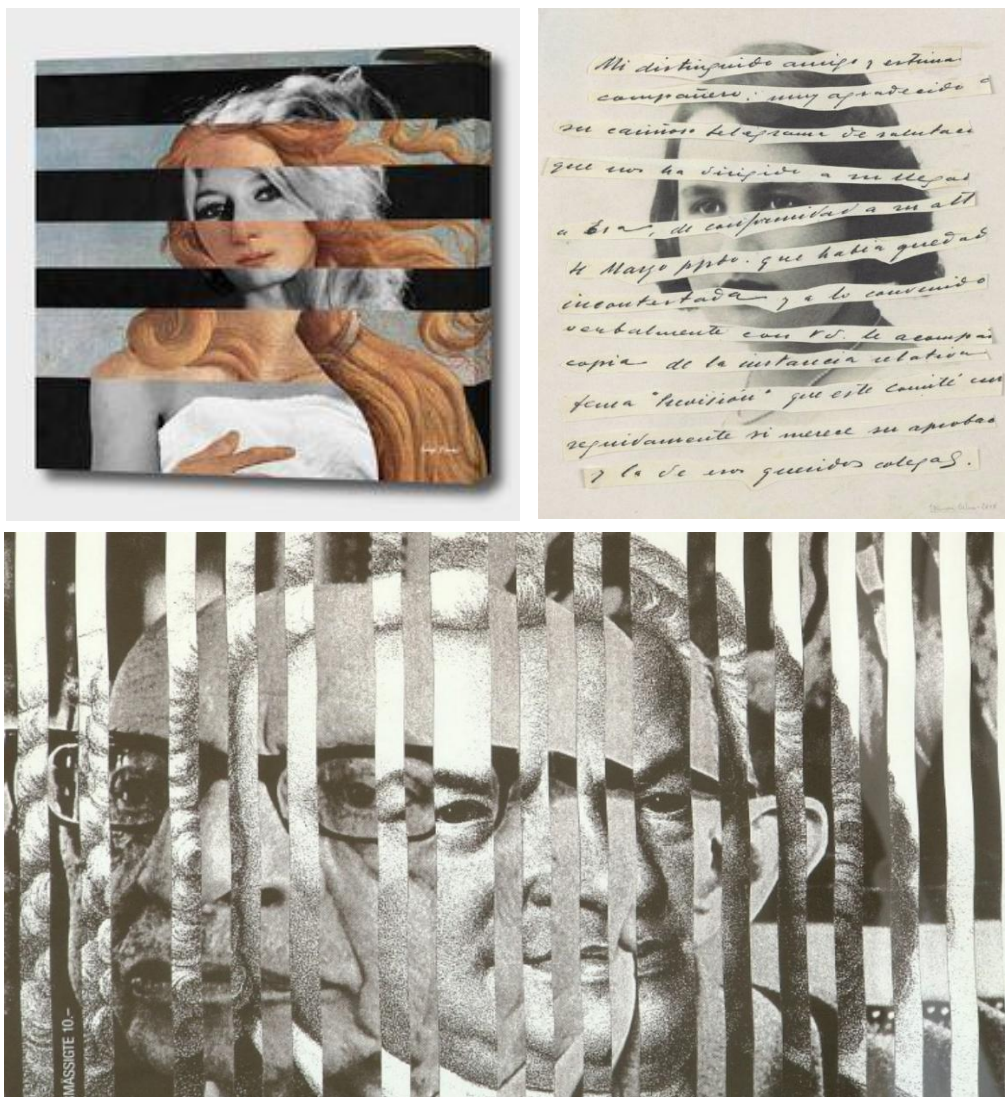

<https://i.pinimg.com/originals/52/87/6f/52876f5dbd527c6cbdb8dec968c1098e.gif>

<https://i.pinimg.com/736x/80/23/94/802394f014d7582d49e95bd2c931155c.jpg>

<https://i.pinimg.com/736x/b3/3d/ce/b33dce17d2ebe80e678fd69b87f5cf36.jpg>

46 Rollázs és prollázs (rollage, prollage)

1: <https://myarthaus.com/collections/luigi-tarini>

2: <https://i.pinimg.com/736x/c9/d7/7e/c9d77e863ea9f3c999b10bb63dcfee12.jpg>

3: https://res.cloudinary.com/allyou/image/upload/v1/6/60343/images/8109898/6_o6sxfx

46.1 Alapinformációk

- **Ajánlott korosztály:** felső tagozatos tanulók (5–8. évfolyam); a feladat összetettebb jelentéskeresésre is alkalmas, így idősebbeknél különösen inspiráló lehet
- **Időkeret:** 2 × 45 perc
- **Munkaforma:** egyéni munka
- **Helyszín, térhasználat:** tanterem; összetolt padok, hogy a tanulók kényelmesen vágják, rendezgessék a képsávokat és az elkészült kompozíciókat

46.2 Rövid leírás / Bevezetés

A feladat középpontjában a **rollázs** technika áll – ez egy kreatív eljárás, amely során egy vagy több képet (reprodukciót, fotót, magazinlapot) **hasonló vastagságú sávokra** vágunk, majd a

sávokat **összekeverve, váltogatva** újrendezzük. Az új sorrend megváltoztatja az eredeti kép jelentését, és **teljesen új kompozíciókat** hoz létre. A rollázs játékos, mégis gondolatébresztő technika: a tanulók meglévő képi anyagokkal dolgoznak, de azok **„felrobbantásával”, sorrendjük felborításával** új értelmezéseket, friss jelentéseket hoznak létre. A hangsúly nem pusztán a technikai kivitelezésen, hanem azon van, **milyen képeket választanak a tanulók**, és hogyan alakítják át azokat saját üzenetükké.

A **prollázs** a **rollázs technika továbbgondolt változata**. A különbség az, hogy a prollázsban **legalább két különböző képet** használunk, és a képek **nem lehetnek azonos tartalmúak**. Ideális, ha eltérő témájú vagy akár **egymásnak ellentmondó jelentésű képeket** választunk. Az eljárás során a tanulók a képeket **azonos vastagságú sávokra vágják**, majd a sávokat **összekeverve** új kompozíciót alkotnak. A képek „összeszővődése” új értelmezést, új gondolatokat hív elő. A prollázs egyszerre **kreatív játék és vizuális gondolkodtatás**: a tanulók a képek tartalmát „elvonatkoztatják önmaguktól”, új kapcsolatokat keresnek köztük, és így új jelentéseket hoznak létre.

46.3 Célok és fejlesztési lehetőségek

Pedagógiai célok:

- A rollázs és a prollázs technika megismertetése és tudatos alkalmazása.
- Képek „újraértelmezésén” keresztül a kritikai gondolkodás fejlesztése.
- Kreativitás, asszociációs készség és kritikai gondolkodás fejlesztése.

Fejlesztett kompetenciák:

- **Értelmi:** kritikai gondolkodás, összefüggés-megértés, asszociáció, kreativitás, jelentésalkotás.
- **Társas:** eszközök, alapanyagok, ötletek megosztása.
- **Személyes:** önreflexió, gondolatok és érzések vizuális kifejezése.
- **Mozgásos:** vágás, ragasztás, kompozícióépítés.
- **Kommunikációs:** szóbeli bemutatás, élménymegosztás. Vizuális kommunikáció: meglévő képi elemek új kontextusba helyezése.
- **Környezeti:** újrahasznosítás, felelős fogyasztás, fenntarthatóság.
- **Digitális:** információkeresés, online források használata.

46.4 Eszközök és anyagok

- Újságok, magazinok (alapanyag)
- Plakátok, csomagolások, jegyek, különféle papírdarabok
- Rajzlap (alapfelület)
- Olló
- Ragasztóanyagok (ragasztóstift, univerzális öko-ragasztó)

46.5 Ráhangolódás és motiváció

- **Szemléltetés:** mutassunk be minél több példát prollázsokra és rollázsokra – minél több megoldást látunk, annál könnyebb ihletet meríteni.
- **Beszélgetés:** mi történik, ha „szétvágunk” egy jól ismert képet? Hogyan változik meg a jelentése? Mit üzennek a képek önmagukban, és mi történik, ha „összekeverjük” őket?
- **Motiváció:** különösen jó, ha a tanulók olyan képeket választanak, amelyek **nehéz témákat érintenek**, vagy a **popkultúra részei**, mert ezekből újat, mást keresve izgalmas parafrázisok születnek. Ösztönözzük a tanulókat, hogy bátran válasszanak **kontrasztos, akár provokatív képeket** – ezekből születnek a legizgalmasabb új kompozíciók.
- **Kulcs gondolat:** „A képek új sorrendje új gondolatokat szül.”

46.6 Feladat menete

1. **Kép(ek) kiválasztása:** a tanulók választanak egy vagy több képet, reprodukciót, újságoldalt.
2. **Sávokra vágás:** a képeket azonos vastagságú csíkokra vágják (pl. 1–2 cm szélesre).
3. **Sávok keverése:** Rollázs - a csíkokat összekeverik, majd új sorrendben elrendezik a rajzlapra. Prollázs - a sávokat tetszőleges sorrendben váltogatjuk. Nem szükséges mindegyik sávot felhasználni – ha például az egyik képből minden második sávot kihagyunk, a keletkező hiányt a másik kép részlete tölti ki.
4. **Kompozíció kialakítása:** az új sorrendből érdekes, gondolatébresztő kép születik.
5. **Ragasztás:** a kompozíciót ragasztóval rögzítjük a rajzlapra.
6. **Címadás:** a tanulók címet adnak a műnek – ez segít tudatosítani az új jelentést.
7. **Bemutatás:** a tanulók bemutatják az elkészült munkákat, és röviden elmondják, milyen gondolat vezette őket a sorrend átalakításakor.

46.7 Értékelés és reflexió

- **Értékelési szempontok:**
 - legyen kapcsolat a kép anyaga, témája és formai megoldása között;
 - legyen mondanivaló, szellemi tartalom;
 - egyedi megoldások támogatása,
 - legyen mondanivaló, szellemi tartalom.
- **Reflexió:**
 - közös beszélgetés az elkészült alkotásokról,
 - szóbeli értékelés,
 - kiállítás rendezése az iskolai folyosón vagy akár digitális platformon.

46.8 Tantárgyi kapcsolódások

- **Vizuális kultúra:** kortárs technikák, kollázs, rollázs és prollázs technika
- **Etika / társadalomismeret:** képek jelentésének, vizuális üzeneteinek megértése és kritikája.
- **Magyar nyelv és irodalom:** a „parafrázis” fogalmának kapcsolata a vizuális művészetekkel, asszociációk.
- **Történelem/művészettörténet:** kortárs művészeti eljárások, képátértelmezés.

46.9 Variációk, differenciálási lehetőségek

- **Egyszerűsített változat:** kisebbeknek előre vágott sávokból.
- **Haladó változat:** több kép kombinálása, különböző vastagságú sávokkal, komplexebb képek, akár **több forrásból** származó sávok keverése.
- **A prollázs technika során minden második sávot kihagyhatunk** – váltogatva a két kép sávjait, egyúttal összefésülve a két képet. A hiányzó sávokat az emberi agy képes kiegészíteni, így a két képet egyszerre látva azok új értelem nyernek – különösen, ha sikerül egymással ellentétes jelentésű vagy megjelenésű képeket választanunk.
- **Csoportos változat:** nagy formátumú, közös alkotás, ahol minden tanuló „sávokat” ad a közös műhöz.
- Kísérletezés más anyagokkal (pl. textil, fólia, nyomatok).

46.10 Tapasztalatok és inspiráció pedagógusoknak

- Sok rollázst, prollázst érdemes együtt megtekinteni az órán – nem csak a technika miatt, hanem hogy lássuk, hogyan gondolkodnak a művészek meglévő képek „felbontásáról”. A popkultúra ikonikus képei különösen inspirálók – ha a tanulók „felborítják” a megszokott sorrendet, új értelmet és üzenetet találnak bennük. Minél több példát látunk a technika művészeti alkalmazására, annál könnyebb a tanulóknak „nehezen megfogható” vagy a popkultúrából származó képekben új értelmet keresni.
- A tanulók számára felszabadító élmény a kép „szétvágása” és „újratelmezése” – ez játékos, és egyben gondolatébresztő. A tanulók különösen élvezik, hogy nem kell minden sávot felhasználni – a „hiányok” is új lehetőségeket nyitnak.
- A rollázs kiváló alap beszélgetésekhez arról, hogyan „írhatjuk át” a képek jelentését, és hogyan válhatunk aktív értelmezőkké.
- A prollázs lényege a képek közötti párbeszéd: a tanulók megtanulják, hogy két kép összeillesztése új történetet hozhat létre. Segíti a tanulókat a kritikus képértelmezésben és az önálló üzenetalkotásban.
- A képek feldarabolása és újrakomponálása rávilágít: ami szétesett, abból is születhet új érték. A különböző képek összekeverése beszélgetést indíthat arról, hogyan hat egymásra a múlt és a jelen vizuális kultúrája.

47 Assemblage [asszamlázs] – Történetfa

<https://i.pinimg.com/736x/3d/77/a7/3d77a7e24d5fcd182792a0ac85312b12.jpg>

<https://i.pinimg.com/736x/8d/b0/a9/8db0a95eb03f6dd21f5464d3ae31c2e6.jpg>

<https://i.pinimg.com/736x/c3/68/97/c3689708e683dbcfde2e81f0bca6b0e1.jpg>

<https://i.pinimg.com/736x/73/f5/9f/73f59fec40cc85d4cf46a864a61921c7.jpg>

47.1 Alapinformációk

- **Ajánlott korosztály:** felső tagozatos tanulók (5–8. évfolyam)
- **Időkeret:** 2 × 45 perc
- **Munkaforma:** csoportos munka (minden csoport egy „történetfát” készít)

- **Helyszín, térhasználat:** tanterem, nagy asztalfelülettel; a kész fa később az iskola folyosóján vagy a tanteremben kiállítható

47.2 Rövid leírás / Bevezetés

Az **assemblage (asszamlázs)** olyan művészeti eljárás, amelyben különböző, eredetileg más célra használt tárgyakat **egy kompozícióban egyesítünk**. *A tevékenység fókuszában a tárgykollázs technikával való alkotótevékenység áll.* Az asszamlázs abban tér el a kolláztól, hogy itt az alkotásnál különböző, akár térbeli tárgyakat használunk fel a kompozíciónk létrehozásához. Ezeket a tárgyakat ragasztással, vagy más eljárással rögzíthetjük a felülethez. Nagy variációs lehetőséggel bíró, játékos tevékenység.

A feladat során a tanulók egy faágra építik fel saját **„történetfájukat”**: az ágra különböző hétköznapi tárgyakat (pl. fakanalat, drótot, fonalat, gombot, textildarabot) rögzítenek, és **mini figurákkal, apró tárgyakkal** egészítik ki, amelyek személyes történetet mesélnek el.

A cél, hogy a tanulók felfedezzék, hogyan válhatnak az „értéktelen” tárgyak **új jelentés hordozóivá**, és hogyan lehet velük egy közös, gondolatébresztő installációt létrehozni. A tanulók különféle, már nem használt, „kidobásra ítélt” tárgyakat kombinálnak környezetbarát papírral, spárgával, textildarabokkal, és megtapasztalják, hogyan lehet a **hétköznapi tárgyakat új szemszögből látni**, miközben az **Eco Art** szemléletet gyakorolják – a felesleg helyett értéket teremtenek. (*Assembling | Hammer Museum, 2025*)

47.3 Célok és fejlesztési lehetőségek

Pedagógiai célok:

- Az assemblage mint kortárs művészeti technika megismerése.
- Környezettudatos gondolkodás erősítése – felesleges tárgyak újrahasználatát műalkotásként, újrahasznosított anyagok kreatív felhasználásával.
- A tárgyakhoz való viszony újragondolása: hogyan változik meg egy tárgy, ha más tárgyakkal közös kompozícióba helyezzük?

Fejlesztett kompetenciák:

- **Értelmi:** kritikai gondolkodás, összefüggés-megértés, asszociáció, kreativitás, jelentésalkotás, anyaghasználati tudatosság.
- **Társas:** együttműködés, eszközök, anyagok, ötletek megosztása, közös döntéshozatal.
- **Személyes:** önreflexió, gondolatok és érzések vizuális kifejezése.
- **Mozgásos:** rögzítés, kötözés, összeépítés, finom részletek kidolgozása.
- **Kommunikációs:** új megoldások egyeztetése a kivitelezés során, szóbeli bemutatás, élménymegosztás. Vizuális kommunikáció: kompozíció és történetmesélés tárgyakkal, egyszerű anyagokkal erős üzenet megfogalmazása.
- **Környezeti:** újrahasznosítás, tárgyak élettartamának meghosszabbítása, anyaghasználat tudatossága, hulladékcsökkentés.

47.4 Eszközök és anyagok

- Egy nagyobb faág (a „fa törzse”) + fa talp a stabil rögzítéshez
- Régi fakanalak, kanálfejek (ágak végére illesztve)
- Különböző apró újrahasznosított tárgyak: gombok, drót, textilmaradék, fonal, kupakok, gyöngyök, kisebb dobozok, üres üvegek, játékgúrák, konyhai eszközök – bármilyen tárgy, ami otthon feleslegessé vált, és „új arcot” kaphat
- Natúr kötözőanyag (természetes spárga, kenderzsineg, lebomló kötözők)
- Ragasztó (öko-ragasztó, ragasztópisztoly – tanári felügyelettel)
- Kis fogók, olló, csipeszek
- „Történetfüggöny”-változatban: kulcsok, karikák, felfüggeszthető tárgyak

47.5 Ráhangolódás és motiváció

- **Szemléltetés:** képek bemutatása híres assemblage-okról (pl. Louise Nevelson, Marcel Duchamp) inspirációként.
- **Beszélgetés:** „Milyen történetet mesélhetnek az elhagyott tárgyak? Hogyan kelthetjük életre őket egy fán?”
- **Ötletbörze:** a tanulók megfogalmazzák, milyen témát hordozhat az ő történetfájuk (pl. „életfa”, „álomfa”, „emlékfa”). Lehet-e ezzel üzeni a **környezetvédelemről, az eldobott dolgok értékéről?**
- **Kulcs gondolat:** „Az elhagyott tárgyak történeteket rejtene – mi meséljük el őket újra.”

47.6 Feladat menete

1. **Faág előkészítése:** egy erősebb ágat stabilan rögzítünk egy fából készült talpra (tanári segítséggel – szögelés, csavarozás, ragasztás).
2. **„Ágak” kialakítása:** a nagyobb faágra kisebb ágakat, fakanalakat rögzítünk, amelyek „hordozókká” válnak. Alkalmazhatunk kötözést, ragasztást, fonást.
3. **Tárgyak kiválasztása:** a tanulók különféle apró újrahasznosítható tárgyakat gyűjtenek (gomb, kupak, drót, textil).
4. **Figurák és díszek készítése:**
 - a tárgyakból apró figurákat, állatokat, miniatűr tárgyakat készítenek,
 - fonallal, dróttal, ragasztóval rögzítik őket az „ágakra”.
5. **Történetépítés:** minden figura egy „epizód” a fán – lehet egy kicsi ház, egy hinta, egy ember, egy madár.
6. **Közös elrendezés:** a csoport közösen eldönti, hogyan rendezik el a figurákat a fán, hogy összhangban legyenek.
7. **Díszítés (opcionális):** levelek, szalagdarabok, textilcsíkok adhatnak karaktert – de a hangsúly az **anyag egyszerűségén** marad.
8. **Kiállítás:** a kész „történetfa” a tanterem díszé lehet, vagy kiállítható az iskola folyosóján.

47.7 Értékelés és reflexió

- **Értékelési szempontok:**
 - újrahasznosított anyagok kreatív felhasználása,
 - egyéni ötletek és karakterek megjelenése,
 - a figurák együtt egy történetet alkossanak.
- **Reflexió:** a tanulók bemutatják, milyen figurát készítettek, és elmondják, milyen „szerepe” van a történetfán.

47.8 Tantárgyi kapcsolódások

- **Vizuális kultúra:** assemblage mint kortárs technika, térbeli kompozíció.
- **Technika és életvitel:** kötözási és rögzítési technikák, anyaghasználat.
- **Etika / környezetismeret:** fogyasztói szokások, hulladékcsökkentés, „mentett tárgyak” újraértelmezése, újrahasznosítás, a tárgyak értéke.
- **Irodalom:** történetmesélés, figurákhoz kapcsolódó rövid mesék írása.

47.9 Variációk, differenciálási lehetőségek

- **Kezdő verzió:** előre elkészített figurák felhelyezése.
- **Haladó verzió:** összetettebb, részletesen kidolgozott figurák, tematikus történetek (pl. „időutazás”, „mesevilág”).
- Több faág egy installációban: „történet-erdő” készítése.

47.10 Tapasztalatok és inspiráció pedagógusoknak

- A tanulók élvezik, hogy apró, talált tárgyakból új karaktereket alkothatnak. Az egyszerű anyaghasználat (újság, spárga) hangsúlyozza, hogy nem kell új alapanyagokat venni a kreatív munkához.
- A kooperatív assemblage feladat fantáziát és közös tervezést igényel: a tanulók egyeztetették, ki mit tesz a fára, hogyan kapcsolódnak össze a figurák történetei.
- A végeredmény látványos és állandó dísz lehet az iskolának, miközben erősíti a fenntarthatósági szemléletet. A tárgyak összeépítése kiválóan illusztrálja az „upcycling” elvet: az értéktelen tárgyból műalkotás születik. A történetfa elkészítése rámutat, hogy a régi, elhasznált, tűnő tárgyak új funkciót kaphatnak, így csökkentve a hulladék mennyiségét.
- A projekt egyszerre fejleszti a képességet, a kreatív gondolkodást és a közösségi érzést.

48 Betűkollázs

<https://bethscrafts.wordpress.com/2016/05/16/head-full-of-thoughts-art-journal-page/>

<https://i.pinimg.com/1200x/a9/a9/22/a9a9227ec970a3f7ba36a32556abe9de.jpg>

<https://i.pinimg.com/736x/f7/b9/48/f7b94835d9dce2e3d18f67bc93104e59.jpg>

48.1 Alapinformációk

- **Ajánlott korosztály:** kisebb-nagyobb módosításokkal minden korosztály számára alkalmazható, de különösen ajánlott felső tagozaton (5–8. évfolyam)
- **Időkeret:** 2 × 45 perc
- **Munkaforma:** egyéni munka
- **Helyszín, térhasználat:** tanterem, összetolt asztalokkal; legyen bőven hely az újságkivágások, apró betűelemek rendezésére

48.2 Rövid leírás / Bevezetés

A feladat fókuszában a **betűkollázs** vagy **tipomontázs** technika áll – olyan alkotói módszer, amelyben **újságokból, plakátokból vagy más nyomtatott felületekből kivágott betűk** válnak a kompozíció építőelemeivé. A tanulók a kivágott betűkből és szövegrészletekből **új vizuális üzeneteket** hoznak létre: a kompozíció lehet absztrakt vagy figurális, de mindenképp **róluk szólnon**, és személyes jelentést hordozzon.

A feladat célja, hogy a tanulók megélessék, hogyan válnak a hétköznapi vizuális jelek (betűk) **önálló, kifejező elemmé**, és hogy egyéni üzenetet fogalmazzanak meg velük.

48.3 Célok és fejlesztési lehetőségek

Pedagógiai célok:

- A betűkollázs technikájának megismertetése, kreatív alkalmazása.
- A tanulók vizuális és verbális gondolkodásának összekapcsolása.
- Személyközpontú önkifejezés támogatása: a tanulók saját élményeiket, érzéseiket betűk és szövegek által jelenítik meg.

Fejlesztett kompetenciák:

- **Értelmi:** kritikai gondolkodás, asszociáció, kreativitás, jelentésalkotás.
- **Társas:** együttműködés, eszközök, anyagok, ötletek megosztása, közös döntéshozatal.
- **Személyes:** önreflexió, személyes vélemények, élmények megfogalmazása.
- **Mozgásos:** vágás, ragasztás, komponálás.
- **Kommunikációs:** szóbeli bemutatás, élménymegosztás. Vizuális kommunikáció: a betű mint vizuális elem kreatív használata.
- **Környezeti:** újrahasznosítás, anyaghasználat tudatossága, hulladékcsökkentés.

48.4 Eszközök és anyagok

- Újságok, magazinok, plakátok, könyvlapok, füzetlapok
- Csomagolások, címkék, cetlik
- Olló
- Ragasztó (ragasztóstift vagy univerzális öko-ragasztó)
- Rajzlap az alaphoz

48.5 Ráhangolódás és motiváció

- **Beszélgetés a vizuális jelekről:** „Milyen szövegek, betűk vesznek körül minket nap mint nap?”
- **Szemléltetés:** bemutatunk betűkollázs példákat – akár dadaista, akár kortárs műveket.
- **Ötletelés:** „Hogyan lehet egy kép csak betűkből?” – a tanulók ötleteket mondanak, amit később megvalósíthatnak. „A betű nem csak olvasnivaló – képpé is válhat.”

48.6 Feladat menete

1. **Anyaggyűjtés:** a tanulók újságokból, plakátokból betűket, szavakat vágnak ki (különböző méretben, stílusban).
2. **Tervezés:** eldöntik, hogy a kompozíciójuk inkább **absztrakt** (színek, formák játéka) vagy **figurális** (pl. arc, állat, tárgy) legyen.
3. **Komponálás:** a betűket rendezgetik a rajzlapra, kipróbálják, melyik elrendezés mit üzen.
4. **Ragasztás:** a kiválasztott elrendezést rögzítik a rajzlapra.
5. **Címadás:** minden tanuló címet ad a művének, amely kifejezi a kompozíció üzenetét.
6. **Bemutatás:** a tanulók bemutatják munkáikat, és elmondják, milyen gondolat állt az elrendezés hátterében.

48.7 Értékelés és reflexió

- **Értékelési szempontok:**
 - személyes üzenet jelenik-e meg a munkában,
 - mennyire kreatívan használták fel a betűket,
 - támogassuk az egyedi megoldásokat, nincs esztétikai „jó/rossz” megítélés.

- **Reflexió:** közös beszélgetés a művekről – „Mit mesél a kép az alkotóról?”, „Milyen szavak, betűk ragadták meg a tanulót?”
- **Kiállítás:** a munkák bemutatása az osztály falán vagy digitális platformon.

48.8 Tantárgyi kapcsolódások

- **Vizuális kultúra:** kollázstechnika, betű mint vizuális forma.
- **Magyar nyelv és irodalom:** szöveg, jelentés kapcsolata.
- **Etika:** önkifejezés, személyes történetek, gondolatok megosztása.
- **Történelem / művészettörténet:** dadaizmus, tipográfia, betűhasználat a művészetben.

48.9 Variációk, differenciálási lehetőségek

- **Kezdőknek:** előre kivágott betűkből dolgozhatnak, egyszerűbb kompozícióval.
- **Haladóknak:** bonyolultabb, akár 3D hatású kompozíció, festéssel vagy rajzzal kiegészítve.
- Lehet tematikus feladat (pl. „kép rólam”, „álmaim”, „egy szó története”).

48.10 Tapasztalatok és inspiráció pedagógusoknak

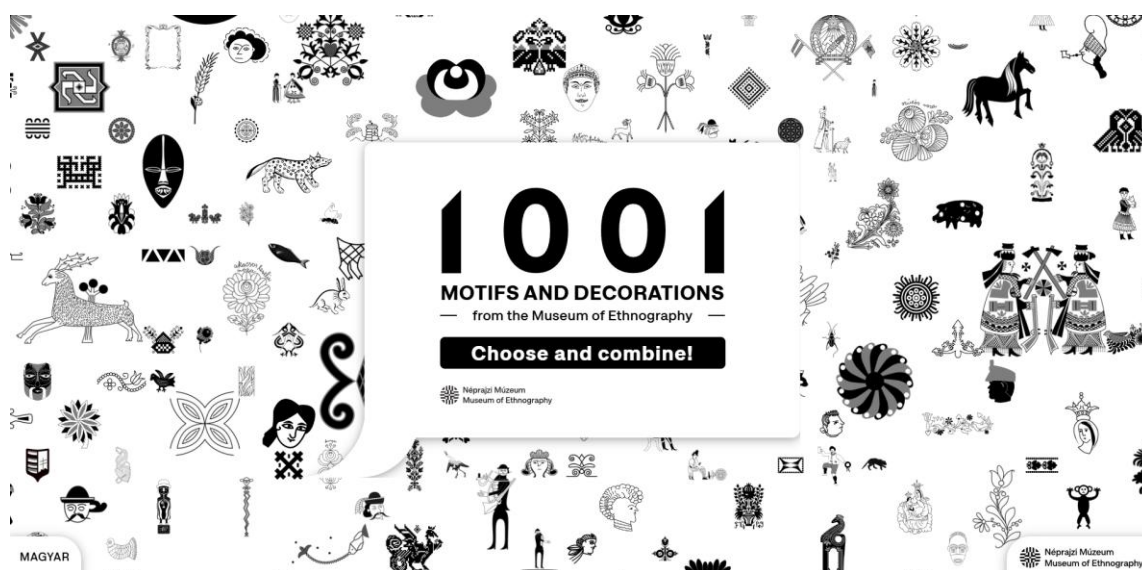
- A tanulók élvezik, hogy szabadon játszhatnak a betűkkel – új felhasználási módjukkal ismerkednek meg, képpé formálhatják őket.
- A betűkollázs jó alap személyes beszélgetésekhez: ki milyen szót, betűt választott, és miért.
- A feladat során a tanulók megtapasztalják, hogy nem kell drága alapanyag ahhoz, hogy értékes, gondolatébresztő képet készítsenek. Az újságokból kivágott betűk felhasználása segít megbeszélni a papíralapú információk másodlagos hasznosítását.
- A kész kollázsok kiállítása erős közösségi élmény: a betűkből egyéni történetek születnek.

<https://www.etsy.com/shop/ToonJoosenArt>

<https://hengerkutya.blogspot.com/2015/11/betukollazs.html>

49 Digitális motívumalkotás

49.1 Alapinformációk

- **Ajánlott korosztály:** felső tagozatos tanulók (5–8. évfolyam)
- **Időkeret:** 1 × 45 perc
- **Munkaforma:** lehet **egyéni munka** számítástechnikai szaktanteremben (minden tanuló saját motívumot készít) vagy **csoportos munka** tanteremben, kivetítő használatával, közös ötleteléssel.
- **Helyszín, térhasználat:** számítástechnikai terem (egyéni munka esetén) vagy interaktív tábla/projektorral felszerelt osztályterem (csoportmunka esetén).

49.2 Rövid leírás / Bevezetés

A feladat célja, hogy a tanulók **megismerjék a budapesti Néprajzi Múzeum online motívumalkotó applikációját**, és digitális eszközökkel saját, egyedi mintákat hozzanak létre.

A <https://motivumalkoto.neprajz.hu/> online felület magyar és angol nyelven érhető el.

Az applikáció a múzeum gazdag gyűjteményéből válogatott **hagyományos népművészeti motívumokat** kínál, amelyekkel a tanulók **játszva ismerkedhetnek meg a magyar vizuális hagyományokkal**, miközben **kortárs, digitális kompozíciókat** készítenek.

A projekt különlegessége, hogy **összeköti a hagyományt és a digitális világot**, így a tanulók megtapasztalhatják: a népművészet ma is élő, aktuális inspirációforrás.

49.3 Célok és fejlesztési lehetőségek

Pedagógiai célok:

- A tanulók megismertetése a magyar népi motívumvilággal, a díszítőművészet hagyományos elemeivel.
- Digitális kompetencia fejlesztése kreatív feladat során.
- A hagyományos minták kortárs újraértelmezésének megtapasztalása.

Fejlesztett kompetenciák:

- **Értelmi:** analízis, szintézis, asszociáció, kreativitás, jelentésalkotás, motívumok felismerése, jelentésük megértése.
- **Társas:** együttműködés, ötletek megosztása, közös döntéshozatal.
- **Személyes:** önreflexió, személyes vélemények, élmények megfogalmazása.
- **Kommunikációs:** instruálás, szóbeli bemutatás, új megoldások egyeztetése a kivitelezés során. Vizuális kommunikáció: mintatervezés, tudatos formahasználat.
- **Környezeti:** fenntarthatóság, hulladékcsökkentés.
- **Digitális:** online applikációk használata, vizuális alkotás számítógépen.

49.4 Eszközök és anyagok

- Számítógép vagy laptop internetkapcsolattal (egyéni munka esetén minden tanulónak)
- Interaktív tábla vagy projektor (csoportmunka esetén)
- A Néprajzi Múzeum motívumalkotó applikációja (online elérhető a múzeum honlapján)
- Nyomtató (opcionális, a kész minták kinyomtatásához)

49.5 Ráhangolódás és motiváció

- **Rövid beszélgetés:** „Milyen mintákat ismerünk a magyar népművészetből? Hol láttunk népi motívumokat?”
- **Szemléltetés:** pár fotó a Néprajzi Múzeum gyűjteményéből (pl. hímzések, festett bútorok).
- **Applikáció bemutatása:** a tanár bemutatja a honlapot és a motívumalkotó alkalmazást, megmutatja, hogyan lehet különböző motívumokból saját kompozíciót építeni.
- **Kulcs gondolat:** „A múlt mintái ma is velünk élnek – rajtunk múlik, hogyan formáljuk őket tovább.”

49.6 Feladat menete

1. **Applikáció megnyitása:** a tanulók belépnek a Néprajzi Múzeum honlapján található motívumalkotó felületre.
2. **Motívumok felfedezése:** megismerik a kínált formákat, színeket, díszítőelemeket, és megfigyelik, milyen népi tárgyakról származnak.
3. **Tervezés:** a tanulók (vagy a csoport) kitalálja, milyen mintát szeretne létrehozni (absztrakt, figurális, ünnepi, évszakhoz kapcsolódó, stb.).
4. **Kivitelezés:** a motívumok összeillesztésével elkészítik a saját kompozíciójukat, kísérleteznek mérettel, elrendezéssel, formával.
5. **Mentés/nyomtatás:** a kész mintákat elmentik (vagy kinyomtatják).
6. **Megosztás:** közös bemutató, a tanulók elmondják, mit terveztek és miért.

49.7 Értékelés és reflexió

- **Értékelési szempontok:**

- kreatív motívumhasználat,
- színek, formák tudatos alkalmazása,
- a tanuló (vagy csoport) saját ötletének megjelenése.

- **Reflexió:** közös beszélgetés: „Mit tanultunk a népi mintákról? Hogyan érezhető bennük a múlt, és hogyan illeszkednek a jelenhez?”

49.8 Tantárgyi kapcsolódások

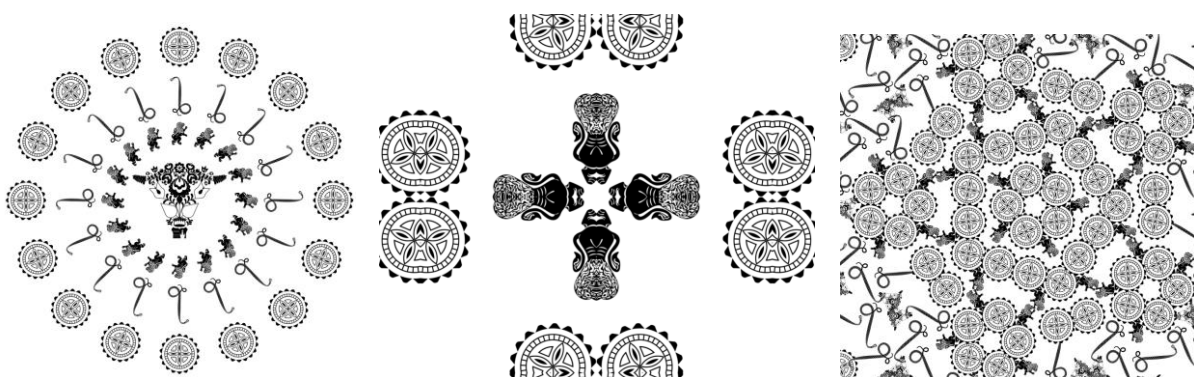
- **Vizuális kultúra:** mintatervezés, népi motívumvilág.
- **Technika és életvitel:** digitális eszközhasználat, minták felhasználása tárgyakon.
- **Történelem / honismeret:** magyar népművészet hagyományai.
- **Etika / osztályfőnöki óra:** a hagyomány továbbélése, kulturális örökség értéke.

49.9 Variációk, differenciálási lehetőségek

- **Csoportos változat:** egy nagy közös „motívumfal” tervezése kivetítőn, minden tanuló ötlete beépül.
- **Egyéni változat:** mindenki saját mintát készít, majd ezekből közös „digitális kiállítást”.
- **Haladó változat:** a digitális mintát később papírra nyomtatjuk, és kézzel tovább díszíthetjük (pl. színezés, rajzos kiegészítés).

49.10 Tapasztalatok és inspiráció pedagógusoknak

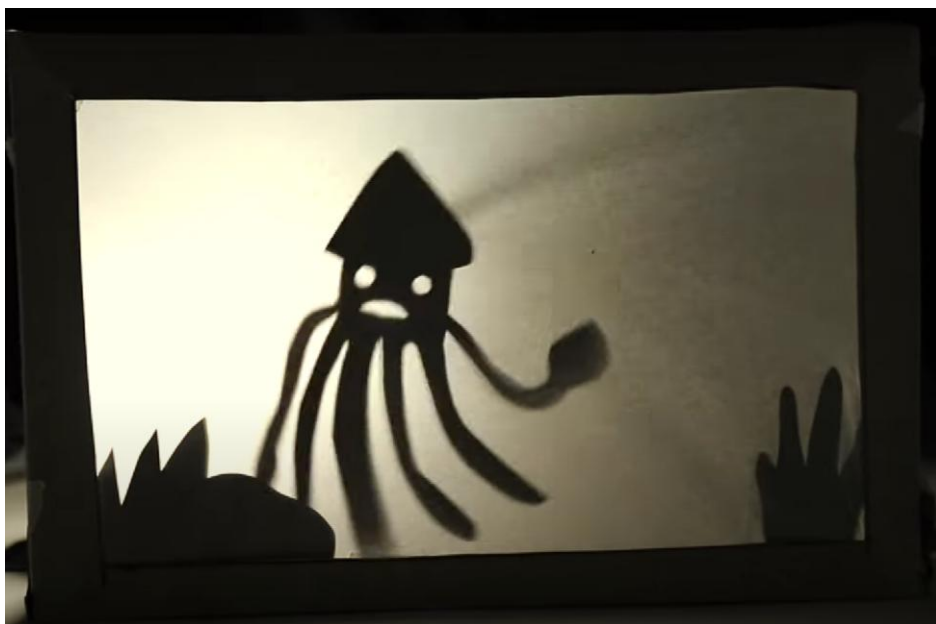
- A tanulók gyorsan belelendülnek a digitális motívumalkotásba – a program könnyen kezelhető, azonnali sikerélményt ad.
- A feladat összekapcsolja a hagyományos kultúrát és a digitális világot: a tanulók megtapasztalják, hogy a népi motívumok kortárs eszközökkel is értelmezhetők.
- A csoportos változat közösségi élmény, a tervezés során mindenki hozzátesz a kompozícióhoz.
- A kész munkák iskolai dekorációként, projektplakátként vagy digitális portfólióban is megőrizhetők. A digitális munka előnye, hogy nem igényel nyomtatást vagy fizikai alapanyagot, így a kreatív folyamat teljesen hulladékmentesen valósulhat meg.

50 Árnyékszínház a Földért

<https://www.steampoweredfamily.com/wp-content/uploads/2024/09/Shadow-Puppet-Theatre-with-puppets-SQUARE.jpg>

<https://www.youtube.com/watch?v=c0uiAQmMua0>

50.1 Alapinformációk

- **Ajánlott korosztály:** felső tagozatos tanulók (5–8. évfolyam)
- **Időkeret:** 2 × 45 perc
- **Munkaforma:** csoportos munka (3–5 tanuló egy csoportban)
- **Helyszín, térhasználat:** tanterem; teljes sötétítés nem szükséges, de az árnyékhátas érdekében ajánlott a fényforrást jól irányítani és az ablakokat függönnyel, papírral részben árnyékolni.

50.2 Rövid leírás / Bevezetés

A tanulók **újrahasznosított anyagokból** készítenek árnyékfigurákat és díszleteket, majd **rövid árnyjáték jeleneteket** mutatnak be, amelyek a **Föld védelméről, a fenntarthatóságról** vagy a természet szépségéről szólnak. A figurákat egy **erősebb fényforrás (lámpa vagy projektor)** mögé tartva vetítik a falra vagy vászonra. Teljes sötétítés nem szükséges: a lényeg, hogy a háttér legyen világos, a fényforrás pedig kellően erős és irányított.

A feladat során a tanulók megtapasztalják, hogyan lehet **formákkal és mozdulatokkal** történetet mesélni, és hogyan válhat a művészet az **ökológiai üzenet** hordozójává.

50.3 Célok és fejlesztési lehetőségek

Pedagógiai célok:

- Környezettudatos gondolkodás erősítése művészeti tevékenységen keresztül.
- A vizuális történetmesélés és a kreatív problémamegoldás fejlesztése.
- Csapatmunka és közös tervezés gyakorlása.

Fejlesztett kompetenciák:

- **Értelmi:** kritikai gondolkodás, asszociáció, kreativitás, jelentésalkotás, szimbólumalkotás, tervezés, üzenet megfogalmazása.
- **Társas:** együttműködés, eszközök, alapanyagok, ötletek megosztása, közös döntéshozatal, közös alkotás, szerepek elosztása, előadás megszervezése.
- **Személyes:** önreflexió, személyes vélemények, élmények megfogalmazása.
- **Mozgásos:** figurakészítés, vágás, ragasztás, mozgatható elemek létrehozása, figurák mozgatása.
- **Kommunikációs:** új megoldások egyeztetése a kivitelezés során, szóbeli bemutatás, élménymegosztás. Vizuális kommunikáció: árnyék és fény játékaival történetmesélés.
- **Környezeti:** újrahasznosítás, anyaghasználat tudatossága, hulladékcsökkentés.
- **Digitális:** videófelvétel készítése, vágása, archiválása, megosztása.

50.4 Eszközök és anyagok

- **Újrahasznosított anyagok:** karton, dobozdarabok, fólia, régi mappák, műanyag palackok, textilmaradék.

- **Árnyékfigurák alapja:** vastagabb karton vagy fekete színű papír (esetleg újrafelhasznált plakát hátoldala).
- **Világítás:** irányított fényforrás – erősebb asztali lámpa, projektor, vagy akár több mobiltelefon zseblámpája összehangolva.
- **Rögzítés és mozgatás:** olló, vágókés, öko-ragasztó, spárga; hurkapálcára vagy drótra rögzített figurák a könnyebb mozgatáshoz.
- **Vetítőfelület:** világos fal, fehér lepedő vagy nagy méretű papírlap.

50.5 Ráhangolódás és motiváció

- **Inspiráló képek bemutatása:** árnyékszínházról, árnyékfigurákról készült fotók megmutatása (pl. indonéz wayang vagy kortárs árnyékszínházak).
- **Beszélgetés:** „Milyen történeteket mesélhetünk el pusztán árnyékokkal? Hogyan beszélhetünk így a Föld megóvásáról?”
- **Téma kiválasztása:** a csoportok eldöntik, milyen környezetvédelmi üzenetet akarnak megjeleníteni (pl. „Tiszta folyók”, „Az erdők világa”, „Álom egy hulladékmentes Földről”).
- **Kulcs gondolat:** „Az árnyék nekünk mesél – mi halljuk, mit mond el a világnak.”

50.6 Feladat menete

1. **Csoportok alakítása:** 3–5 fős csapatokban dolgoznak.
2. **Történet megtervezése:** rövid, maximum 2–3 jelenetes „darabot” találnak ki.
3. **Árnyékfigurák elkészítése:** újrahasznosított anyagból kivágják a figurákat, hurkapálcára vagy drótra erősítik őket.
4. **Fény és vetítőfelület beállítása:** a lámpát vagy projektort a fal felé irányítják, hogy a figurák árnyéka jól látszódjon. Ha nincs teljes sötét, fontos, hogy a háttér fényesebb legyen, mint a környezet – így az árnyék jól kivehető.
5. **Próba:** a csoport kipróbálja a mozgásokat, beállítja a figurák helyét, és szükség esetén finomít a díszleten.
6. **Előadás:** minden csoport bemutatja rövid árnyékjátékát a többieknek.
7. **Megosztás:** a tanulók elmondják, milyen üzenetet szerettek volna átadni.

50.7 Értékelés és reflexió

- **Értékelési szempontok:**
 - újrahasznosított anyag kreatív használata,
 - az árnyékfigurák egyértelmű és kifejező mozgása,
 - a környezettudatos üzenet érthető megfogalmazása.
- **Reflexió:** közös beszélgetés arról, hogy az árnyékjáték milyen hatással volt rájuk: „Melyik jelenet maradt meg benned, és miért?”

50.8 Tantárgyi kapcsolódások

- **Vizuális kultúra:** árnyék és fény mint vizuális eszköz, sziluett készítés.
- **Fizika:** a fény terjedése, árnyékképződés.
- **Etika és környezetismeret:** a történetek témája a Föld védelme.
- **Magyar nyelv és irodalom:** történetalkotás, rövid narratívák megfogalmazása.

50.9 Variációk, differenciálási lehetőségek

- **Egyszerűbb változat:** csak figurális árnyékképek készülnek, történet nélkül.
- **Haladó változat:** összetettebb narratíva több jelenettel, mozgatható díszletekkel.
- **Kombinált verzió:** az előadást lefotózzák vagy felveszik, majd digitális anyagból kisfilm készül.

50.10 Tapasztalatok és inspiráció pedagógusoknak

- A tanulók számára nagy élmény a mozgó árnyékok világa: megtapasztalták, mennyire kifejező tud lenni egy egyszerű sziluett.
- A félig sötét tanterem sem akadály – jól beállított fényforrással és világos háttérrel erős árnyékeffekt hozható létre.
- A projekt összekapcsolja a kezűgyességet, a kreatív gondolkodást és a csapatmunkát, miközben a környezettudatosság témáját játékos, vizuális formában dolgozzák fel. Az árnyékfigurák készítése közben a tanulók újrahasznosított anyagokból építenek, és közös történetekben beszélnek a Föld védelméről.
- Az elkészült árnyékfigurák és jelenetek megőrizhetők, újra előadhatók, sőt kiállíthatók fotó vagy videó formájában. A tanulók megtapasztalják, hogy a fény és árnyék segítségével erős üzeneteket fogalmazhatnak meg a környezetünk védelmével kapcsolatban.

Források jegyzéke

ArtMajeur. (2024). *Mimmo Rotella: Pioneer of Decollage and Italian Avant-Garde Art* | ArtMajeur Magazine. <https://www.artmajeur.com/en/magazine/8-meet-and-discover/mimmo-rotella-pioneer-of-decollage-and-italian-avant-garde-art/336088?>

Assembling | Hammer Museum. (2025). <https://hammer.ucla.edu/now-dig-this/art/themes/assembling>

Goal 12: *Responsible consumption and production*. (é. n.). The Global Goals. Elérés 2025. augusztus 2., forrás <https://globalgoals.org/goals/12-responsible-consumption-and-production/>

OECD. (2020). *Communication from the Comission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Socia Committee and the Committee of the Regions on Achieving the European Education Area by 2025*. OECD. <https://doi.org/10.1787/9789264229945-en>

Robinson, K., & Aronica, L. (2009). *The element: How finding your passion changes everything*. Allen Lane.

Zurcher, B. (1988). *Georges Braque, life and work*. Rizzoli.

Financovaný
Európskou úniou

ISBN 978-80-969694-4-9